

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZAM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424

TELEFON: AUT. 1-505-97. — MŰSZAKI UGYEKBEN 1-465-00.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:
RÁKOSI GYÖRGY
M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK

A reformátor Heim Péter emlékezete.

Irta: DEMÉNY KÁROLY ny. államtitkár, postavezérigazgató.

En commémoration du réformateur Pierre Heim.

Par Charles Demény, Secrétaire d'Etat, Directeur Général des Postes en retraite.

L'auteur consacre des lignes chaleureuses à Pierre Heim, l'un des dirigeants éminents des postes hongroises, grand réformateur des postes, télégraphes et téléphones.

Gervay közvetlen utódának: Heim Péternek az emléke is kezd már elhomályosodni és rászorul a felelevenítésre. De van másik körülmény is, amely emlékének megvilágítását kívánja és ez az, hogy Heim nagy aktivitásánál fogva már tényleges szolgálatában is ellentmondó megítélésben részesült és a nyugdíjba vonulását követő négy évtized elmúltával, most már itt az ideje, hogy egyénisége és működése indulattól mentes, nyugodt és igazságos megvilágításban részesüljön.

En erre a feladatra hivatottnak, sőt kötelezettnek érzem magamat, mert 77 éves koromban már nincs sok időm a várakozásra. Tíz évig közvetlenül az ő keze alatt dolgoztam és akkor megszerettem, de már akkor nem egyszer elfogulatlanul ellenvéleményt is nyilvánítottam vele szemben, amit viszont ő nem vett tőlem rossz néven, még akkor sem, ha pl. szociális természetű kérdésekben nem hajolt szavamra, de becsülte önállóságomat.

Három részre osztom a róla való megemlékezést: egy rövid lexikonszerű képre egész életpályájáról, egy hosszabb és részletesebb leírására élete nagy művének: a magyar posta átalakításának és egy harmadik részre Heim Péterről, az emberről, születésétől haláláig.

1. Életpályája.

Heim Péter, min. tanácsos, a magyar posta vezetője és reformátora, szül. Nagyszentmiklóson 1834. augusztus 4-én, meghalt Budapesten 1904 július 20-án. Legénykorában, épúgy mint öccsei, atyja kékkfestő üzemében dolgozott és neki szánták az üzem átvételét is. Azonban ő más hivatást érzett magában, éjjel-nappal olvasott és tanult, hogy magát művelje, és mint *született self made man* maga irányíthassa életpályáját.

Már 16 éves korában hivatali kisegítő, aztán az expeditori vizsga letétele után kiadó volt a torontálmegyei bánátkomlói postamesternél, Vogel Ferencnél, édesatyja jó barátjánál. Azután párhuzamban a postaszolgálattal, folytonos önképzés mellett és részben a bánátkomlói postamester fiának, Vogel István temesvári ügyvédnek támogatásával, akinek irodájában dolgozott is, Temesvárott és később Nagyváradon mint magántanuló fényes sikerrel elvégzi középiskoláit, utána Budapesten a jogot, sőt ráadásul leteszi 1866-ban az ügyvédi vizsgát is. Már azon a ponton van, hogy ügyvédi irodát nyisson vagy a bírói pályára lépjen, amikor 1867-ben Gervay kinevezeti a minisztérium postaszakosztályába min. fogalmazóvá és ezzel a postához köti életpályáját.

Mint rendkívül és sokoldalúan képzett fiatal embert, aki a német, francia és angol nyelvekben is jártasságra tett szert, 1871-ben kiküldték postai tanulmányútra, főleg Németországba és Svájcba, ahonnan már telve ideákkal és reformeszmékkal tért vissza. 1874-ben mint min. titkár attachéja volt Gervaynak a berni első nemzetközi postakongresszuson, 1880-ban mint osztálytanácsos önálló képviselője volt a magyar postának a párizsi nemzetközi colis értekezleten és 1891-ben mint miniszteri tanácsos képviselte a magyar postát a bécsi nemzetközi postakongresszuson.

1887-ben Gervay nyugdíjbavonulása után (II. 21-től) Baross rendeletére ő hajtotta végre Kollerrel vállvetve a magyar posta és távíró egyesítését és azután Koller haláláig: 1891 december 31-ig Koller felülvizsgálati hatásköre alatt, azután pedig 1895-ben történt nyugdíjazásáig önállóan vezette Magyarország posta, távíró és telefon ügyeit.

Heim született és hivatott reformer volt, aki megtudta nyerni az egész ország közgazdasági életét reformáló vasminiszternek: Baross Gábornak bizalmát és támogatását saját postai reformeszméihez. Heimé az érdem, hogy 1887-ben Magyarország felmondta a magyar-osztrák vám és kereskedelmi szövetség XVIII. cikkelye alapján az Ausztriával 1868-ban kötött magyar-osztrák postaegyezményt és hogy ennek helyébe 1888-ban olyan posta és távíró-egyezményt köthetünk, amely biztosította hazánk számára a belforgalom intézésében a függetlenséget, a külviszonylatokban pedig az egyenjogúságot. Ezen az alapon végzte azután Heim 1888 őszétől a magyar postai és távíró-szolgálat *mélyreható átalakítását*, mely a magyar postát olyan színvonalra emelte, hogy a külföld figyelmét is magára vonta és nem egy berendezésünknek utánczására készítette. Ennek a nagy munkának sikeréért kapta Heim a Lipórend lovagkeresztjét.

1895. január 21-én volt állami szolgálatának 40-ik évfordulója, melyet a személyzet ünneplésben részesített. 1895 nyarán a budapesti levélhordók egy kérő küldöttségének rideg elutasítása és az ebből szár-

mazó levélhordói munkabeszüntetés következményeképen maga kérte a nyugdíjaztatását. Ez augusztus 20-án be is következett és ez alkalommal kapta szolgálatának elismeréseképen a Szt. István-rend kis keresztjét.

Kitűnő szakcikkeket írt a Budapesti Szemlébe és külföldi szaklapokba. Több terve és eszméje csak távozása után valósult meg, mint pl. a portomentesség megszüntetése. Heim Péternek fia volt dr. Heim Pál, az oly korán elhunyt világhírű és felejthetetlen gyermekorvos, a csecsemőhalandóság és az egyke elleni küzdelem lelkes zászlóvivője.

II. Heim, mint reformer.

Heim rendkívüli ész volt, amely nagy akaraterővel, óriási munkakészséggel és ritka alkotó tehetséggel párosult. Ugyanezek a lelki rugók, amelyek őt képessé tették, hogy magamagát bámulatos szorgalmú és kitartású önképzéssel kiművelje, — amit az utólagos magasfokú iskolai képzés jóformán csak szankcionált, — ugyanazok a lelki rugók készítették őt arra is, hogy a magyar királyi postát magas színvonalra emelje.

Hiúság, önzés, szereplési viszketegség vagy egyéb alacsonyabb rendű rugóknak egyáltalán nem volt helyük Heim lelkében; ő érezte magában a tehetséget és hivatottságot és ezért úgy látta, hogy köteles is volt azokat hazája érdekében érvényesíteni. Önzetlen hazaszeretetből ambicionálta Heim, hogy hazájának olyan postaszolgálatot teremtsen, amely a legjobb külföldiekkel mérkőzzék, sőt azokat, ha lehet, meg is előzze.

Heim tudta, hogy életének nagy feladatára csak kedvező külső körülmények között kerülhet sor; azzal is számolnia kellett, hogy e külső körülmények az ő életében esetleg nem következnek be s ennél fogva a sors hívó szava is elmarad. Mégis mindig készült a nagy feladatra és amellet teljes odaadással szolgálta a m. kir. posta rendes fejlődését is, minden törtetés, minden türelmetlenség, sőt tanulmányai eredményeinek minden titkolása nélkül úgy, hogy azokat esetleg más is felhasználhatta volna.

Önképzés és készülés volt neki az 1871. évi tanulmányút, 1872-ben a német birodalommal való osztrák-magyar postaszerződés kötése, 1874-ben a berni postakongresszus és 1880-ban a párizsi colis értekezlet stb., ami mind tágitotta látókörét, mélyítette és gazdagította reformeszméit.

Önképzés és készülés volt neki osztályának a vezetése és főleg az ak-tarevizio is, mert míg mások ezt a munkát többnyire magukban végzik, ő eszközül használta fel tisztviselőinek képzésére és a jövő feladataira való előkészítésére. Minden fontosabb üggydarab revizióját a *referens jelenlétében* végezte; a hibákat magyarázta, a javítást ott helyben (takarékosságból kifordított borítékok papírján való rögtönzött tervezés mellett) hajtotta végre. Mennél tehetségesebbnek látott valakit, annál jobban foglalkozott vele.

Ide iktatok néhány Heim elvet az ő fogalmazási kátéjából: „Akkor írunk helyesen, ha beleképzelnék magunkat annak helyébe, akinek szól az írásunk.“ „Más hangnemben kell írni a levélhordó vagy küldönc uta-

sítást és másként kell fogalmazni a főnöki utasítást, vagy a közönségnek szánt kérést, avagy figyelmeztetést.“ „Ha valakitől, aki tőlünk független, kérnünk kell valami közérdekű közreműködést, akkor nem annyira a mi saját érdekünkre, mint inkább arra kell rámutatnunk, ami közös érdek vagy különleges érdeke a *megkértnek*, mert az emberek nagyjában önzők és többnyire nem barátai az újításoknak.“

Legnagyobb érdeme az ő oktatómesteri működésének, amellyel új generációt kívánt nevelni a magyar postának, hogy aktarevizio stb. közben *egyenlőségi alapon szabad* vitába bocsátkozott tehetséges jogász vagy mérnök tisztviselőivel; ezzel tisztázta az eszméket, növelte a fiatalok ambícióját és önképzési és önállósági törekvéseket ébresztett bennük, ami kihatással volt a magyar posta további generációinak szellemére és törekvéseire is. Ez a nagy látókörű és elfogulatlan oktató és nevelő módszere Heimnek, egyúttal határozott cáfolata a bürokrataság vádjának, amellyel alaptalanul illették.

Ilyen csendes, következetes és hatásos készülés közepette következett be 1887-ben a *kedvező külső körülmények* sorozata: Gervay nyugalomba vonulása, az újításokat kereső és felkaroló miniszternek, Baross Gábornak biztatása, a posta és távíró egyesítésének sürgős végrehajtása és a magyar közgazdasági élet és forgalom örvendetes fellendülése.

Baross hamarosan felmondta az önálló fejlődést gátló 1868. évi osztrák-magyar postaegyezményt. Megindultak a tárgyalások új egyezmény kötésére, amely tárgyalásokon részint Budapesten, részint Bécsben Heim az ő nagy tudásával és fényes debatter képességeivel valószínűleg lehengerelte az osztrák képviselők ellenállását. 1888-ban elkészült az új osztrák-magyar posta- és távíró-egyezmény, amely valóságos mesterműve volt Heim Péternek, mert a belföldi forgalomban szabad kezdet, a kölcsönös és nemzetközi forgalomban pedig egyenjogúságot biztosított a magyar postának, holott az érvényben maradt vám- és kereskedelmi szövetség XVIII. cikkével ez némi ellentétben volt, tehát ha szigorúan vesszük, Heim ezt törvény ellenére csikarta ki az osztrákoktól a magyar posta szabad fejlődésének biztosítása érdekében.

Ezzel meg volt nyitva az út a reformmunkára és Heimot ebben a törekvésében az a körülmény sem gátolta, hogy Koller Lajos, mint rangidős min. tanácsos, az egyesített posta és távíró szakosztály egész működése felett államtitkári hatáskörben felülvizsgálati jogot kapott, mert Koller belátó ember volt, aki felismerte Heim hivatottságát és nem állotta útját törekvéseinek.

Igy Heim nehézség nélkül megkapta Baross Gábor minisztertől az egyenes megbízást és széleskörű felhatalmazást a magyar postaszolgálat korszerű megreformálására és e célból az ú. n. „külön osztály“ szervezésére, amelynek munkálatai formálisan is mentesek voltak Koller felülvizsgálata alól és amely osztályban összegyűjtötte Heim a postai szolgálat reformhadjáratainak vezérkarát.*)

Nem részletezem itt a reformokat magukat, hiszen ezek be van-

*) E vezérkar legaktívabb és az egész reformkorszakon át állandó tagjai voltak a postaszolgálat részéről Demény Károly és dr. Hennyey Vilmos, a távírószolgálat részéről pedig dr. Baló Géza.

Heim Péter.

nak írva a magyar posta történetébe, csak pár szóval jelezni akarom e reformok lényegét és célkitűzéseit, hogy ennek a cikknek laikus olvasói is fogalmat kapjanak a reformmunka jelentőségéről.

A Baross—Heim-féle postai reform jól átgondolt rendszere volt a biztonság szempontjából megengedhető legnagyobb szolgálati egyszerűsítéseknek, az írásbeliség nagymérvű csökkentésének, technikai és egyéb könnyítéseknek, stb. oly célból, hogy ezzel az összes szolgálati műveletek, a feladástól a kézbesítésig gyorsíttassanak, a mozgópostai szolgálat mélyreható kihasználásával a küldemények veszteglése lehetőleg elkerültessék, az áttekinthetőség a személyes felelősség, nemkülönben az ellenőrzés fokoztassék, személyi és dologi számottevő megtakarítások éressenek el és a közönség jobb kiszolgálás mellett tarifális kedvezményekhez is jusson. Azt is célba vette a reform, hogy a személyzet jobb és egészségesebb szolgálati körülmények közt dolgozzék (villamosvilágítású és fűtésű mozgó-kocsik, biztonsági levélszekrények, fémek zsáklatok, stb.), és hogy az állam számára is a posta, táviró és telefonüzem nagyobb rentabilitása biztosíttassék.

Már ebből a sematikus összefoglalásból is látható, hogy Heim feladata nem volt könnyű dolog és mégis nem ennek a feladatnak megoldásában merült ki az érdeme, hanem inkább a *reformmunka megszervezésében és a megvalósítás módszereiben és fokozatosságában*, amellyel tulajdonképpen az egész magyar postaszemélyzetet tette reformmunkálatainak tudatos és lelkes munkatársaivá.

Csábító lett volna ezeket a miniszter által sürgetett, a magyar közönség részéről jogosan elvárt és még osztrák részről is nagy érdeklődéssel, a határon túlról szinte lábujjhegyen lesett reformokat elméleti alapon szépen megszerkesztett rendeletekbe foglalva, kiadni és a végrehajtást határnapra elrendelni, ami talán félévet se vett volna igénybe.

Heim ellenállt ennek a csábításnak, mert tudta, hogy ezzel nemcsak kockáztatná a sikert, hanem majdnem bizonytalannal kudarcba fullasztaná az egész reformtervet, mint ahogyan számos gyönyörű elgondolású törvényalkotás hitelét veszítette, mert a végrehajtás nem volt rokonlelkű és konzensenális az elgondolással.

Heim a hosszú és fáradságos útát választotta és az ezen való következetes haladásban bizonyult mint reformátor a *legnagyobb*nak. Ő a nagy munkát először is természetes *részeire bontotta*; e részeket ismét időbeli végrehajtási *fokozatokra osztotta*, és e *fokozatokat ismételen gyakorlati és oktató kipróbálásoknak vetette alá*; e *kipróbálások tapasztalatait viszont felhasználta az elgondolás esetleges helyesbítésére és tökéletesítésére* és csak azután ment mindig egy-egy lépéssel tovább, mikor az első lépés már igazolást nyert, mert nemcsak elméletileg helyesnek, hanem a *gyakorlatban is kivihetőnek és célravezetőnek bizonyult*.

Ilyen gyakorlati és oktató kísérletek, ú. n. próbanyulak (de vivisectio nélkül) igen gyakran egyszerre több helyen is folytak, természetesen más-más szolgálati ágban és más-más tárgyban, és így alakult ki fokozatosan, lépésről-lépésre minden egyes reformtörekvésben a leghevesebb forma.

Ha már most figyelembe vesszük, hogy közbe-közbe állandóan tanácskozások és tárgyalások is folytak részint Budapesten, Heim elnök-

léte alatt, vagy különféle hatóságoknál és intézeteknél az újításokhoz való hozzájárulás érdekében (pl. a vámhatósággal a *címzettnek* a házhoz kézbesítés céljából való *postai képvisellete* érdekében, ami a vám részéről sokáig nagy ellenállásba ütközött, stb.), ha figyelembe vesszük, hogy Heim „mellesleg” az egész ország postaintézeti szolgálatát is vezette és Bécsben a postakongresszuson a magyar postát képviselte, hogy mi „vezérkariak” mindhárman a tisztképző-tanfolyamon tanárok is voltunk, hogy megállapodás ellenére különféle különleges megbízatásokat is kaptunk (vizsgálatok, kiküldetés Németországba és Svájcba az ellenőrzés tanulmányozására, elkísérése Kollernek Párisba az 1890-iki telegráf-konferenciára, stb.), hogy reformszabályzati tervezeteinket kölcsönösen és együttesen felülvizsgáltuk Heim revíziós munjának megkönnyítése végett, hogy voltak olyan napok, mikor azt se tudtuk, hogy hol áll a fejünk, mert egyszerre és egy órában három helyen is kellett volna megjelennünk, ha figyelembe vesszük, hogy jóformán éjjel-nappal helyt kellett állnunk és hogy nem volt sem hivatalos óránk, sem vasárnapunk, sem szabadságunk, stb., ha mindezt figyelembe vesszük, el kell ismernünk, hogy a Heim-féle reformmunka *kemény megpróbáltatás* volt, amely erősen igénybe vette egész testi és lelki erőnket, és mégis a „külön osztály” soha sem panaszkodott, sőt boldog és büszke volt, hogy részt vehetett egy nagy magyar elme nagy feladatának a megoldásában. Büszkék voltunk arra a nagy bizalomra is, amelyre minket méltatott a vezér, amikor szinte páratlan felhatalmazással látott el az egész országban való szabad járás-kelés, oktatás, nevelés, intézkedés és rendelkezés dolgában, a nagy cél elérésének biztosítása végett. Nem is a saját egészségünket, hanem a vezérért féltettük, mert nem egyszer aggodalommal láttuk, hogy vasegészsége a rettenetes munkában kezd inogni, amit viszont ő nem akart tudomásul és figyelembe venni.

Két és fél esztendőn át (1888 ősztől 1891 tavaszáig) tartott ez a megfeszített, izgalmas reformmunka, mely a Baross-Heim-féle postai reform név alatt ismeretes. 1891 április 1-től folytatólag életbe lépett és a megelőző fokozatos előkészítés alapján *símán* az életbe át is ment a sommás kezelési utasítás, az azzal kapcsolatos házhoz kézbesítő és vámkezelési utasítás, az új tarifa és üzletszabályzat és néhány más, kisebb utasítás és szabályzat, melyek a magyar posta szolgálatát majdnem az egész vonalon előnyösen átalakították, és alapul szolgáltak a szükséges későbbi újítások számára is.

E reformkorszak ugyan Baross Gábornak, a vasminiszternek nevéhez fűződik, mert az ő bizalma és erős akarata nélkül meg sem indulhatott volna, de a sikeresen elvégzett *reformmunka dicsősége mindörökre Heim Péteré, a magyar posta zseniális, bátor és gyakorlati értékű reformátoráé marad.*

Miként minden tényhez vagy eseményhez, mely a nép figyelmét és képzeletét felkelti, a néphumor valamilyen megnyilatkozása fűződik, amely igen gyakran helyes és jellegzetes silhouette-jét adja az eseménynek, úgy az annak idején hazánkban és Ausztriában is post felverő magyar postai „Sturm und Drang” reformkornak is megvolt a maga népies, humoros vagy élcés aláfestése.

Legyen szabad ezekből, valamint magának a reformmunkának egyes derüs mozzanataiból is egy pár még emlékezetemben maradt ötletet ideiktatni.

Természetes, hogy az elmaradhatatlan *becéző* vagy *gúnynevek* egész özöne született a hosszú reformmunka ölében (a német elnevezések többnyire osztrák forrásból!). Maga a külön-osztály lett a „*bölcsek tanácsa*“ és a „*Born des Wissens*“, de — hogy el ne bízzuk magunkat — „*boszorkánykonyha*“ is.

A vezérkar tagjai sem kerülték el sorsukat. Henneyt — aki a mozgópostai pénz- és csomagátrovtató szolgálat meghonosítása ügyében legtöbbet forgott a személyzet körében és a kék átnyomó-papír és üvegtoll jegyében járt-kelt, — elnevezték „*dr. Indigó*“-nak meg „*bolygó hollandi*“-nak, de „*Hóditó Vilmos*“-nak, meg „*bellicosus*“-nak is, mert a siker érdekében kénytelen volt bizony pörölni és harcolni is. Engem viszont, aki igyekezett a kedélyeket lecsillapítani és a csüggedőket a reformok utáni idők előnyeivel biztatni, elkereszteltek az osztrákok „*Beschwichtigungshofrath*“-nak, amiből lett a „*csitító tanácsos*“, vagy legjobb esetben a „*békítő bácsi*“. Heimot magát nem közelítették meg új elnevezéssel, ő megmaradt a jó magyar szokásnak megfelelően „*az öreg*“, úgy ahogyan ez nálunk a vezetőnek mindenütt kijár.

*

Nagy érdeklődést váltott ki Heim a reformmunka folyamán az egész magyar postaszemélyzetben és nagy sikert ért el az ő zseniális elgondolású *zsákszár pályázatával*. A tűzveszélyes, lassú, bűzös és egészségtelen, de a zsákállományt is kegyetlenül pusztító *pénzeszsák-pecséltelésnek véget kellett vetni*, mert a mozgópostai szolgálatot jóformán lehetetlenné tette. Heim azonnal készen volt a segítség tervével. Hathetes pályázatot írt ki a postaszemélyzetnek *újszerű, fémes postaszáklakat* feltalálására, mely mentes legyen a pecsételés hátrányaitól és biztonság szempontjából is kielégítse a jogos igényeket. A postaszemélyzetnek tetszett ez a megtisztelő bizalom, a feltaláló és világboldogító elméknek — és hol nincsenek ilyenek? — kapóra jött ez a ritka alkalom és bizony keményen nekifeküdtek a „*hivatalos*“ problémának és a határ-időre vagy 60 darab szebbnél-szebb, ötletes javaslat feküdt Heim asztalán. A pályázati tárgyalást is Heim vezette és ez alkalommal néhány igazán elmés elgondolású zsákszár meg is dícsért. Volt pl. olyan is, mely a zsákot ránc nélkül, laposan lezárta. Kíváncsiak voltunk, melyik fogja ezek közül a pálmát elvinni és nagyon meg voltunk lepve, amikor a tárgyalás végén egy egyszerű, szürke kis javaslatra kijelenti Heim, hogy ez felel meg a posta igényeinek legjobban és ennél fogva ezt fogadja el a m. kir. posta száklakatjának! Mikor a bizottság távoztával ijedten megkérdeztük a vezért, hogy miért tette félre az elmés javaslatokat és miért fogadta el ezt a legegyszerűbbet, amelyet minden cigánylakatos meg tud csinálni, azt felelte Heim az előrelátó vezér *mély pszichológiájával*: „Az elmés javaslatok *drágák* és egyenesen *csábítanak* rosszakaratú visszaélésekre. Ez az egyszerű száklakat *olcsó*, a lebetűzött zárólappal *biztonságos*, és ha ráadásul elnevezzük „*amerikai*“-nak, meg is lesz a szükséges nimbusza a tolvajok elriasztására. Meglátják, jól járunk vele!“

És Heimnek ismét igaza volt. Ez volt t. i. az a zsáklakat, amely máig is, tehát közel félszázad óta használatban van, teljesen bevált és amelyet külföldi államokban is elfogadtak és használnak.

*

Heim általában meg volt elégedve vezérkarával; hiszen az ő tanítványai voltak, az ő szájaíze szerint írtak és dolgoztak, *nem voltak* a munka dolgában *kényesek és sohasem jelentettek betegeket*. Csak a *tempójukkal* nem volt kibékülve; gyorsabban kívánta volna látni a munka eredményeit. Ezért jóformán *állandóan sürgetett bennünket* és mi *állandóan védekezni voltunk kénytelenek*. Azzal nem állhattunk el, hogy más dolgunk is volt, nem értünk rá, stb., mert Heim álláspontja az volt, hogy az állami alkalmazott egész idejét az állam szolgálatának kell, hogy szentelje, pláne mikor ilyen fontos és sürgős reformmunkáról van szó.

Nagyon megjárta egyszer Hennyey, amikor egy munka megsürgetésére azt felelte Heimnek, hogy: „nem értem még rá, hiszen csak tegnap este kaptam az utasítást“. Heim erre léleknyugalommal és kristálytisza lelkiismerettel ezzel a kérdéssel vágott vissza: „*Na és mit csinált az éjszaka?*“ — Hennyey a világért nem mert volna hivatkozni az *alvás biológiai szükségletére*, hanem megtörten távozott és még aznap *délelőtt elhozta a kívánt munkát*.

Csak két dolog volt hatásos Heim sürgetésével szemben: a *mulasztás beismerése*, mert ez a nyíltság lefegyverezte a vezért, mint ahogy egyáltalán elnéző volt a gyengével és beismerővel szemben. A másik volt annak a *kijelentése*, — ami rendesen igaz is volt, — hogy a *munka már készen van a fejünkben*.“ Ez rendesen több napi időhaladékot jelentett a sürgetés dolgában, mert Heim maga is tudta és elismerte, hogy az idea megszületésétől annak papírra vetéséig napok telhetnek el *jogosan*. Itt is megjárta azonban egy kollégánk, akitől Heim nyájas mosollyal kérte a „*fejében kész idea*“ rövid „*vázolását*“, és az ijedt, hebegő válasza ezt kapta szentenciául: „Amit most eldadogott, azt nem ismerem el „*fejben kész*“ munkának, de még „*csontváz*“-nak sem!“

*

Azért ne gondolja senki, hogy ez a külön osztály valami *gályarabság-féle* vagy *sóhajok hidja* volt. Ellenkezőleg, mi vezérkariak subaltern tisztviselő létünkre szinte igazgatói felhatalmazással, jogkörrel és szabadsággal rendelkezünk és teljesen megértettük, hogy az egész reformmunka minden részletéért felelős vezér *jogosan számon kéri tőlünk időnknek helyes felhasználását*. Ez annyival kevésbé bánthatta önérzetünket, mert másrésről kartársaink becsültek bennünket, szívesen hallgatták felvilágosításainkat, ha a vezér távollétében itt-ott átjöttek a külön osztályba egy kis kaszinózásra és legtöbbször szinte bú-bájos dicsfényben látták munkásságunkat, amelynek eredményét bizalommal várták.

Csak egyszer voltam megakadva, amikor a vidéken tartott felvilágosító előadás után, amelyben az egyszerűsítéseket és szolgálati könnyítéseket kellő világításba helyeztem és azután a szokott kérdéssel fordultam kollégáimhoz, hogy van-e valakinek valami kérdése vagy kérése,

egyik vidéki hivatalfőnök felszólal, megértően és elismerően fogadja az egyszerűsítő újításokat, ígéri azok lelkiismeretes végrehajtását és csak egyetlen kérést fűz hozzá: „személyszaporítást!“ A nagy hahotából, amely ezt a nem várt kérést követte, azzal vágtam ki szegényt, hogy nyilvánvaló „nyelvbotlás“-nak deklaráltam a kívánt szaporítást „személyzetapasztás“ helyett, amit az illető savanyú arccal bár, de muszájból köszönettel helyben is hagyott.

III. Heim Péter, az ember.

Heim leszármazottja a török hódoltság után lakatlanul maradt magyar délvidékre, a *temesi bánságba* telepített, ú. n. bánáti németységnek, tehát szülöttje annak a német fajnak, amely több mint 200 év (a passzarovici béke) óta lakja országunk földjét. Ez a nép szorgalmas munkájával felvirágoztatta a törökök alatt elpusztított és nagyrészt mocsárrá vált vidéket. Bátor, hazafias magatartásával beleírta nevét hazánk és kivált a magyar szabadságharc történetébe és belőle sarjadt igen sok kiváló és nagy hírűvé vált név, mint Lenau Miklós, Maderspachék, Herzogék (Herczeg Ferenc) és mások.

Maga a Heim-család vitéz Heim Géza báró kutatásai szerint Mária Terézia koráig tudja kimutathatóan visszavezetni családfáját és valószínű, hogy a nagy betelepítés alkalmával Kassel városából származott át hazánkba, ahol Torontál vármegyében, Nagyszentmiklóson (akkor még Németszentmiklós) telepedett le és a tehetőes nagy községben részint kékfestő- és malomiparral, részint földműveléssel kereste meg kenyerét (a Heim-féle lóhajtásos malom helye még most is látható az Aranka partján).

Heim Péter édesatyja Heim Henrik († 1891) és édesanyja szül. Knorr Katalin († 1897) szintén a családi hagyományos kékfestőipart üzték, de még a fiúk: Péter, Mátyás, Antal és Ferenc is legénykorukban abban szorgoskodtak úgy, hogy a községben csak úgy ismerték és hívták őket: „Die Färber Buben“. Később azonban nemcsak Péter, hanem öccsei is más pályára tértek: *Mátyás* katonatiszt lett és házasságkötés révén a postához került, ahol felvitte a szegedi postahivatal főnökségéig († 1908), *Antal* újságíró lett és átvette a „Temesvarer Zeitung“ szerkesztőségét († 1920), *Ferenc*, a legifjabb pedig felső kereskedelmi szakiskolát végzett és a gróf Nákó-család nagyszentmiklósi uradalmának tisztje és főszámadója lett. Utóbbi az egyedüli a testvérek közt, aki még él és 85 éves kora ellenére egészségesen tölti napjait Nagyszentmiklóson. Volt még egy leánytestvér is: *Anna*, aki hajadon maradt és 1895-ben halt meg.

Ferencnek fia, *Géza* nagy dicsőséget szerzett a család nevének és a magyar nemzetnek is a világháborúban. Mint ludovikás tiszt és a katonai erényeiről híres szegedi 46. számú gyalogezred főhadnagya és századparancsnoka, a doberdói fensíkon az 5. és 6. isonzói csata közötti súlyos időszakban, 1916 május 8-án a San Martino del Carso községnél levő magaslatnak védelmében az ellenséges állás felrobbantásával keletkezett tölcsernek *parancs nélkül* való elfoglalásával és megszállás után tilalom és sebesülés ellenére való tartásával és védelmével *megmentette* a fontos frontszakaszt, amely az ő hőstette nélkül a Monte San Michele-vel együtt *elveszett volna*. Károly király 1917-ben maga

tűzte Heim Géza mellére a Mária Terézia-rend lovagkeresztjét, aminek következményeképen megkapta a San Martino de Corso-i prédikátummal együtt a *bároi rangot* is. Vitéz báró Heim Géza az őrnagyi állásig a tereptan tanára volt a Ludovika Akadémián, ma mint alezredes szolgál a 2. sz. honvédfalozegredben.

Heim Péter a nagyszentmiklósi család első szülöttje és legnagyobb tehetsége, mint ember *szelid lelkületű, szinte naiv kedélyű* egyéniség volt, akinek acélkék szeméből senkisésem olvashatta ki azt a titáni elszántságot és erőt, amely szükséges volt élete két nagy küzdelmének a megvívására: a legmostohább körülmények közt folytatott súlyos és hosszú *önképzés* küzdelmére és élete zenitjén a magyar posta bátor és felelősségteljes reformjának békés, de rendkívül izgalmas *hadjáratára*.

Nagy szerencséje volt boldog házassága, amelyet 1872-ben kötött *Stefanovits Mária*, özv. Lukács Bélánéval, aki első házasságából két gyermeket hozott a házhoz: Terézt és Istvánt. Ezeket Heim épügy szerette, mint a saját három gyermekét: Emmát, Palit és Istvánt. Teréz férjhez ment dr. Baghy Antalhoz, a Károlyi István grófi uradalom jogtanácsosához; István gyógyszerész lett, korán elhunyt és két fia maradt: Béla és Andor. Heim Péter saját gyermekei közül Emma és Istvánka atyjuk nagy fájalmára korán elhunytak. *Paliból ellenben híres ember lett*: Heim Pál dr., a nagy gyermekorvos.

Heim felesége kiváló asszony volt, aki nagy műveltségével, mély kedélyével, víg, élénk természetével és ragyogó egyéniségével megannyozta férje otthonát és nemeslelkű, hűséges élettársa volt haláláig. Heim az ő oldalán megtalálta mindig azt a nyugalmat, megértést és vigasztaló bátorítást, amelyre a közéletben kegyetlenül hajszott férfiúnak pihenőül és erőforrásul annyira szüksége van.

A germán típusú, tagbaszagadt, hatalmas mellkasú, kemény koponyájú Heim fizikuma közelebről nézve nem volt olyan erős és ellenálló, mint ahogy az ember hihette volna és mint tán ő maga is gondolta, mert egész életén át mindig csak az agyát és szellemét művelte, a testével pedig nem törődött. Gyakori gyomorégése és egyéb egészségi zavara memento volt, hogy a fizikummal is törődni kellene, azonban bizonyára kinevette volna azt, aki neki *egészséges testmozgást* mert volna ajánlani.

A kíméletlen használat folytán gyengült és ezenfelül rövidlátó szeme miatt szükséges állandó sötét cvikkerhasználat sem javította megjelenésének külső hatását, mert folyton eltakarta szemét, amely pedig egyéniségének leghívebb és legrokonszenvesebb kifejezője volt. Csak ha megszólalt, javult a külső impresszió, mivel férfias hangja és temperamentumos, élénk és érdekes beszédje lelket öntött fáradtnak látszó és kissé előre hajló alakjába.

Heim nem volt dohányos, nem ivott, nem kártyázott, (kivéve az ott-honi alsózást feleségével és menyével, dr. Heim Pálnéval), nem vadászott, nem járt kávéházba, klubba, kaszinóba. Szóval nem élt szokásos társas életet és ezért nem is volt sok barátja és bajtársa, mert azok, akik ezekben a szórakozásokban látják a *férfias élet kritériumait*, Heimot egyszerűen különcnek tartották és kerülték. Csak az a kevés ember becsülte őt igazán, aki ismerte és értékelni tudta nagy munkásságát, komoly hazafias törekvéseit és nagy érdemeit.

Lelki élete sem volt mindennapi. Tisztán látó ész és becsületes lélek volt, akinek nagy műveltségénél és sokoldalú olvasottságánál fogva mindenről volt véleménye és rendesen helyes ítélete is. Nem volt ú. n. papos ember, de istenfélő keresztény, akinek csak három eszmekör imponált: a mindenség az isteni gondviseléssel, a magyar nemzet és ebben a magyar posta boldogulása és a családi kör szentsége. Mindháromért hajlandó lett volna magát fel is áldozni, de csak az utolsóban tudott kedélyesen felmelegedni, tréfálni, játszani, zenét hallgatni (Pali zongorázott, Istvánka hegedült), vagy szép és vonzó olvasmányba merülni (különösen szerette és becsülte az angol regény- és drámaírókat: Dickens, Thackeray, Shakespeare stb.). Járt színházba és hangversenyre is, de csak családja tagjaival és csak komoly zenei vagy színi előadásokra.

Jellemző és self made man természetével összefüggő tulajdonsága volt Heim Péternek, hogy úgy, miként a hivatalban, elnéző volt a gyengék irányában és szigorú a tehetségesekkel szemben, úgy viselkedett a család körében is. Legfiatalabb öccsét, Ferencet, aki tanulmányaiban támogatására szorult, még a 80-as évek elején is erkölcsileg és anyagiilag segítette; a család asszonyait és leányait is a legnagyobb gonddal és gavallérsággal kezelte. Ellenben nagytehetségű fiával, *Palival*, — akit természetesen a legkitünőbb nevelésben és kiképzésben részesített, francia szóra Lausanneba küldött, stb., stb. — mégis *szigorúan és majdnem ridegen bánt*. Ha sikereket ért el, röviden azzal fogadta: „Ezt vártam tőled!” Ha nehézségei voltak, kurtán úgy intézte el az ügyet, hogy „Igyekezzél saját erődből elhárítani a nehézséget, ha pedig ez nem sikerül, nyugodjál bele a megváltozhatatlanba és viseld el férfiasan a következményeket!”

Címek és kitüntetések hidegen hagyták; a III. oszt. Takovo-rendet, a Szerbiával kötött osztrák-magyar utalvány-egyezményből kifolyólag, 1894-ben pláne visszautasította, mert nem minden ok nélkül úgy érezte, hogy az a III. osztály az Obentraut II. osztályával szemben *a magyar postát az osztrák mögé helyezi*, amit igazságérzete és magyar önérzete nem tudott eltűrni. Állami szolgálatának 40. évfordulóját (1895 január 21-én) is nem ő, aki minden ünneplés elől kitért, hanem a személyzet ünnepelte (Neogrády festőművész szép akvarelljével Heim egész életpályájáról és a Heim-féle javított mozgópostakocsinak miniatűr modelljével, stb.)

Minden jel arra mutatott, hogy Heim zavar nélkül fogja szolgálatát befejezni és teljes dísszel és elismeréssel fog nyugalomba vonulni, amikor 1895 május végén, várakozás ellenére olyan esemény történt, amely döbbenetes hirtelenséggel véget vetett szolgálatának.

Az akkori *drágasági hullámtól* anyagi gondokba taszított és a szolgálat túlzott szigora mellett *rideg hivatali bánásmóddal* és folytonos *pénzbüntetésekkel* elkeserített budapesti levélhordói karnak egy panaszkodó és kérő küldöttségét Heim ugyan fogadta és meghallgatta, azonban kéréseiket mereven elutasította, aminek következtében másnap 500 budapesti levélhordó letette a táskát és sztrájkba lépett.

A páratlan esemény olyan hullámokat vert, hogy maga a király Ő Felsége kívánta a sztrájk gyors beszüntetését, ami Vörös László államtitkár közbelépésére pár nap alatt sikerült is. Heim azonban ért-

hetően annyira szívére vette a dolgot, hogy maga kérte nyugdíjazását, ami a Szent István-rend adományozásával kapcsolatban augusztus 20-án meg is történt.

Ha elfogulatlanul keressük e tragikus események és a Heim lelkében található *kétségtelen jóság és túlzott szigor ellentétének lélektani magyarázatát*, azt főleg a következő három mozzanatban találhatjuk meg:

1. Heim az ő self made man felfogásában és nagy reformmunkájának eredményessége révén hozzászokott ahhoz, hogy a posta személyzetének munkabírását a *saját rendkívüli képességeinek mértékével mérje és követelje*.

2. Heimnak épúgy, mint elődeinek, *még nem volt szociális érzéke*, ez csak akkor és nem csekély részben annak a megdöbbentő eseménynek a folyamányaként kezdett kifejlődni, mert belátták, hogy *szociális gondoskodás és humánus érzés nélkül nagy személyzettel dolgozó és nagy munkaigényeket támasztó üzem nem tud boldogulni*.

3. Heimnek *nem volt rutinja a személyzettel való közvetlen érintkezésben*, mert 1867 óta mindig csak a központban tett szolgálatot és ezért abban a sorsdöntő órában rövidesen a személyzet kérésének elutasítására határozta el magát, holott megértő szóval és a panaszolt ügyek elfogulatlan megvizsgálásával — miként a következmények is mutatták, — az elkeseredést simán és baj nélkül lehetett volna orvosolni.

Heim világos, nagy elméjével mindezt hamarosan be is látta, le is vonta magára a következtetéseket. Fájdalmában elbujdosott és sokáig Genfben tudományos és irodalmi tanulmányokba temette keservét. Ott találkozott az akkor 17 éves Molnár Ferencsel, akit ötletesen és nyilván eredményesen írói munkásságra serkentett és aki ezt az emlékezetes genfi találkozást és a Heimmal való genfi sétákat szeretetteljesen megírta a Prágai Híradóban megjelent egyik cikkében.

Csak később jött haza Heim és itt a Budapesti Szemle számára komoly szakcikkek írásával nyugtatta meg lelkületét, amely cikkek érdekében nem ritkán felkeresett engem is hivatalomban, adatokat kért és elfogulatlanul elbeszélgetett velem sok mindenféléről, de a fájdalmas pontot sohasem érintette.

A postaaltisztek is derekasan és férfiasan viselkedtek. Ők sem tették szóvá a magyar posta vezérének eljárását, nem is védekeztek vele, mert tudták, hogy elkeseredésükben elkövetett törvénysértésüket csak úgy tehetik jóvá, ha ezentúl fokozott odaadással, törvényisztelettel és államhűséggel teljesítik kötelességeiket, aminek mindmáig *példásan meg is feleltek*.

*

Röviddel halála előtt még nagy öröm érte Heim Pétert: 1904 június 29-én született első unokája, a dr. Heim Pál és Klug Jolán boldog házasságának elsőszülött fia, a kis Ernőke, aki ma mint műépítész, segédmérnök a főváros szolgálatában és már a maga részéről is boldog családapa. A 70 éves, beteg Heim Péter akkor felkereste szeretett menyét és mély meghatottsággal, könnyes szemmel és végtelen boldogsággal kö-

szönte meg a boldog fiatal mamának, hogy megajándékozta őt az első unokával, akit szeretettel karjaiba is zárt és hálatelt szívvel homlokon csókolt.

Három hétre rá: 1904 július 20-án Heim Péter meghalt.

A tanúvallomások helyes értékelése.

Irta: Dr. VAJDA BÉLA m. kir. postaigazgató.

Appréciation juste des dépositions des témoins.

Par le Dr. Béla Vajda, directeur des postes.

Résumé: Les dépositions des témoins sont influencées par deux sources de défauts: les mensonges et les erreurs. Les commissaires des postes n'ont pas à leur disposition les moyens dont disposent les tribunaux, c'est pourquoi il leur faut mettre des soins d'autant plus grands à l'appréciation des dépositions des témoins. En utilisant les conquêtes de la psychologie, il leur faut toujours établir si les témoins ne sont pas intéressés, préoccupés, ou mensongers par habitude et s'ils ne recèlent pas quelque chose à dessein. Cette tâche requiert une grande connaissance des hommes. La reconnaissance des erreurs influençant les dépositions des témoins peut être assurée par le contrôle des organes de sens et du discernement du témoin. Il est important de pondérer minutieusement les dépositions des témoins atteints de maladie d'esprit, car il peut y avoir beaucoup d'inexactitudes. Erreurs se produisant dans les quatre fonctions principales du cerveau: dans la perception, dans la rétention, la reproduction et la nouvelle reconnaissance des idées. Dépositions faites par des enfants.

A tanúvallomásokat a nyomozás régebben a legértékesebb bizonyítékoknak tekintette és rendszerint ezekre alapította megállapításait. A lélektan, és különösen a bűnügyi lélektan (kriminálpszichológia) tudományának behatóbb művelése folytán azonban feltárultak az emberi lélek rejtelmek, az ember megfigyelő és reprodukáló képességének hiányosságai, úgy, hogy lassanként nyilvánvalóvá lett, hogy milyen ingatag alapon áll a tanúvallomások megbízhatósága. Ezért a nyomozás újabban főleg tárgyi bizonyítékokra törekszik, a tanúvallomásoknak pedig mindinkább csak kiegészítő jelleget tulajdonítanak.

A tanúvallomások igazságát két nagy hibaforrás: a *hazugságok* és a *tévedések* világa veszélyezteti. Ez tulajdonkép nem az újabb tudományos búvárkodás megállapítása, hanem ősrégi tétel, mely azonban tudományos feldolgozást sokáig nem nyert. Csak újabban állapította meg a tudomány, hogy az emberek nemcsak szándékosan, hanem öntudatlanul is hazudhatnak, és hogy a tanúvallomásokban igen sok oly tévedés fordulhat elő, melynek eredetét a tanúk testi vagy lelki fogyatékoságaira lehet visszavezetni.

Cikkemben meg szeretném világítani, mennyire megbízhatatlanná tesz a tanúvallomásokat az említett hibaforrások, és milyen óvatosan kell minden tanúvallomást ellenőrizni akkor, ha azok alapján akarunk az igazságnak megfelelő megállapításokat vagy javaslatokat tenni.

Mussolini mondja az Emil Ludwig-gal folytatott beszélgetései egyikében: „Ha torkig vagyok az emberekkel, a tengerre megyek vagy az állatok közé, amelyek nem hazudnak.“ Keserű, de igaz szavak! A hazugság az emberiség rákfenéje és oly régi, mint maga az ember. Ezt adta

talán útravalóul a paradicsomból kiűzött emberpárnak a kígyó képében megjelent Lucifer: hadd vergődjék az ember állandóan a hazugság hínárjában és sohase lássa meg könnyen, hanem csak harc és fáradtság árán az igazságot.

És tény, hogy az ember története egy tragikus és hősie küzdelem az igazságkeresésért. Már a régi népek az esküben vélték felfedezni azt az eszközt, mely az embereket a valóság megmondására kényszeríteni alkalmas. A rómaiak jogi intézménnyé szervezték az esküt. A kereszténység is az eskü szentségére alapítja az igazságszolgáltatást és a modern perrendtartások mind ismerik az eskü intézményét. Az eskü így pillérje lesz az állami rendnek és a hamis tanúzás s hamis eskü súlyos büntetés alá esik. Hathatós eszköz áll tehát a bíróságoknak az igazságkeresésnél és igazságszolgáltatásnál rendelkezésükre, melynek még fokozottabb jelentőséget ad az általános tanúzási kötelezettség. És még sem mondhatjuk, hogy a hazugságot legalább a bírósági termekből sikerült száműzni.

Mennyivel több hazugsággal kell azonban szembeszállni azoknak, akik az igazságot a bírósági eljárásán kívül kénytelenek keresni. Mily nehéz a bírói hatalom birtoka nélkül az igazság után nyomozni, a való tényállást megállapítani és igazságot szolgáltatni. Milyen tárgyi, de különösen lelkiismereti felelősség hárul azokra, kiknek tisztéhez ez tartozik.

A postánál főleg a vizsgálóbiztosok azok, kiknek tiszte a hazugságok leleplezése és az igazság kiderítése. Ők t. i. azok, kik a nyomozások és vizsgálatok során kihallgatásokat fogatosítani és azokból az igazságot kihámozni hivatottak. Az ő szűrőjükön mennek át a vallomások, vizsgálati megállapításaikról ők tesznek feletteseiknek jelentést és így a későbbi intézkedésekre, — beleértve a fegyelmi eljárást is, — nagy befolyást gyakorolnak. Ezért kiválóan fontos, hogy vizsgálati megállapításaik lehetőleg tévedésmentesek legyenek, és hogy bizonyítékok gyanánt csak az aggálytalan tanúvallomásokat fogadják el. A tanúbizonyítások körül történik ugyanis a legtöbb tévedés, és ha a vizsgálóbiztos nem értékeli helyesen és nem mérlegeli eléggé az elhangzott tanúvallomásokat, végzetes hibák származhatnak ebből, sőt a vizsgálat egész eredménye is hamis lehet.

Nézzük először, mikor és hogyan kell a vizsgálat folyamán tanúvallomásokat szerezni, ha t. i. névleg megnevezett vagy önkéntes tanú nincs. Mindenekelőtt akkor, ha valamely mulasztás, visszaélés, bűncselekmény, stb. elkövetőjét nem ismerjük, hosszas megfigyelésre pedig idő nincs, vagy ha az esetleges megfigyelés eredményre nem vezetett. Ugyancsak tanúvallomásokra lesz szükségünk, ha tudjuk ugyan, hogy egy megnevezett egyén elkövetett visszaéléseket, de arról, hogy minőket és milyen mérvben, nincs tudomásunk, úgyszintén arról sem, hogy a már kiderített visszaéléseken kívül nem követett-e el az illető más visszaéléseket is? Ekkor a vizsgálóbiztosnak kell a tanúkat kipuhatolnia. Ilyenkor a biztos leleményessége, körültekintése, gyakorlata adja meg a helyes utat. Ha a biztos a cselekmény elkövetését helyesen képzei el és minden lényegtelennek is látszó mozzanatra figyelemmel lesz: munkáját siker koronázza. A kellő óvatosság betartása mellett rendszerint a szomszédok, az arra járó-kelők, továbbá oly egyének jöhetnek mint

tanúk tekintetbe, kik sok emberrel érintkeznek (levélkézbesítők, korcsmárosok, pincérek, szállodások, kocsisok, hordárok, kapusok, stb.). Különösen fontos a helyszínén talált vagy másképp előkerült gyanús tárgyak, szerszámok, stb. azonosítása. Sokszor e tárgyak felmutatása által értékes tanúvallomásokra sikerült szert tenni.

A tanúvallomások értéke elsősorban azok *tárgyilagosságától* függ. Minél kevesebb szubjektív elem keveredik beléjük, annál értékesebbek. Ellenben minél jobban érvényesül bennük a tanúk kiszínező, aláfestő vagy éppen a lényegét kiforgató egyénisége, annál inkább alászáll az értékük. A tanúk szubjektívizmusa tulajdonképpen az, amit fentebb a közkeletűbb hazugság szóval jelöltünk meg. A lélekbűvárok azonban a hamis, hazug vallomások csak egy részénél látják fennforogni a szándékossgot, másik részük szerintük az öntudatlan és akaratlan hazudozás területére tartozik. Az előbbi csoportba nagyrészt az *érdekelt*, az utóbbi csoportba az *elfogult* tanúk sorolhatók. Érdekelt tanúk rendszerint azok, kiket rokonai vagy más kötelék, így főleg vagyoni vagy erkölcsi érdekközösség fűz a terhelthez, vagy gyanúsítotthoz. Az érdekeltség után mindig tüzetesen kell kutatni, mint ahogy a bíróság is ezt tartja első fontos feladatának. Minden szabályszerű bírósági tanúvallomásban olvashatjuk, hogy a tanú érdekelt vagy érdektelen-e; ajánlatos tehát, ha a postabiztosok ezt a fontos megállapítást szintén beveszik jegyzőkönyveikbe és jelentéseikbe, mert ez az intézkedésre hivatott fórumokra mindenkor nagy megnyugtatót jelent. Az érdekelt tanúk vallomását egyébként csak akkor lehet és szabad bizonyítékul elfogadni, ha a vallomás egyéb ténykörülményekkel és bizonyítékokkal is egyezik. Ellenkező esetben, mint értéktelen vallomást, teljesen figyelmen kívül kell hagyni.

Az elfogultság fennforgását már nehezebben lehet megállapítani. Az elfogultságnak különböző fokai lehetnek, és természetesen ezen aránytól függ az elfogadhatóság mértéke. Teljes mértékben elfogultak az érdekelt tanúk szoktak lenni, ezeknél tehát az érdekeltség és elfogultság egybeolvad. Nagymérvű elfogultság jelentkezhet baráti kötelekek miatt, esetleg vallási okokból, faji szolidaritásból, stb.; kisebb mértékben rokon- vagy ellenszenvből. Elfogult és így értéktelen tanúknak tekinti a legtöbb állam bűnvádi perrendtartása az ingadozóan valló, a nyereségvágyból elítélt, a bűnpártoló, a hamis tanúzásért már elítélt stb. tanúkat is. Az elfogultság kialakulására gyakran bizonyos eszmeáramlatok is befolyást gyakorolnak, az uralkodó közfelfogás hatalmába keríti az egyéneket és oly vallomásra készíti, melyek nem fedik a valóságot, de ezt az illetők tisztánlátásuk megzavarása miatt nem is veszik észre. Különösen a sajtó az, melynek nagy befolyása van az emberekre: valamely ügynek célzatos tárgyalása vagy beállítása sok kevésbé önálló ember eredeti elgondolását képes megmásítani. Az ilyen elfogult vallomások azután tele vannak valótlanosságokkal, az ú. n. öntudatlan vagy akaratlan hazugságokkal. Ezeket a vallomásokat tehát alaposan meg kell szűrni és az elfogultság mérvéhez képest belőlük kihámozni azt, amit még el lehet fogadni.

A nagy mérvben elfogult tanúknál természetesen nemcsak öntudatlan, hanem szándékos hazugságokkal is találkozhatunk, úgy, hogy ezek vallomása épp oly értéktelen, mint az érdekelt tanúké.

Ebbe a csoportba tartoznak az ú. n. szokásos hazudozók is, akik a nélkül, hogy akár érdekeltek, akár elfogultak lennének, lelki szükségből nem mondják meg az igazat. A lélektani tudomány még nem tudta e sajátságos emberek lelki világát teljesen feltárni; sok lélekbúvár lelki-betegeknek tartja őket, de helyüket a lelki betegek között, kikről alább szólni fogok, kijelölni még nem tudták. Sajnos, teljesen normálisnak látszó emberek között is találni ilyen egyéneket és ha a vizsgálóbiztos nem eléggé óvatos, könnyen lehet tévedés áldozata. Általában fölényesség, gúnyorosság, a tekintély tiszteletének hiánya és főleg nagy vitaközlési hajlam jellemzi ezeket az embereket.

Hogyan lehet az elfogult vallomásokkal szemben védekeznünk? Fontos vallomásoknál mindenekelőtt a tanú személyének a gondos ki-fürkészése ajánlatos. Ezért kérdezzük meg mindig a tanú személyi adatait (ez még postai alkalmazottaknál is célszerű, mert más az, amit a száraz okmányokból megtudunk, és más az, amit és amint azt az illető előadja); beszéljünk azután vele különféle témákról, figyeljük meg gondolkodását, felfogását, nézeteit és fokozott figyelemmel kísérjük mozdulatait, szemjátékát, hanglejtését s főleg kifejezéseit. A gyakorlott biztos egy-egy szépítő vagy befeketítő kifejezés résén át beleláthat a tanú lelkébe és meg tudja állapítani, hogy öntudatlanul is menteni vagy terhelni, használni vagy ártani akar-e az illető? És még egy fontos dolog: siessünk a tanúk kihallgatásával, rögzítsük meg vallomásaikat minél előbb, lehetőleg a vizsgálat elején, mert az akkor elhangzott vallomások, melyeknél még nem érvényesülhettek a különféle befolyások, kétségtelenül a legértékesebbek.

Elfogult tanúknál gyakran bizonyos adatok, tények, stb. *szándékos elhallgatását* is tapasztalhatjuk. Ezt az illetők még lelkiismeretükkel is összeegyeztethetőnek tartják, s nem akarják megérteni, hogy eljárásuk épp oly súlyos elbírálás alá esik, mint a szándékosan hazudozóké. Soha se mulasszuk el tehát a tanúktól megkérdezni, elmondtak-e mindent, amit az ügyről tudnak, és nem hallgattak-e el valamit, aminek a szőnyegen levő kérdéssel összefüggése lehet?

Itt meg kell említenem, hogy a tanúvallomások helyes értékelésénél *emberismeretre* is feltétlenül szükség van. Ez ugyan lelki adottság, melylyel sokan nem rendelkeznek; beható elemzéssel és önfegyelméssel azt többé-kevésbé mégis el lehet sajátítani. A lélekbúvárok szerint ugyanis emberismeretre azok is szert tehetnek, kik ily irányú veleszületett hajlammal nem is rendelkeznek, de hosszas gyakorlattal s kitar-tással embertársaikon alapos megfigyeléseket végeznek és azok eredményét buzgón tanulmányozzák s állandóan ellenőrzik. Soha sem lesznek azonban jó emberismerők a könnyen hívők vagy a teljesen bizalmatlanok: előbbieket azért, mert mindenkit, az utóbbiak pedig azért nem, mert senkit sem engednek lelkük közelébe férközni; de nem lesznek azok a hiú vagy az önhitt egyének sem, mert a hiúk az igazság kimondását képtelenek elviselni és a hízelgők által hagyják magukat megtévesztetni, az önhittek pedig saját nézeteiket s véleményüket csalhatatlanoknak tartják és az ellenkező véleményen levőkben ellenséget látnak.

Az emberismeret a postai vizsgálatoknál igen fontos szerepet játszik. Szükség van erre nemcsak a tanúvallomásoknál, hanem a vizsgálat egész folyamán: a puhatolódzásnál, a nyomozásnál, a helyszíni szemlé-

nél, a hatóságokkal, így különösen a törvényes nyomozó szervekkel való tárgyalásoknál, — de legkivált a terhelt vagy gyanúsított kihallgatásánál. Ezért a jó biztos a vizsgálat első percétől kezdve szakadatlan, de mindig leplezett megfigyeléseket végez; mindent látnia, hallania és észrevennie kell, ami körülötte vagy közelében történik. Beszélgetéseit — még ha témájuk közömbös is, — úgy folytatja, hogy az illetők lelkivilágába, gondolkörébe észrevétlenül is be tudjon hatolni, sorra megüti az egyes érzelmek és indulatok húrjait, kutatva, melyekre reagál élelkebben a kihallgatott; beszélni, nyilatkozni, még mesélni is engedi, esetleg rá is készíti az érdekelteket, stb. s e közben megfigyeli mindazt a sok-sok jelenséget, melyek gondos összegyűjtéséből az illető egyének lelkiségére következtetni lehet. Sőt sokszor célszerű lesz a grafológia tudományos megállapításait is felhasználni és a jegyzőkönyvi vallomás egy részét a megfigyelés alatt álló egyénnel sajátkezűleg íratni: kitűnő eszköz lehet ez észleleteink kiegészítésére és alátámasztására.

Most pedig lépünk át a *tévedések* nagy területére, melynek kiterjedt voltát — különösen lelki vonatkozásban — csak az újabb tudományos kutatások alapján ismerjük. Hogy az e téren jelentkező hibaforrásokat kellően megismerjük, két fontos kérdést kell — lehetőleg röviden — érintenem: 1. kik szoktak észleleteikben és azok visszaadásában (reprodukción) leginkább tévedni, és 2. az agy milyen folyamatain megy át egy vallomás, amíg útját az észlelettől a reprodukcióig megteszi?

Koch J. „Die psychopathischen Minderwertigkeiten“ c. művében (Ravensburg 1891) az embereket három csoportra osztja: a lelki egészségesek, a lelki betegek csoportjára és a két csoport közt álló és mintegy átmenetet képező harmadik nagy csoportra: a lelkileg (kedélyileg) megtámadottak, de még nem kifejezetten lelki betegek csoportjára. Az utolsó csoportra jellemző lelki jelenségeket nevezi Koch pszichopátiái alacsonyrendűségeknek, csekélyebb értékeknek.

Hogy kik tartoznak a lelkileg megtámadottak (újabb kifejezéssel: a pszichoneurotikusok) csoportjába, az végleg eldöntve még nincs. Dr. Bergmann: „Die Seelenleiden der Nervösen“ c. művében (Freiburg 1920) általában idesorolja mint főtípusokat a hisztériásokat, a neuraszténiasokat, a hypochondereket és a melancholikusokat, amíg t. i. állapotuk még gyógyítható stádiumban van. A tudománynak sikerült hosszas kísérletekkel és főleg a hipnózis segítségével e kedélybetegségek testi és lelki tüneteit pontosan megállapítani és a tudomány e vívmányait a vizsgálóbírák, rendőrtisztviselők, stb. már kitűnően használják. E tudományos megállapításokat tehát a postai vizsgálóbiztosoknak is fontos munkájukban értékesíteniök kell.

Messze vezetne, ha e négy embertípus sajátosságait részletesebben leírnám; nagy tudományos (főleg orvosi) művek foglalkoznak ezzel, de egy-két ily mű elolvasása a biztosoknak ajánlatos. Alább e lelki szegények egy-egy jellemző sajátosságára fogok rámutatni, megjegyezvén, hogy a három utolsó embertípus felismerése aránylag könnyű, de a hisztériások nagy tömegénél már nehezebb az eligazodás. A hisztéria főleg a nők közt van elterjedve, de azért korántsem oly nagy mérvben, amint azt általában mondani szokták és szeretik. A hisztériának az újabb orvostudomány szerint rendszerint biológiai oka van, mely azon-

ban oly nagy erővel jelentkeznek a megtámadott nőnél, hogy különösen súlyosabb esetekben, annak egész lelkivilágát átalakítja. Már a kezdetleges hisztériában szenvedő nők vallomása is ingatag, tétovázó, megbízhatatlan: észleleteik hiányosak, zavarosak, emlékezetük feltűnően gyenge. Ilyen nők vallomása tele lehet tévedésekkel, amiket azonban — éppen, mert viselkedésükben aránylag normálisak — nehéz felismerni. A hisztéria súlyosbodásával fokozódnak a megbízhatatlansági elemek, a súlyos esetekben pedig teljesen abnormális lelki étellel találkozunk. A súlyos hisztériásokból telik ki az öntudatlanul hazudozók nagy tábora és így — tulajdonkép ők képviselik az átmenetet a hazugság területéről a tévedések területére. Rendkívüli ingerlékenység, túlérzékenység, gyors hangulati változás, csapongó fantázia jellemzi ezeket a beteg nőket, kiknek sajátja még az is, hogy mindent amit látnak, hallanak, tapasztalnak, önmagukra vonatkoztatnak. Elfogultságuk hihetetlenül nagy, de rendszerint teljesen indokolatlan: egyesek iránt érthetetlen mély rokonszenvet, mások iránt megmagyarázhatatlan féktelen gyűlöletet éreznek. E nők tanúvallomásai természetesen teljesen értéktelenek.

A lelki betegekkel (köznyelven elmebetegekkel) részletesebben foglalkoznunk nem kell, mert ezek kihallgatása mindig mellőzhető. Mivel azonban a lelki megtámadottak súlyosabb esetekben már a lelki betegek csoportjába tartozhatnak, a két csoport közt tehát nincs éles határvonal: gondos környezettanulmány és puhatolódzás mindenkor ajánlatos, hogy a kifogás alá eső tanúvallomás ne befolyásolja állásfoglalásunkat.

Áttérve a fentemlített második kérdésre, a következőket tartom szükségesnek megemlíteni:

Ahhoz, hogy valaki helyes tanúvallomást tehessen, egészséges agyműködés szükséges. Agyunk akkor működik hibátlanul, ha négy főfunkcióját beteges tünet nem zavarja: vagyis, ha *helyesen észlel*, az észleleteket *híven megőrzi*, azokat szükség esetén *visszaadni (reprodukálni)* tudja, és alkalomadtán újból *felismerheti*. E négy főfunkció ritkán van meg egy emberben: még a lelkileg teljesen egészséges embernél is lehetnek lelki indiszpozíciók úgy, hogy egyik-másik funkciója időnként nem hibátlan, és így vallomása ilyenkor kevésbé értékes.

A helyes észlelésre nagy befolyással van a kor, a nem, a kedélyállapot, a műveltségi fok, a foglalkozás, stb.

Helyes észlelés alatt azt a képességet értjük, hogy az érzékszerveink által felfogott képzeteket megérteni és megrögzíteni tudjuk: ami első sorban a figyelem fokától függ. Ne feledjük, azonban, hogy érzékszerveink gyakran megbízhatatlanok. A férfiak általában jobb megfigyelők, mint a nők; az idősebb egyének megfigyeléseibe sok hiba csúszik be; a kíváncsi vagy az illető dolognál érdekelt ember másképp észlel, mint a közömbös, az izgatott vagy megrémült egyén másképp, mint a nyugodt; valamely feltűnő dolog jobban szokott emlékezetünkbe vésődni, mint a mindennapi megszokott esemény. A művelt ember is rendszerint jobban észleli a jelenségeket, mint az egyszerű, műveletlen ember, de ha oly dolgokról van szó, melyek az egyszerű ember ismeretkörébe vagy foglalkozása körébe vágnak, akkor az ilyen tanúvallomásnak nagyobb értéket lehet tulajdonítani, mint a művelt, de laikus ember vallomásának.

A tanúvallomások értékelésénél egyébként sohase mulasztjuk el megállapítani, hogy a tanú saját észlelete alapján adja-e elő vallomását,

vagy csak hallomásból tudja-e az esetet? E téren ugyanis gyakran szokott tévedés történni: a legtöbb ember — különösen az egyszerűbb emberek — a csak hallomásból tudott dolgokat is úgy szeretik előadni, mintha az illető eseménynek szem- vagy fültanúi lettek volna. Ez a sajátosság a fentemlített pszichoneurotikusoknál, különösen a hisztériásoknál is gyakran előfordul. De az észlelés fiziológiai körlményeit is tisztázni kell. Meg kell állapítani, hogy hibátlanok-e a tanú ama érzékszervei, melyekkel a szóbanforgó jelenséget, eseményt, tünetet, stb. észlelte, továbbá, hogy mikor történt az észlelet és mennyi volt annak időtartama? Így p. o. a jól látó tanú személyleírását megbízhatóbbnak kell tekinteni, mint a rövidlátó vagy más látási zavarokkal küzdőét; a világos nappal nyert kép is aggálytalanabb, mint a homályos időben vagy esti világitásnál megrögzött kép. Nagyon fontos az is, hogy mennyi idő állott a tanúnak az észleletre rendelkezésére; minél kisebb az észlelet időtartama, annál hiányosabb, tökéletlenebb lesz maga az észlelet. Nem szabad figyelmen kívül hagyni a tanú felfogó képességét sem, mely egyénenként változó, és általában az intelligens embernél tökéletesebb. Meg kell vizsgálni ott, ahol annak jelentősége van, azt is: tudja-e a tanú az időt és a távolságot helyesen megbecsülni? Erre nézve érdekes tapasztalati tények állanak rendelkezésre. Sándor—Dietz: „A nyomozás alapelvei“ c. munkájában olvassuk, hogy a tanúk a kisebb távolságokat rendszerint túlbecsülik, a nagyobb távolságokat pedig alábecsülik és hogy az 1—4 m. közti távolságok megbecsülése a legjobb. Az idő megbecsülésére alig képesek az emberek: 1 percen belül rendszerint túlbecsülés történik, mely az időtartam növekedésével kisebbedik, de 5 percen túl már teljesen csődöt mond a megfigyelőképességünk. Vincent szerint ismerőst napfénynél az épszemű ember 100—150 m-ről képes felismerni, ismeretlenről csak 25—30 m. távolságról tud magának képet alkotni. Holdvilágnál (holdtölténél) ez a távolság 15, illetőleg 7—10 méterre csökken.

Fokozott óvatosságra van szükség, ha pszichoneurotikusokkal állunk szemben. Ezek ugyanis vagy egyáltalán nem, vagy nem a kellő mérvben tudják a helyes észleléshez szükséges figyelmet összpontosítani, mert vagy könnyen elfáradnak, vagy figyelmük folyton másfelé terelődik, legtöbbször saját első énjükre. Előbbi esetben teljesen hamis, utóbbi esetben csak homályos képzeteket nyernek. Végzetes tévedésbe eshetik a biztos, ha ily tanúvallomásokat hiteleseknek fogad el és a vizsgálat eredményét ezekre alapítja.

Az agy második főfunkciója az észleletek *híven való megőrzése (retentio)*. Ez főleg fiziológiai tényezőktől függ: elsősorban az agy egészségétől és frissességétől. E tekintetben tehát általában a fiatal egyének agyának van a legjobb befogadó képessége: a kor növekedésével ez a képesség fokozatosan csökken. A lelki betegek agya már igen hiányosan, sokszor egyáltalán nem teljesíti ezt a funkcióját és megbízhatatlan az agy működése a lelki megtámadottaknál is. Ezért tapasztalhatjuk oly gyakran a neuraszténiásoknál, hogy bizonyos irányban az agy nem működik, pl. neveket, számokat, stb. nem tud magába fogadni, elraktározni. Ha tehát a biztosok a kihallgatások folyamán e jelenségekkel találkoznak, ne higyjék minden esetben, hogy az illetők részéről tettetés vagy a valóság eltitkolásának, esetleg elferdítésének a kísérletével álla-

nak szemben, hanem — megfeszített, de palástolt figyelemmel, — állapítsák meg a tüneteket. A tünetek és események egybevetéséből könnyen rá fognak jönni, hogy csak korlátoltan értékelhető tanúvallomások hangzottak el.

Az agynak továbbá képesnek kell lennie arra is, hogy a híven megőrzött észleleteket *híven vissza is adja (reprodukción)*. E téren találkozunk a legtöbb abnormitással. Egészséges agynál a folyton, percről-percre keletkező észleletek nyugodt folyamként áramlanak be és raktározódnak el az agysejtekből, honnan azokat — szükség esetén — a képzelő és az emlékező tehetség (fantázia és memória) könnyű szerrel kiválasztja. E két funkciónak egymással összhangban kell működnie. A pszichiáterek szerint a fantázia eszköze az eszmetársítás (associatio idearum), melynek főfajai: az összehasonlító, az ellentétes, az érintkezési és tapasztalati eszmetársítás. Beteg agynál a fantázia és a memória összhangja meg van zavarva: az előbbi rendszerint gyorsabban működik, mint az utóbbi, miáltal az agy nem a tényleg észlelt képet reprodukálja, hanem egy eltorzult, sokszor teljesen hamis képet. Ez természetesen az agy betegsége fokától függ: ha — matematikai kifejezést használva, — a fantázia és memória sebességi koeficiense nincs egymástól túlmessze, a kép esetleg még használható. Oly esetek, midőn a fantázia működik lassabban, mint a memória, már csak súlyos agybetegeknél tapasztalhatók: ezeknél fordulnak elő azután az ú. n. tudatalatti cselekmények, melyeket az illetők az eszmetársítás hiánya folytán követnek el.

Az abnormális egyéneket egyébként bizonyos külsőségekről is fel lehet ismerni. A nem teljesen egészséges agyú embert a zavarodottság, össze-vissza való beszélés, rapszódikusság és a témákról ide-oda való ugrálás (abspringender Ideengang) jellemzi. Ezeknél ki-kihagy az emlékezőtehetség, a helyes szavakat rendszerint nem találják meg, előadásuk értelmetlen, gyakran vontatott. De gyanúsak sokszor a sziporkázó elmeéllel beszélők is, a feltűnően gyorsan gondolkodók, mert ez arra mutat, hogy ezeknél a fantázia már nem halad párhuzamosan a memóriával, tehát hamisan reprodukálnak. Az említett pszichoneurotikusoknál gyakran félelemérzetek is keletkeznek, melyek súlyosabb esetekben az öntudatlanságig fokozódhatnak. Ezeket testi tünetek is kísérik: szabálytalan lélekzés, fuldoklási érzet, nagyfokú szívdobogás, erős vérömlés a fejbe, hideg verejték, izomgörcs, a lábak lötyögése, nagyfokú rosszhallás, hebegés vagy teljes megakadása a beszédnek, stb. E jelenségek észlelete fokozott óvatosságra int és nagy hiba volna azokat csak a kihallgatással járó izgalomnak tulajdonítani.

Ellenben az elpirulás és elsápadás gyakori eseteit nem szabad túlbecsülni, mert ezek a normális embernél is előfordulnak és belőlük semmiféle komoly következtetést vonni nem lehet.

Az agynak végül az észlelt és elraktározott képeket újból *fel kell ismernie*, ha újból előállítatnak, vagy felmutattatnak, illetőleg újból előfordulnak. Erre rendszerint csak a teljesen egészséges agy képes. A beteg vagy csak beteges hajlamú agyban elmosódnak a benyomások, vagy — és ez a leggyakoribb — más benyomásokkal összekevertetnek, egyécsítettnek, hamisan asszociáltatnak. Az erre vonatkozó vallomásoknak tehát, — ha csak más bizonyíték nincs, — soha sem szabad nagy jelentőséget tulajdonítani. A fénykép alapján való felismerés, a különféle

bűnjelek azonosítása, a helyszínek kétségtelen felismerése, stb. mind a bizonytalanság területén mozognak.

Látjuk tehát, hogy a tanúvallomások helyes értékelése milyen fontos és hogy milyen gondosan kell azokból kiválogatni azt, amit fel lehet használni. Mennyi végzetes hiba származhatik abból, ha a biztosok az elhangzott tanúvallomásoknak kritika nélkül hitelt adnak és emberi sorsokra kiható jelentéseiket azok alapján teszik meg. Még több összehangzó tanúvallomást sem szabad kellő mérlegelés nélkül elfogadni, mert — különösen nagyobb bűnügyeknél — a tömegszuggesztió jelenségei is gyakoriak. Épp a tanúvallomások megbízhatatlansága következtében azok jelentősége a közvetett bizonyítékok térfoglalása miatt, a modern nyomozásoknál fokozatosan csökken, bár mint közvetlen és hatásos bizonyítékok soha nélkülözhetők nem lesznek. De épp, mert a tanúvallomásokat nem nélkülözhetjük, igyekeznünk kell azokat helyesen értékelnünk. A helyes értékelés eszközei a *szubjektív és objektív ellenőrzés*. Előbbinél a tanúk egyéni sajátosságait tesszük mérlegre, amint azt fentebb előadtam, utóbbinál a vallomások alátámasztására vagy megcáfolásra alkalmas tárgyi bizonyítékokat keressük, az egyes vallomások közti ellentéteket tisztázzuk, a hibákat kiküszöböljük és így állapítjuk meg: mit lehet a vallomásokból elfogadni és mit nem. Csakis az így ellenőrzött tanúvallomásokat lehet megnyugtató bizonyítékoknak tekinteni.

Befejezésül — mint lélektani különlegességet — a gyermekvallomások értékét érintem. A kriminálpszichológia megalapítója: dr. Gross János (gráci vizsgálóbíró) szerint a gyermekek a legjobb tanúk, ha kellő hozzáértéssel hallgatják ki őket. Valósággal elragadtatással beszél róluk: szerinte a gyermeklélek oly tükör, mely világosan megmutat mindent, ami előtte végbement: a gyermek még nem ismeri a vallomásokra károsan ható emberi indulatokat, szerelmet, gyűlöletet, álnokságot, váls- és rangkülönbséget, stb. Gross e szentimentális megállapításai azonban már túlhaladtak, sőt vannak lélekbúvárok, kik a legrosszabb tanúknak tartják a gyermekeket, mert hazugok és befolyásolhatók. Bűnvádi perrendtartásunk szerint a gyermek is lehet tanú, de eskü alá csak akkor lehet bocsátani, ha legalább 14 éves és ép testi s szellemi fejlettséggel rendelkezik. Ehhez hasonlóan intézkednek a nyugati perrendtartások is. Általában azt mondhatjuk, hogy a gyermekek tanúvallomásától nem szabad idegenkedni, mert sokszor igen nagy értékűek lehetnek, de azok mindenkor alapos ellenőrzésre szorulnak. Vizsgáljuk meg mindig a gyermekeknél, hogy nem tanította-e ki őket valaki, nem állanak-e fizikai vagy lelki kényszer hatása alatt, nem dolgozik-e bennük a felcsigázott, kalandvágó fantázia és főleg nem konok hazudozó-e? Mindennek megállapítása rendszerint sokkal könnyebb, mint a felnőtteknél, mert a gyermekek lelki élete még nem bonyolult, akaratauk öntudatlan, hamar megtörnek. Általában értékes tanú az okos és jóindulatú fiú, mert minden iránt érdeklődik, azt jól meg is figyeli és elméjében meg rögzíti: a fiatal lányokra ez már nem áll, mert ezek rendszerint annyira el vannak foglalva saját személyükkel, kibontakozni készülő nőiességükkel, hogy az események szinte észrevétlenül suhannak el mellettük.

A fentiekben röviden — anélkül természetesen, hogy ezt a tárgyat kimerítettem volna, — igyekeztem azokra a szempontokra rámutatni,

melyek a tanúvallomások mérlegelésénél irányadók lehetnek. Mindez azonban csak kis része annak a nagy ismeretkörnek, melyet a nyomozás iskolája cím alatt szoktak összefoglalni és melynek — különösen külföldön — már annyi szakavatott művelője van. A nagy világvárosokban már mindenütt kriminalisztikai intézetek működnek (p. o. Berlinben az Institut für Kriminalistik, Bécsben a Kriminalistisches Institut, Rómában a Scuola di Polizia, Párisban, Lyonban stb. hasonló intézetek), melyek a nyomozások és vizsgálatok hivatásos művelőivel, kik közé a postabiztosok is számítandók, a nyomozási technikának módszereit, eszközeit, a lélektan vívmányait stb. ismertetik.

Reméljük, hogy illetékes helyen hazánkban is felismerik ily intézet felállításának szükségességét, amire egyik kitűnő tanulmányában nemrég dr. Schreiber Dániel rendőrkapitány is rámutatott (I. Magyar Rendőr 1935. 21. szám.).

A postaszállítás közlekedés-politikai és jogi vonatkozásainak ismertetése, különös tekintettel a közúti postaszállítási szerződésekre.*)

Irta: POLGÁR GÉZA okl. közgazda, m. kir. postasegédtitkár.

Etat des relations juridiques et de la politique de communication du transport postal.

Par Géza Polgár, économiste diplômé, aide-secrétaire des postes.

L'auteur fait connaître les trois éléments principaux des moyens de transport: la route, le véhicule et l'énergie motrice.

A gazdasági forgalom alapjait képező közlekedés, az emberek közötti személyi és tárgyi kapcsolatok létrehozásának, érintkezésének, vagyis mindenfajta helyváltozásnak, amely az emberek közötti érintkezés céljait szolgálja, — a legtágabb értelmét jelenti.

A szállítás közlekedés-politikai szempontból már szűkebb fogalom és ebben az értelmezésében valamely energia igénybevételét és felhasználását jelenti, a tágabb értelemben vett közlekedés útjában álló akadályok legyőzhetése s így e helyváltozás létrehozása, megkönnyítése végett.

A helyváltozás, illetőleg közlekedés útjában álló különböző természetű fizikai és mesterséges akadályok leküzdésére a különböző közlekedési eszközök vannak hivatva, amelyeknél technikai berendezésre való tekintet nélkül, elvileg három főalkotó elemet különböztetünk meg, ú. m.: 1. pályát, 2. járművet, 3. mozgató energiát.

A közlekedés műszaki alapelemeit képező ú. n. közlekedési eszközknél a felsorolt három főalkotó részt általánosságban csak ott talál-

*) Lapunk legközelebbi számában erre a kérdésre még visszatérünk. (Szerk.)

juk meg teljes egészében, ahol a közlekedés lebonyolítása technikai értelemben véve önálló üzem, gazdasági szempontból nézve pedig önálló üzlet — vállalkozás — keretein belül történik.

A személy- és áruszállítás lebonyolításának céljait szolgáló közúti, vasúti, vízi és légi közlekedési intézmények rendszerint gazdasági szempontból önálló vállalkozások, olyan értelemben véve, hogy a közlekedés, illetőleg szállítás technikai és gazdasági keresztülvitelénél mindvégig csupán saját üzemi eszközeikkel és önálló gazdasági organizációjukkal, függetlenül más intézménytől, helyesebben más intézmény kényszerű igénybevétele nélkül önállóan és közvetlenül nyújtják az intézményt igénybevevő egyedeknek különböző közérdekű szolgáltatásaikat.

A postai szolgáltatások közül, — tágabb értelemben véve — csupán a hírközlésnek táviró, távbeszélő és rádió útján való közvetlen továbbítása tekinthető technikai és gazdasági értelemben véve teljes egészében önálló üzemnek, illetőleg vállalkozásnak.

A szorosán vett postai szolgáltatások nyújtásának technikai keresztülvitelénél a posta, a legtöbb esetben s főként a távolsági forgalomban, idegen közlekedési eszközök és intézmények igénybevételére kényszerül.

Ebben a vonatkozásban tehát a postát technikai szempontból tulajdonképpen nem lehet önálló üzemnek és gazdaságilag önálló közlekedési eszköznek tekinteni azért, mert a küldeményeknek a távolsági forgalomba való továbbítása közvetett úton, a már meglévő közlekedési eszközök (vasút, hajó, stb.) felhasználásával történik.

A postai közlekedés és szállítás eme különleges természeténél és sajátosságánál fogva a postaintézmény, főként a távolsági forgalomban való közvetett szállításnál egyenesen reá van utalva arra, hogy hivatása teljesítésénél mindig azokhoz az önálló közlekedési eszközökhöz alkalmazkodjék, amelyek a kor igényeihez, a haladás követelményeihez és a különleges helyi viszonyokhoz mérten a legjobban megfelelnek. (V. ö. lófogatú kocsijárat átalakítása gépkocsijáráttá, stb.).

Ezt a szempontot tekintve tehát a postaintézmény a távolsági forgalomban egészen különleges helyzetet foglal el a közlekedési eszközök hatalmas birodalmában, mivel éppen a főhivatása teljesítésénél — a távolsági szállításnál — sem külön pályával, sem külön mozgó energiával, sőt sok esetben még külön járművekkel sem rendelkezik (v. ö. al-tiszti mozgóposták vasút tulajdonát képező kocsikban, postai jegyzékelő és levélközvetítő vasúti menetek, mellékkocsik, stb.). Éppen ezért, mert a forgalom lebonyolítására más önálló közlekedési eszközöket — intézményeket — kell igénybevennie céljai megvalósítására, van szüksége, mint a magán- és az államgazdaság érdekeit egyaránt szolgáló közintézménynek, az államhatalom akaratának parancsoló megnyilvánulására abban az irányban, hogy gazdaságpolitikai célkitűzéseinek megfelelően, hivatása teljesítésénél a szükséges közlekedési eszközöket minden nehézség nélkül igénybevehesse.**)

** (V. ö. államvasutak és magánvasutak postaszállítási kötelezettsége: 1907: LXIV. tc., vasutüzleti rendtartás 68. §., 1880: XXXI. tc., 1888: IV. tc., korlátolt áru-forgalomban résztvevő vasutakra nézve 1883. évi 37.555. sz. közl. min. rend. 5. §., hajózási vállalatoké: 1926: XXIII. tc. és 7171—1888. sz. K. M. r., légi közl. vállalatoké 10.270—1922. M. E. 15. §., végül gépjármű vállalatoké 1930: XVI. tc. 34. §.)

Egészen más azonban a helyzet a távolsági postaszállítás megkezdése (gyűjtés) és befejezése (kézbesítés), valamint a helyi és helyközi forgalomban a közúton történő postaszállítás közvetlen lebonyolításánál. — A közúton való távolsági, valamint a városokban és községekben való helyi forgalomban a postaszállítás lebonyolítását a postaintézet, mint ismeretes, részben saját üzemi — járatí — eszközeivel végzi, részben pedig szerződéses szállítókkal végezteti.

A gyűjtési és kézbesítési, valamint a közúti postaszállítási szolgálatoknak az ellátásánál tehát a posta a szállítás lebonyolítását — főként kincstári hivataloknál és saját üzemben történő ellátás esetében — közvetlenül, idegen közlekedési eszközök kényszerű igénybevétele nélkül végzi el. Ebben az alakban tehát a postát olyan önálló közlekedési intézménynek lehet tekinteni, amely saját járművekkel és mozgó energiával rendelkezik s csupán saját külön pálya hiányában a közútnak az igénybevételénél van szüksége az állami akarat parancsoló kényszerítő eszközeire.

A közúti postaszállítás lebonyolítását végző üzemi eszközök technikai és gazdasági értelemben vett önálló jellegére nem lehet befolyással az a körülmény, hogy a közúti postaszállításnak lebonyolítása a postakincstár részéről közvetlenül történik, avagy annak lebonyolítását szerződéses szállítók végzik-e.

Jogi értelmezés szerint azonban a saját üzemben történő és a szerződéses postaszállítás között már éles különbségek állanak fenn. Tisztán elvi szempontból vizsgálva ezt a kérdést, a postaintézmény a helyi és a helyközi forgalomban a közúti postaszállításnak saját kezelésben történő lebonyolításánál jogi értelemben véve mint vállalkozó *fuvarozást* végez azért, mert a szállítási szolgálat ellátását saját kezelésében, saját üzemi eszközeivel, mások igénybevétele nélkül végzi el.

Ezzel ellentétben minden esetben, amikor a posta mind a helyi, mind a helyközi forgalomban a közúti és a vasúti közlekedési eszközök felhasználásával bonyolítja le a forgalmat, jogi értelemben véve, kereskedelmi ügylet szempontjából *szállítást (szállítmányozást)* végez, tekintet nélkül arra, hogy a szállítás lebonyolítása szerződéses magánvállalkozó, avagy autó vagy vasútüzem, tehát fizikai vagy jogi személy révén történik-e.

A postát tehát az utóbbi esetekben tulajdonképpen olyan szállítmányozónak, más névvel fuvarozási bizományosnak kell tekinteni, amely elvállalja a küldeményeknek más fuvarozók által való továbbítását.

A közúti postaszállításnak mások részéről való ellátása a szerződéses postaszállító útján történik, amely fizikai és jogi személy egyaránt lehet — s kincstári hivataloknál a postakincstárral, postamesteri hivataloknál pedig közvetlen a postamesterrel áll jogviszonyban. A postamesteri hivataloknál a postamester, mint a postaszállítás ellátására elsősorban szerződött fél, a postaszállítást — mint ismeretes — csupán a felettes hatósága engedélye alapján, személyes erkölcsi és vagyoni felelősségének teljes épségben hagyása mellett bízhatja másra (Postamesterek szolg. szab. III. 19. §.).

Ennek ilyen alakban történt rendezése a harmadik személyekkel szemben érvényesülő felelősség kérdésénél a kárkötelmi kötelezettség-

nél nyomul előtérbe. Ha ugyanis a kártérítésre jogosult felet a postaszállításokból kifolyóan károsodás érte, a köztörvényi felelősség első sorban a m. kir. postát terheli, amely minden alkalmazottjának kártokozó cselekményéért és mulasztásáért a postauzletszabályzatban meghatározott esetekben és mértékben a kártérítésre igényjogosult felekkel szemben szavatol. A postakincstárnak azután visszkereseti joga van a szerződéses alkalmazottja: a postamester (postaügynök) ellen, aki viszont a közvetlenül kárt okozó szerződéses alkalmazottja ellen fordulhat. Jogi és szolgálati szempontból tehát azért látszik szükségesnek a szállítási szerződés megkötése, a kincstár, illetőleg a postamester és a szerződéses szállító között, hogy utóbbi a szerződéses szabályozás alapján az anyagi felelősség egész terjedelméről is tudjon és a későbbiek során ez vitatható ne legyen, másrészt ennek a felelősségnek a súlyát mindenkor érezze.

Ami már most a közúti postaszállítási szerződések jogi eredetét illeti, az ehhez szükséges kiindulási alapot az általános magánjog kötelelemjogi körében találjuk meg.

A szállítási szerződés létrejöveteléhez a szerződő felek akaratmeg egyezésére van szükség, ezért ezen az alapon kutatva, ennek a szerződéstípusnak jogi létrejövetelét, consensualis szerződésnek lehetne minősíteni. Tekintettel azonban arra, hogy a szállítási szerződés megkötéséhez nem csupán az előbb említett akaratmeg egyezés szükséges, hanem ezen felül még a szerződés tárgyának tényleges átadása is, ez a momentum a szállítási szerződést reálszerződéssé minősíti. A fentiek alapján most már azt mondhatjuk, hogy a szállítási szerződés olyan kétoldalú ú. n. synallagmatikus reálszerződés, amelynél a szolgáltatás mindkét szerződő fél részéről történik, amelynél tehát mindkét fél teljesítőként és elfogadóként egyaránt szerepel (Windscheid).

A közúti szállítási szerződésnek reálszerződés jellegére nincs befolyással az, hogy annak megkötése írásbeli alakban, avagy ennek a mellőzésével történik-e.

Alakiságokat, mégpedig írásbeliséget ugyanis, — mint ismeretes — csupán egész kivételesen néhány jogügyletre (ingatlan forgalmára, végrendeletre) ír elő a jogrend. Ez eseteken kívül írásbeli alakszerűség csak akkor kötelező, ha a felek maguk így állapodtak meg. Sőt az alakszerűségnek be nem tartása sem mindig hatálytalanítja az ügyletet, mert ha a felek vélelmezhető akarata, szándéka azt mutatja, hogy az alakszerűségben való megállapodás csak az ügylet létrejöttének bizonyítékszerzésére irányul, de nem egyben a hatálybalépésére is, — az alakszerű kikötés nem teljesítése nem teszi hatálytalaná az ügyletet. A K. t. vonatkozó határozmányai csak a fuvarlevélre írják elő az alakszerűséget, de nem a szállítási szerződéshez, amely mint fuvarozási szerződés a bírói gyakorlatban többször kifejezésre juttatott álláspont szerint hallgatólagos is lehet. Ha pedig ezekben az általános esetekben a jogi vélelem az, hogy az alak kikötésének rendszerint csak bizonyíték előállítása a célja, akkor nyilvánvalóan a szállítási szerződéseknek sem előfeltétele az írásbeli alak. Tehát e szerződésfajnak meghatározásához még hozzátéhetjük azt is, hogy a közúti postaszállítási szerződés az alakszerűtlen reálszerződések csoportjába tartozik. Ezt a megállapítást nem döntheti meg az a körülmény, hogy a közúti postaszállítási szerződések kö-

telező írásbafoglalását a 107.621—IX. 3./1934. sz. K. M. rendelet parancsolólag előírja, mert hiszen ez a rendelkezés csupán célszerűségi és egyéb szempontok mérlegelésének eredményeképpen jöhetett létre.

A szállítási szerződések jogi eredetének kutatása után nézzük már most közelebbről ennek a szerződéstípusnak a tartalmát:

A szállítási szerződésben megtestesülő kötelezettség részleteiben kétféle alkotó elemet tartalmaz. Egyrészt bizonyos munka teljesítését, másrészt pedig, mivel aállítás tárgyát képező küldeményeket (zárlatokat) a szállítóknak tényleg át is adják, tehát aállítás időtartamán keresztül azoknak őrzését is.

Ilyen alapon vizsgálva tehát a szállítási szerződést munka, illetőleg vállalkozási szerződésnek lehetne tekinteni. Csakhogy ennek a szerződésnek a tárgya a munkavállaló szállító részéről nem valamely műnek (opus) az előállítására, hanem ingó dolgoknak (küldeményeknek, zárlatoknak) más helyre való elszállítására irányul. Ennek következtében tehát az egyik oldalon esik egy lényeges ismérvnek: a műnek előállításától, a másik oldalon azonban kibővül aállítás természetes accessorius tartozékával, a küldemények őrizetére vállalt kötelezettséggel — mint egy *letéti elemmel*, amely már kiemeli ebből a fogalmi körből, s áttolja a magánjog talajáról az abból kisarjadt kereskedelmi jog területére, már arra való tekintettel is, hogy a postaintézetnek, mint főfuvarozónak, a küldemények felvétele alkalmával a feladóval kötött szerződése *fuvarozási ügyletet* képez, azért, mert a postaintézet ilyen ügyletek kötésével *iparszerűleg* foglalkozik (K. t. 259. és 393. §.).

Ha pedig a postára, mint főfuvarozóra nézve, az ügylet kereskedelmi jellegű, akkor az ehhez csatlakozó s ennek járulékát képező postaszállítási szerződésben foglalt alfuvarozási ügylet nem lehet egyéb, mint a K. t. joghatálya alá tartozó fuvarozási ügylet. A fentiek alapján nyilvánvaló, hogy a főszerződő postaintézet által a küldemények felvétele alkalmával a feladóval kötött ügyletnek a minősége dönti el a fuvarozói jellegét, mert hiszen a közúti postaszállítás a küldemény szállításának csak egy része.

A közúti postaszállítási szerződéseknek fuvarozói jellege legtisztábban az olyan postaszállítási szerződéseknel domborodik ki, ahol a küldeményeknek az őrizete kizárólagosan a szerződő postaszállítóra, illetőleg ennek alkalmazottjára van bízva (postamesterek által kötött szállítási szerződések, kincstár által gépjárművállalattal kötött szállítási szerződések). Az ilyen szerződéseknel ugyanis a jogi vélelem feltétele az, hogy a szállítót a főfuvarozó postaintézet mellett nemcsak látzólagosan, hanem valóban is alfuvarozónak kell tekinteni.

E jogi vélelmet alátámasztja a bírói gyakorlat is, amely már többször rámutatott arra, hogy a küldemények feladása alkalmával a posta fuvarozási ügyletet köt a feladóval, ezért a közúti postaszállító oldalán még akkor is fuvarozási ügyletről van szó, ha a szerződés természete a munkavállaló jelleget ölti is fel. A K. t. 264. §-a szerint ugyanis amennyiben az egyik szerződő fél részéről (posta) az ügylet fuvarozási ügyletnek tekintendő, akkor a K. t. 2. részében szabályozott fuvarozási ügylet határozmányainak alkalmazása a másik szerződő félre (postaszállító) is kiterjed. Ez a jogi tény már magában véve is kizárja, hogy itten köztörvényi munka, avagy szállítási szerződésről lehessen szó.

Bizonyos mértékben elmosódik ez a fuvarozói jelleg a kincstár által kötött olyan postaszállítási szerződéseknél, ahol a szolgálat teendőinek ellátásában kincstári alkalmazott is résztvesz, arra való tekintettel, hogy a kincstári hivataloknál a szerződéses szállító útján ellátott postaszállításnál (kézbesítésnél) a küldemények őrzete legfőképpen nem a szerződéses postaszállító alkalmazottjára (kocsisára), hanem a járatkísérő kincstári közegekre van bízva. Az előbbinek őrzési kötelezettsége ugyanis rendszerint csupán akkor jön előtérbe, amikor a járatkísérő vagy kézbesítő kincstári közeg a kocsitól az átadás-átvétel, kézbesítés stb. lebonyolítása végett a kocsitól távol van. Az ilyen járatoknál tehát amikor a posta részben saját alkalmazottai úján és főképpen saját felügyeletében szállítja és kézbesíti a postaanyagot és a szerződő félnek, illetőleg alkalmazottjának a munka végzésében való részvétele, közreműködése csupán alárendelt, subsidiarius értékű és jellegű, a vélelem mellett is szólhat, hogy a szerződéses postaszállításnak ez az esete csupán a szállításnak egyszerű bérbeadása s így fuvarozói jellege tulajdonképpen nincs is.

Az utóbbi esetet kikapcsolva és a szállítási szerződéseket általában tovább elemezve, kérdés, vajjon a szerződő szállítónak a fuvarozási jog conglomeratumában minő szerep jut? Közelebről: vajjon ő szerződéses alkalmazottja-e a postakincstárnak, illetőleg a postamesternek, s így a szállítási szerződés nem más, mint kizárólag csak szolgálati szerződés. Vagy pedig csupán bérlője a járatnak, amiből megint bérlet vagy haszonbérlet fennforgására lehetne következtetnünk. Utóbbi szempontból már csak azért sem felesleges ennek kutatása, mert a postaszállítási szerződésekkel kapcsolatban gyakran találkozunk a „bérbeadó“ kifejezés használatával, ami azt a látszatot kelti, hogy itt csupán a kötelmi jog köréhez tartozó bérleti viszony foroghat fenn.

Ezek előrebocsátása után nézzük, hogy eme szerződéseknek van-e valami köze a szolgálati szerződésekhez?

E szerződések az egyező jogi terminológia szerint állandó alkalmazási viszonyt tételeznek fel s olyan fogalmi körben mozognak, ahol a személyes szolgálatok teljesítése a kötelező.

Ezek a jellegzetességek pedig a szállítási szerződésekre nem állanak, mivel itt a tevékenység momentuma háttérbe szorul, a személy is lehet más, mint aki a szerződésben szerepel, csak az a fontos, hogy az előttes postai hatóságnak névszerint be legyen jelentve, helyesebben a szóbanlevő személyek alkalmazását a postaigazgatóság a kötelező bejelentés után engedélyezze, s így *előtérben* a szerződés céljaként csupán a cselekvésséggel előidézendő eredmény, a szerződésben foglalt kötelezettségek teljesítése áll. Bár a szállítási szerződések sok tekintetben a szolgálati szerződések tényelemeit is magukban foglalják (felmondási idő szabályozása, járandóság, stb.), ezek a momentumok semmiben sem rontják le azoknak fuvarozási jellegét, mert nem feltétlenül szükséges, hogy ezek a szerződések visszerhesek is legyenek. Az utóbbi momentum különösen akkor hiányzik, ha közületek, testületek (község) vállalkoznak közérdekből a járat fenntartására. Ilyenkor elmaradhat a felmondási idő szabályozása és hiányozni fognak azok a jellegzetességek, amelyekből a szolgálati viszonyra esetleg következtetést lehetne vonni. Amikor tehát e szerző-

dések a szolgálati viszonyra utaló kitételeket tartalmazznak, ezek nem egyebek, mint a fuvarozási jog köréhez szorosan nem tartozó olyan elemek, amelyek kizárólag csak a szerződő felek közötti jogviszonyra vonatkoznak és semmiesetre sem hatnak ki harmadik személyekre, ezzel szemben a szállítónak a fuvarozói jellegből folyó kártérítési kötelezettsége a harmadik személyekkel (kártérítésre igényjogosultakkal szemben) szándékosság, gondatlanság, stb. esetében — bár közvetve a postakincstáron keresztül — de általában fennáll.

Ami a bérleti vagy haszonbérleti minőséget illeti, erről akkor beszélünk, ha valamely elhasználatlan dolog használatáról, vagy átengedéséről van szó, illetőleg, ha a szerződés tárgya valamely gyümölcsöző dolog vagy jog haszonvétele. Minthogy a postaszállítási szerződés esetében semmiféle dolog vagy jog használatának átengedéséről távolról sem szólhatunk, ezért nem szorul bővebb magyarázatra, hogy e szerződésekkel kapcsolatban szereplő kifejezések (bérbeadó, bérbevevő) nem azt a fogalmi kört ölelik fel, amit ezek a szavak tulajdonképpen kifejeznek, de meg nem is fedik a szerződő felek akaratát. Itt ugyanis a szerződő felek akarata a járat fenntartására, ellátására irányul, s nem a szállító üzemi eszközeinek (kocsi, ló, stb.) a bérlésére, ami már magában véve is minden kétséget eloszlat.

Ezek után a közúti postaszállítási szerződéseket *jogi értelmezés* szerint általában úgy határozhatnók meg, hogy azok többnyire olyan írásba foglalt, visszterhes kétoldalú szerződések, amelyeket a *főfuvarozó* posta az *alfuvarozó* postaszállítóval a küldemények szállítási időtartamának egy részére azoknak meghatározott viszonylatban való szállítására végett oly célból köt, hogy a küldemények feladása alkalmával a feladóval szemben vállalt kötelezettségének folyamatosan eleget tehesen.

Gazdaságpolitikai értelmezés szerint pedig a közúti postaszállítás önmagában véve még nem önálló gazdasági cél, hanem csupán egy *láncszeme annak az egész közlekedési aktusnak*, amely a felvevő postahivataltól az útközi postai szerveken és a rendeltetési postahivatalon keresztül a kézbesítés lebonyolításáig tart, tehát ezért nem tekinthető másnak, mint egy önálló gazdasági cél végrehajtására szolgáló egyik eszköznek.

Forrástanulmányok: Neumann: Közlekedéspolitikai előadások (közg. tud. kar). Schäfer: Fuvarozási jog. Nánássy: Vasuti áru fuvarozási jog. Kolosváry: Magyar magánjog. Szladits: Magyar magánjog. Szende: Hiteljog (Grill sorozat).

Beszámoló a közigazgatási továbbképző tanfolyamról.

Irta: Dr. JABLONKAY ISTVÁN m. kir. postafogalmazó.

Compte rendu d'un cours général pour les fonctionnaires de l'administration publique.

Par le Dr. Etienne Jablonkay, commis-rédacteur des postes.

L'auteur, qui était délégué par l'administration des postes hongroises pour prendre part au cours organisé par le ministre des affaires internes pour le perfectionnement de l'instruction des jeunes fonctionnaires de toutes les branches de l'administration publique, donne une courte résumée des conférences y faites.

De la matière immense, il se borne à faire connaître les principes conducteurs de la réorganisation de l'administration et les idées concernant les devoirs et la responsabilité des fonctionnaires. Dans des temps critiques, comme en Hongrie après la guerre, les devoirs de tous les ouvriers de la nation augmentent, parceque tous portent une partie de la responsabilité pour l'avenir de la Patrie.

Ez a beszámoló nem foglalkozik postai szakkérdésekkel. Hogy mégis helyet kérek számára a „Magyar Posta“ lapjain, annak az az oka, hogy úgy érzem, kötelességem valamit továbbadni abból a sok szellemi értékből, amiben — felsőbbségem megtisztelő megbízása folytán — egy hónapon át részesülhettem. Szűkebb pátriánk, a postai szakkérdések területéről az általános közigazgatás nagy problémáinak területére kell vezetnem olvasóimat, mint ahogy a tanfolyamnak is ez volt az egyik célja: tágabb látókört adni, megismertetni a közigazgatás részletmunkásait az egészszel, feleleveníteni a kapcsolatot a részek és az egész között. A nagy összefüggésekbe beállítva egészen más szint, más jelentőséget kapnak a kis feladatok is.

A tanfolyamot ünnepélyes külsőségek között március hó 2-án *Gömbös Gyula* miniszterelnök nyitotta meg. Megnyitó beszédében a tanfolyamot a magyar közigazgatás korszerűbbé tétele egyik lépésének mondotta. Egyrészt azért, mert az alapos képzettség és a korszerű haladás, a régi intézményeknek modern szellemmel való megtöltése nagy nemzeti feladatok idején mindenkivel szemben fennálló követelmény, másrészt azért, mert a nemzet nagy céljai csak úgy valósulhatnak meg, ha a közélet minden részletmunkása tisztában van a végső célokkal és elvekkkel, vagyis, ha közös nevezőre hozatnak az összes részletfeladatok. *„Teljesen át kell érezni minden tisztviselőnek, hogy a nemzet öncélú, hogy minden kérdésben, legyen az kicsi vagy nagy kérdés, elsősorban a nemzet érdekei irányadók.“*

A tanfolyamnak 79 előadója volt. Átlag másfélórás előadásaiakon az adatoknak, a problémáknak és a szempontoknak olyan hallatlanul gazdag és olyan hihetetlenül változatos seregszemléje vonult el szemünk előtt, hogy arról részletesen beszámolni teljesen lehetetlen. Ezért az előadók által nyújtott ismeret-anyag közlésére nem is vállalkozhatom. De ez felesleges is volna, mert az előadásokról gyorsírói jegyzetek készültek s ezek alapján nyomtatásban fognak megjelenni, s így bárki részére hozzáférhetők lesznek. Amit én e beszámoló keretében el szeretnék mondani, az nem is adatközlés akar lenni, hanem az, amit

a gyorsírói jegyzetek nem tudnak megrögzíteni, amit az előadásokat magában foglaló könyv nem adhat tovább: az előszó közvetlen hatása; azok a gondolatok, azok a szempontok, amelyek az előadások végighallgatása után szűrődtek le s maradnak meg mint kitörülhetetlen, el nem felejthető élmények.

Mártonffy Károly min. osztálytanácsos, a tanfolyam fáradhatatlan, lelkes szervezője, az első délután általános tájékoztatót adott a tanfolyam keletkezésének okairól és annak céljáról. Felhívta a figyelmünket arra, hogy a mai Magyarország az ellenséges indulatú népek tengereiben milyen elhagyatva és milyen magárautaltan áll. Ilyen súlyos körülmények között a nemzetnek minden erejét meg kell feszíteni, minden képességét ki kell fejleszteni, ha túl akarja élni és ki akarja heverni a megpróbáltatások esztendőit. A nemzet embertömegét, az ország területét benépesítő sok millió embert azonban a közigazgatás szervezi és fogja össze egységes organizmussá. *Ennek a közigazgatásnak ma tökéletesnek kell lenni — ez a magyarság létkérdése.* Jó közigazgatás nélkül a nemzet a maga sors-problémáit nem lesz képes megoldani.

S ez a gondolat — a közigazgatás rettenetes felelősségének, a nemzet élet-halál küzdelmébe való bekapcsolódásának a gondolata — Wagneri motívumként kísért végig a tanfolyamon.

Legtisztábban talán *Imre Sándor*, volt államtitkár, egyetemi tanár előadásában csendült fel ez a sors-motívum. Az előadás címe: A hivatal hatása a közönségre. Megdöbbentő volt, amikor kimutatta, hogy a közigazgatás hogyan nyúl bele rettentő hatalmával az egyéni életek folyásába, amikor a maga tárgyi feladatait teljesíti. Mert ami a közigazgatás tisztviselőjének csak egy ügy, egy akta a sok közül, amit esetleg már elfásulva, gépiesen intéz el, az a félnek rendkívül fontos, az az ő sorsa, sokszor élet vagy halál. S mert a félnek az ő ügye mindig végtelenül fontos s nagyon sokszor életkérdés, a hivatalba már eleve aggódva és félelemmel megy. Rendkívül érzékeny tehát arra, hogy ott hogyan fogadják, hogyan bánnak vele. S mert az a tisztviselő, akivel dolgát el kell intéznie, vele szemben az államhatalmat képviseli, a tisztviselőtől tapasztalt bánásmód nem azzal a tisztviselővel, mint egyénnel szemben, hanem az államhatalommal, az állammal szemben fog benne jó vagy rossz érzéseket ébreszteni. Az embereknek azonban általában nem sok tisztviselővel van dolguk az életben. Szemükben tehát az az egy-két tisztviselő jelenti az államot, akikkel éppen dolguk van. Ha azt látják, hogy ezek fontosnak tartják az ő dolgaikat, hogy megtesznek mindent az érdekükben amit lehet, ha látják, hogy törődnek a dolgaikkal, akkor hála és ragaszkodás lesz a lelkükben az államhatalommal szemben. De ha azt látják, hogy a tisztviselő nem törődik az ügyükkel, nem tartja fontosnak, vagy ha esetleg még gorombaságot is hallanak tőle, akkor gyűlölet és bosszúvágy lesz úrrá rajtuk a tisztviselővel és az általa képviselt állammal szemben. S ha több fél tapasztalja ugyanazt a bánásmódot ha több egyénben alakul ki ugyanaz a hangulati állásfoglalás, az emberek érintkezése folytán az egyéni hangulatokból közhangulat lesz. Ez pedig a tömeglélektan tanítása szerint mindig szélsősége-sebb és élesebb, mint az egyéni állásfoglalás. A közhangulat azonban már történelmet alakító erő, nagyjelentőségű mozgalmak és események

forrása lehet. Kedvező vagy kedvezőtlen volta egy nemzet bukását vagy feltámadását jelentheti.

Ime, a sors-motivum! *A közigazgatási tisztviselőnek tehát sohasem szabad elfelejteni, hogy bánásmódjával vagy üdvintézésével közhangulatot alakít, hogy ő a felnőtt társadalom nevelője.* S mindig gondolnia kell Széchenyi mondására: „mindenkinek úgy kell intéznie a dolgát, mintha azon a csekélységen fordulna meg az egész jövőendő.”

Az előadó egyéni élményekre is hivatkozott. Ezek között — sajnos — a posta is szerepelt, mint olyan hivatal, ahová ő gyermek korában mindig félve, szorongó érzéssel ment be, mert ott barátságtalanul bántak vele. Sőt, ha látta, hogy az ajánlott levelek felvételénél egy bizonyos tisztviselő ült, akkor be sem mert menni, hanem sarkon fordult s elszaladt. Ez a szorongó érzés még ma is elkíséri, valahányszor hivatalban vagy akár postán van dolga.

Ezt az előadást minden postásnak hallani kellett volna — de azt a szünni nem akaró lelkes tapsot s azt az osztatlan elragadtatást is, amellyel az előadást az egész hallgatóság jutalmazta. Mert ez már a mai közigazgatási tisztviselői közhangulatot jelentette.

Míg Imre Sándor a közigazgatás lelki megújítását s a felelősségérzet kimélyülését sürgette, a „közigazgatási racionalizálási bizottság” tagjai a közigazgatás tárgyi jobbátételének kérdésével foglalkoztak.

Ezek az előadók kíméletlen őszinteséggel tárták fel előttünk a magyar közigazgatás bűneit, a torz és korcs alakzatokat, az egész szervezet elavult és túlbonyolódott voltát.

A racionalizálási bizottság előadásai során *Perczel Attila* tábornok a „Magyar Közigazgatás Atlasza” című grafikus ábrázolások rendszeréről s az elkészített ábrák tanulságairól beszélt. A tényleges állapot „leábrázolása” révén szembetűnővé válik a mai közigazgatási szervezetünk irracionális, zavaros és rendkívül bonyolult volta s kézenfekvővé válnak az átszervezés leegyszerűsítő elgondolásai.

Benisch Artur tanügyi főtanácsos a közigazgatási területrendezés, *Alsó László* árvaszéki h. elnök pedig a község-szervezés mai visszasságairól és az e téren végzett hatalmas adatgyűjtésük tanulságairól számoltak be.

Fluck András min. osztálytanácsos a racionalizálás jelentőségét a közigazgatási ügyintézés terén mutatta be. Az ügyiratok útjának grafikus ábráin láthattuk, hogy hogyan lehet az akták útját megfelelő átszervezéssel tetemesen megrövidíteni s ezzel az ügyintézacst gyorsabbá és olcsóbbá tenni.

Az egész racionalizáló mozgalomnak a tudományos hátterét s a közigazgatás tudományának (ami nem azonos a közigazgatási jog tudományával) hatalmas fejlődését végül *Magyary Zoltán* egyetemi tanár ismertette a Pázmány Péter tudományegyetem „közigazgatástudományi intézeté”-ben. Vázolta ennek a fiatal tudománynak a keletkezését és az egész világon rohamlépésekben való fejlődését. Rámutatott a racionalizálási törekvések alapelvére, az „efficiency”, az eredményesség elvére, amely Taylor, Hoover és Fayol kutatásai alapján az üzemek jövédelmezőségét megsokszorozta. Ezt azzal érték el, hogy az elvégzendő munkát tudományosan elemeire bontották s az üzemet úgy szervezték meg, ahogy ezek az elemek a leggazdaságosabban voltak elvégezhetők.

Ezzel az elgondolással az üzem vezetésének kérdése, az üzem „scientific management“-je, tudományos kezelése került az előtérbe s kidomborodott a „jó főnök“ üzemszervezési irányító munkájának roppant fontossága. Ebben az amerikai eredetű tudományrendszerben a közigazgatás megszűnik jogi kérdés lenni s a tudományos szervezés és tudományos munkarendezés területe lesz, ahol az „efficiency“ elvének éppen úgy kell érvényesülnie, mint az üzemekben. S mivel a modern fejlődés mind több feladatot hárít a közigazgatásra, annak racionális át-szervezése hovatovább elkerülhetlenebb lesz.

A közigazgatástudományi intézetben ennek a munkának az egyik műhelyébe nyerhettünk bepillantást. Láttuk hatalmas táblákon a különböző külföldi országok közigazgatásának szervezetét és hatósági tagozódását Oroszországtól az Egyesült Államokig. Láttuk az intézet tökéletesen racionalizált berendezését, hatalmas szakkönyvtárát, folyóiratgyűjteményét. Láttuk az intézet kiadványainak sorozatát és mindnyájan éreztük, hogy itt közigazgatásunk jobbátétele céljából komoly, alapos tudományos munka folyik.

Akik a racionalizálási bizottság tagjainak ezeket az előadásait végighallgatták, azokban mindig elevenen fog élni a törekvés, hogy a maguk hatáskörében úgy szervezzék meg a tennivalókat, hogy azokban az eredményesség elve érvényesüljön. Önkéntelenül is mindig azon fognak gondolkozni, hogy hol lehet az ügykezelés menetében csak egy munkamozzanatot is megtakarítani, mert tudni fogják, hogy az ügyek típusokat alkotnak s egy munkamozzanat kikapcsolása több száz hasonló ügynél már tekintélyes munka és időmegtakarítást jelent.

Örömmel töltött el mindnyájunkat az előadásokból kicsendülő optimizmus, amely már eredményekre is tud hivatkozni. Hiszen az érdekezeti és a közoktatásügyi igazgatás terén már meg is valósult az átszervezés s a közegészségügyi igazgatásban jelenleg van folyamatban.

Az azóta megjelent „Közigazgatásunk racionalizálásának eredményei“ című kiadványban pedig Kozma Miklós belügyminiszter kilátásba helyezi, hogy a f. évi február 14-én kelt „...minisztertanácsi elhatározás folytán, a közeljövőben egymás után munkába vesszük az ügyintézés reformját is mindegyik igazgatási ágban. Ha majd az egyes szakigazgatások átszervezési munkálatai befejezésük felé közelednek, akkor térünk reá a belügyi igazgatásra, arra a reformra, amellyel a magyar kormányzat hiába kísérletezett ötven éven keresztül.“

Nagy örömmel és megnyugvással láttuk néhány közintézetünk mintaszerű berendezését és működését is. Így az Országos Közegészségügyi Intézetet, az Országos Szociálpolitikai Intézetet, a főváros intézményei közül a Gellért fürdőt, az óbudai gázgyárat és a szarvasmarha-közvágóhidat, a csendőr nyomozó osztály bősörményi-úti telepét s a gépesített üzem példájaképpen a Postatakarékpénztárt és a közp. Illetményhivatalt. Van ezek között is egynéhány, ahol a nemzet sorsa felett öröködnék, ahol a felelősségteljes munkán a nemzet jövője nyugszik. Így pl. az Orsz. Közegészségügyi Intézet, ahol a kút- és ivóvíz kérdés, a járványok elleni küzdelem, a gyógyszervizsgálatok, a szérumgyártás, a bakteriológiai vizsgálatok, a községi orvos és védőnő képzés stb., stb. mind olyan tevékenységek, amelyek áldást, boldogabb jövőt ígérnek. De ép így kezében tartja a nemzet sorsát pl. a csendőr nyo-

mozó osztály politikai alosztálya is, amikor állandó éber figyelemmel kíséri az ország területén történő összes politikai vonatkozású szervezkedéseket és mozgalmakat.

Súlyos sors-kérdések terhét rakták ránk a *tanfolyam katonai előadói*. A *katonai hírszolgálatról*, a *modern honvédelem problémáiról*, a *hazai légvédelemről*, a *polgári belbiztonsági előkészületekről* és a *katonai belbiztonsági előkészületekről* tartott előadások nemcsak a honvédelmi kérdések rettenetes aktualitásának tudatára döbbsentettek rá, hanem a közigazgatásnak ezzel kapcsolatos súlyos kötelességeire is. Hiszen a mozgósítás, a ló- és anyagbeszerzés, a gazdasági és pénzügyi mozgósítás ezer teendőjének gyors és hibátlan lebonyolítása mind olyan feladatok, amelyek a közigazgatás jóságán fordulnak meg. Egy esetleges háború idején pedig a közfeladatoknak olyan hallatlan megduzzadására kell számítani, amely a közigazgatás teljesítőképeségének a legvégsőkig való fokozását tenné szükségessé. Ez a felfokozás azonban nem történhetik máról-holnapra, ennek mint lehetőségnek, mint benne rejlő erőnek mindig meg kell lenni. Mert ha ez nincs meg, ha a hirtelen megsokszorozódott feladatok előtt a közigazgatás megtorpan, — akkor a jó Isten legyen nekünk irgalmas.

A mindig más hangszerelésben visszatérő sorsmotívum ezekben az előadásokban volt a legtragikusabb színezetű.

E súlyos kérdéseket feszegető előadások mellett, egész sereg olyan előadást kaptunk, amelyek egyes közigazgatási szakkérdés ismertetése során új szempontokat adtak, vagy a már ismert szempontokat és elveket új színnel, elevenséggel töltötték meg s ráirányították a figyelmünket azoknak a gyakorlatban való alkalmazására.

Aki *Tomcsányi Móric* egyetemi tanárnak a magyar közigazgatási jog rendszeréről tartott magas színvonalú előadását meghallgatta, az belátta, hogy közigazgatási jogi elméleti tudás nélkül csak a sablonos, kaptafára menő ügyek elintézésére lesz képes, de rögtön csődöt mond a tudománya, mihelyt olyan kérdés kerül eldöntésre, ahol kitaposott utak még nincsenek, ahol a megoldást a jogszabályok és jogelvek egybevetésével kell megszerkeszteni. A közigazgatási tisztviselői gyakorlat szempontjából különösen figyelemreméltóak voltak a diszkrecionárius hatáskörben hozott intézkedésekre vonatkozó megállapításai is. Hangsúlyozta, hogy az ilyen intézkedések sem jogi jelleg nélküli önkényes elhatározások. Itt is megvannak a jogi tilalomfák, amelyek elmosódottabbak ugyan, mint máshol, de a cél, az indok, az eljárási formák tekintetében mégis csak érvényesülnek s a diszkrecionárius hatalommal való visszaélés fennforog, ha az intézkedést ezekből a szempontokból kifogásolni lehet. A fejlettebb közigazgatási jogú európai országokban, különösen Franciaországban, a közigazgatási bíróság ilyen esetekben elvi alapokon nyugvó jogvédelmet is nyújt.

Vladár Gábor kuriai tanácselnök, *Szladits Károly* egyetemi tanár és *Stolpa József* min. tanácsos előadásai a magánjogi tudásnak a közigazgatás terén való óriási fontosságára hívták fel a figyelmünket, bemutatva azokat a jogvidékeket, amelyeken a közigazgatás állandóan magánjogi alapfogalmakkal kénytelen dolgozni, akár az egyéni életet szabályozza a születés pillanatától a halálig, akár a jogi személyek működését ellenőrzi.

Aki ott volt Szokolay Leó árvaszéki elnök előadásán és figyelemmel kísérte a családvédelemmel kapcsolatos hazai és külföldi intézkedések lelkes és alapos ismertetését, abba ennek a feladatnak a fontossága annyira beleivódott, hogy a későbbi közigazgatási gyakorlata alatt ezt a szempontot onkéntelenül is mindig érvényesíteni fogja, ha pl. személyzeti kérdéseket kell elbírálnia. Aki hallgatta Laky Dezső egyetemi tanár és Illyefalvi I. Lajos sztv. statisztikai hiv. igazgató előadásait a statisztikai módszerekről, azok számtalan előnyéről s az általuk nyújtott rengeteg lehetőségről, az nem fog megijedni a számoszlopoktól s nem fog visszarettenni attól, hogy közigazgatásilag megoldandó problémáját a számok tömegeiből kielemezhető tanulságok alapján oldja meg.

A közigazgatás feladatköreinek rohamos gyarapodására már Mártonffy Károly felhívta a figyelmünket, hivatkozva a szállóigévé vált német megállapításra: „der Jurist der Zukunft ist der Verwaltungsjurist“. Ennek a gondolatnak az igazolását láthattuk Heller Farkas egyetemi tanár előadásában, amelyben kimutatta, hogy a gazdasági élet nem öncél, hanem a magasabb nemzeti célok szolgálatában kell állania s hogy ezért a gazdasági liberalizmus világnézete alapján felépült mai gazdasági életbe mind több téren kénytelen az állam beavatkozni, ha nem akarja, hogy nemzeti értékei, a honvédelem szempontjai és a gazdaságilag gyengébb polgárok tönkre menjenek.

Ugyanezt a gondolatot: a gazdasági liberalizmus csődjét s a közigazgatás beavatkozásának szükségességét Czettler Jenő egyetemi tanár az agrárpolitika terén, Sipos Sándor kormánytanácsos pedig a piacszerzés terén mutatta be. A közigazgatási beavatkozásnak egy hatalmas modern területét láttuk Kádár Levente miniszteri osztályfőnöknek a szociális igazgatásról és Halla Aurél miniszteri osztályfőnöknek a munka jogáról tartott előadásaiban.

A közigazgatás, illetőleg kormányzat egyes ágairól összefoglaló általános tájékoztatást és nagyszerű áttekintést kaptunk a következő előadásokon: Winckler István kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a magyar kereskedelmi politika modern feladatairól, Bornemisza Géza iparügyi miniszter a magyar iparpolitika modern feladatairól, Imrédy Béla, a Magyar Nemzeti Bank elnöke a Nemzeti Bank szervezetéről és a magyar közgazdasági életben vitt szerepéről, Dálnoki Kovács Gyula államtitkár a közlekedésügy modern feladatairól, vitéz Petneházy Antal államtitkár iparunk ellátásáról, Tóry Gergely államtitkár a magyar ipar fejlődéséről, Pataky Tibor államtitkár a kisebbségi kérdésről, Vargha Imre, a legfőbb Állami Számvevőszék elnöke a magyar adópolitikáról, Kornis Gyula, a Pázmány Péter tudományegyetem rektora, a kulturpolitika alapelveiről, Szendy Károly szfv. polgármester Budapest háztartásáról, Ferenczi Izsó min. osztályfőnök a magyar vámpolitika modern feladatairól, Danilovits Pál min. osztályfőnök a külügyi igazgatás és az egyes igazgatási ágak kapcsolatáról, Weiss István O. T. I. vezérigazgató a közigazgatási politikáról, Zimmer Ferenc, a M. T. I. főszerkesztője a sajtóhírszolgálatról és még vagy 30 nagyszerű előadás, amelyeknek még a pusztja felsorolása is meghaladná e beszámoló kereteit.

Meg kell azonban még emlékeznem a tanfolyam ünnepélyes meg-

nyitását és ünnepi záróülésén elhangzott két miniszteri előadásról. Az első *Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter előadása „*Közigazgatás és szelekció*” címen. A vezetőállásra hivatottak kiválasztásának rendkívüli fontosságát hangoztatva elítélte azt a felfogást, amely a szolgálati idő hosszú tartamát, az „anciennitást” tekinti az előhaladás egyedüli feltételének. Beszél a protekcionizmusról és a tisztviselők testi szellemének kialakulását és a helyes szelekciót akadályozó többi tényezőről, de elítélte azokat is, akik nem hivatali természetű, hanem más, irodalmi, művészeti, tudományos vagy társadalmi munkásságuk alapján tartanak számot arra, hogy különleges elbírálásban részesüljenek. Sok megszívlelésre érdemes, gondolatban gazdag előadását a hallgatóság, — melyben ezúttal a tanfolyam hallgatóin kívül, a közigazgatás élén állók is igen nagy számmal voltak képviselve, — több ízben is élénk tapssal szakította félbe, bebizonyítva ezzel is, hogy mennyire általános a javításokra, a megújulásra való törekvés.

A másik miniszteri előadás — *Lázár Andor* igazságügyminiszter előadása — a tanfolyam befejező akkordjaként megegyezően megszólaltatta a sors-motivumot. „*Államvezetés és etika*” volt az előadás címe s ennek a két ellentétesnek látszó fogalomnak a harmóniájában jelölte meg a helyes utat. Ezt azonban csak a nemzetélet szintetikus szemlélete teszi lehetővé, amely egyensúlyban tudja tartani a nemzet egészén belül érvényesülő ezer és ezer különböző érdeket, különböző részek ellentétes törekvéseit. A jogszabályoknak s az intézkedéseknek nem a szankciók, hanem a bennük rejlő tartalmi igazság és etikum ad erőt, úgy az államhatalom gyakorlóit, mint annak végrehajtói részéről. Ezért nem lehet jó közigazgatási tisztviselő, akiben nincs emberszeretet, jóakarát, segíteni törekvés, ezért nem tud jól intézkedni az, aki nem tudja magát a mások helyzetébe beleképzelni.

„*Magyarország mai helyzetében, mikor fizikai ereje gyenge, de erkölcsi erőben felülmúlja a könnyező államokat, — nem lehet eléggé hangsúlyozni ennek az erkölcsi értékállománynak a jelentőségét, fenntartásának fontosságát, növelésének kívánatos voltát.*”

A jó közigazgatási tisztviselő fogalmát a miniszter szó etimológiai értelmezéséből kapjuk meg. A miniszter a nemzet szolgálatában áll — de ez minden közigazgatási tisztviselőnek is a szerepe. S ezért „nem alárendeltet, nem querulánst kell látnunk abban, aki hozzánk fordul, hanem munkatársat, aki épúgy résztvesz a nemzeti munkában, mint mi, csak más beosztásban, — s így munkáját elősegíteni, idejét épúgy, mint a magunkét, megbecsülni — kötelességünk”.

A Közigazgatási Továbbképző tanfolyam hatalmas anyagából csak néhány gondolkodásra készítő elvet, néhány követésre méltó gondolatot mutattam be kartársaimnak, mert úgy érzem, hogy ezekben csúcsonodott ki a tanfolyam szellemi tartalma. Közigazgatási látókörrünk minden irányban való kiszélesedése mellett épen ezekért vagyunk különösen hálásak a tanfolyam vezetőségének és előadóinak, mert ezek olyan erős irányító és indító erőt jelentenek számunkra, amely egész közigazgatási működésünkre rányomja a bélyegét. S ha ezt a hatást — legalább némiképen — postás-kartársaimnak tovább tudtam adni e kis beszámoló révén, akkor úgy érzem, hogy egy hónapi kirendeltetésünk a köz szempontjából nem volt hiábavaló.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Újabb pályatételeink:

11.

Melyek azok a postakezelési okiratokban jelenleg nyilvántartott adatok, amelyeket a kezelés megbízhatósága és biztonságának veszélyeztetése nélkül elhagyhatnánk és ezzel a kezelési szolgálatot egyszerűsíthetnők?

12.

Tervezendő 2, legfeljebb 3 állomású LB. (külön teleprendszerű) társas berendezés.

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja résztvehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos ívoldalra terjedhet.

*

A pályázati határidő 1936. augusztus 10.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jeligés levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jeligés leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amelynek összege 50 P lesz, vagy legalább is dicséretben részesült. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest, esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérgazgatóság ügyosztályvezetői — akik a bírálatra lesznek hivatva, — nem fognak résztvenni.

Pályázati eredmények:

Az 1935. évi 10. számban közölt 18. számú pályatétel.

Milyen postaszolgálati szempontokat kellene figyelembe venni a postahivatalok területszükségletének megállapításánál az egyes szolgálati munkahelyek és a postahivatalok berendezésénél?

Az „Et volnisse sat“ jeligéjű pályamű gondos, alapos munka, amelynek szerzője helyesen mutat rá azokra a postaszolgálati szempontokra, amelyeket az egyes szolgálati munkahelyek elhelyezésénél és a postahivatalok berendezésénél figyelembe kell venni. Ennek ellenére a pályamunkához csatolt tervrajzban, a pályaműben helyesen ismertetett szempontokat nem mindig érvényesítette s a területszükséglet megállapításánál figyelembe veendő postaszolgálati szempontokra egyáltalán nem mutat rá.

Ezért részére a pályadíjat nem lehetett kiadni. Szerzője dr. Vajda Béla, m. kir. postaigazgató dícséretben részesült.

Az 1936. évi 1. számban közölt 1. számú pályatétel.

Kívánatos-e a belföldi hírlapelőfizetői szolgálat rendszeresítése. Ha igen, ezt a szolgálatot milyen üzlet-szabályzati feltételek és kezelési eljárás mellett valósíthatnók meg és előreláthatólag milyenek lennének az új szolgálati ág forgalmi, pénzügyi és egyéb hatásai?

A beérkezett pályamunkák közül a „Célszerűség“ jeligéjű volt a legjobb. Komoly, alapos és szakértő munka. A felvetett kérdéssel behatóan és kimerítően foglalkozik. A szerző azonban nem mutatott reá a posta hírlapelőfizetői szolgálat rendszeresítésének erkölcsi kihatásaira, amelynek következtében a gyakorlati megvalósítás, a posta jóhír-neve érdekében nem látszik kívánatosnak. Emellett a kérdésnek egyéb kihatásait sem ismertette s ezért részére a jutalomdíjat nem lehetett kiadni. Szerzője Dóczy István I. oszt. postatiszt (Székesfehérvár) dícséretben részesült.

Az 1936. évi 3. számban közölt 5. számú pályatétel.

Célszerű lenne-e a jelenlegi beszéd-számlálási rendszer helyett beszéd-időtartamszámlálási rendszer bevezetése Budapesten? Ha igen, melyek volnának az előnyei és milyen kivitel lenne javasolható?

A beérkezett pályaművek közül a „Reform“ jeligéjű volt a legjobb. Eredeti és ötletes elgondolással oldja meg a feladatot s megadja a műszaki megoldást is. Ezért a szerkesztőbizottság annak szerzőjét, Mályusz Géza m. kir. postafőmérnököt 50 P jutalomban részesítette s a pályadíjnyertes munkát a Műszaki Közleményekben közzéteszi.

Dícséretben részesült ifj. Sárospataky József m. kir. postamérnök.

Az 1936. évi 3. számban közölt 6. számú pályatétel.

Mily módon lehetne elemi csapás által okozott nagymérvű vonalrongálások esetében valamely elzárt területtel az érintkezési lehetőséget gyorsan megteremtteni és a legszükségesebb áramköröket üzembe helyezni?

A pályázat eredménytelen maradt.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

19. Cégjegyzésre nem kötelezett vállalatok címére érkező könyvelt küldeményeket lehet-e kézbesíteni azon az alapon, hogy az üzlethelyiségen kifüggesztett cégtáblán az üzlettulajdonos neve fel van tüntetve?

Nem!

Az A. 1. Szab. 66. §. 12. pontja szerint „A kisipar körét meg nem haladó vagy egyébként cégbejegyzésre nem kötelezett vállalatok címére érkező könyvelt küldeményeket azok bármelyikének kézbesíti a posta, akik a rendelkezésre bocsátott iparigazolvánnyal, annak hiteles másolatával vagy helyhatósági bizonyítvánnyal igazolják, hogy a jelzett cím alatt ipari vagy üzleti tevékenységet folytatnak, illetőleg akiknek a vállalat címére érkező postai küldemények átvételére a vállalat tagjai részéről meghatalmazásuk van.”

Az idézett szabály értelmében tehát az átvételi jogosultság igazolásához vagy iparigazolvány, vagy helyhatósági bizonyítvány, esetleg meghatalmazás

szükséges. Arra vonatkozólag, hogy az igazolás az említett igazoló okiratok nélkül csupán azzal a ténnyel is történhetik, hogy az üzlettulajdonos nevét az üzlethelyiségen kifüggesztett cégtáblán feltüntetik, — az Üzletszabályzatban nem találunk rendelkezést, A nem egyéni néven vezetett vállalatok címére érkező könyvelt küldeményeket tehát azon az alapon, hogy az üzlethelyiségen kifüggesztett cégtáblán az üzlettulajdonos nevet feltüntették, kézbesíteni nem szabad.

Tájékoztatás céljából közöljük, hogy az ipartörvény módosításáról szóló 1922. évi XII. tc. 56. §-ban foglalt rendelkezés szerint minden üzlettulajdonos köteles az üzlethelyiségének külső részén alkalmazandó cégtáblán családi és utónevét feltüntetni. A cégtábla feliratok alkalmazásának, illetőleg azok helytállóságának vizsgálata azonban nem a posta, hanem az iparhatóság feladata. (Beküldött kérdés.)

20. Be nem váltott postai megbízás visszaküldésekor a jegyzék mindkét részét (I. és II. részt) vagy csak a II. részét kell visszaküldeni?

Csak a jegyzék II. részét.

Az A. 3. Szab. 94. §. 24. pont 1. bekezdésében foglaltak szerint a be nem váltott postai megbízásokat az okiratokkal a megbízási jegyzék II. részével együtt „Postai megbízás” (Valeur à recouvrer) tartalom

jelzéssel szolgálati ajánlott levélben kell visszaküldeni. E rendelkezést helyesen csakis úgy értelmezhetjük, hogy visszaküldés előtt a II. részt az I. résztől elválasztjuk és a II. részt az okiratokkal együtt visszaküldjük; az I. rész a visszaküldő postahivatalnál visszamarad.

Egyébként az, hogy visszaküldésekor a jegyzék I. részét vissza kell tartani, következik az idézett pont utolsó bekezdésében foglaltakból is, amely szerint visszaküldésekor a megbízáshoz esetleg csatolt utalványt nem szabad visszaküldeni, hanem áthúzva a jegyzék mellett kell megőrizni. A jegyzék mellett való megőrzésről pedig csak akkor beszélhetünk, ha visszaküldésekor a jegyzék I. részét nem küldjük vissza. (Beküldött kérdés.)

21. Azok a postamesteri hivatalok, amelyek az „Után- vagy visszaküldött küldemények nyilvántartás”-át vezetik, a nyilvántartásba az összes könyvelt küldeményeket, vagy pedig csak az értékűküldeményeket és csomagokat kötelesek-e beírni?

Csak az értékűküldeményeket és a csomagokat.

Az A. 3. Szab. 132. §. 6. pont 2. bekezdésében foglaltak szerint: „A kincstári módra kézbesítő és azok a postamesteri hivatalok, amelyeknél az igazgatóság a 91. §. 6. pont 2. bekezdésében előírt kezelést elrendelte, az után- vagy visszaküldött értékűküldeményekről és csomagokról a 320. sz. nyomtatványon nyilvántartást vezetnek.” Az idézett szabály tehát az érdekelt postamesteri hivataloknál a külön nyilvántartás vezetését csakis az értékűküldeményekre és csomagokra vonatkozólag rendeli el, mégpedig azért, mert a félhavi és a hóvégi pénztárvizsgálat alkalmával a raktárkönyv portómérlegének elkészítésénél az után- vagy visszaküldött értékűküldeményeket és csomagokat terhelő portóösszegeket meg kell állapítani (A. 3. Szab. 118. §. 8. pont.) (Beküldött kérdés.)

22. Ellenjegyzékként leadott üres átadójegyzéknek csak a jegyzékelésre használt részét vagy pedig ezenfelül még a fejezoatát is át kell-e húzni?

Csak a jegyzékelésre használt részt kell teljes egészében áthúzni.

Az A. 2. Szab. 64. §. 6. pontja általánosságban ismerteti, hogy az átadójegyzékek fejezoatát miképpen kell kitölteni. E

szerint az indítóhivatal a keletbélyegzőlenyomat és az indító aláírásának alkalmazásán kívül köteles feltüntetni annak a postahivatalnak (mozgópostának, vasúti menetnek) a nevét is, amelyhez indít.

Az A. 2. Szab. 64. §. 14. pontja értelmében, amikor a mozgóposta (postahivatal) zárlatot kap a nélkül, hogy cserezárlatot adna, a zárlat átvételének igazolásául üres átadójegyzéket ad le a zárlatot átadó postahivatal (mozgóposta) részére. Magától értetődik, hogy a leadott üres átadójegyzék fejezetében a zárlatot vevő mozgóposta (postahivatal) a keletbélyegzőlenyomatának és az indító alkalmazott aláírásának alkalmazásán kívül köteles a zárlatot átadó postahivatal (mozgóposta) nevét is — mint címhivatalét — feltüntetni.

Ennek hiányában ugyanis nem lehetne megállapítani, hogy a zárlatot átvevő mozgóposta (postahivatal) tulajdonképpen melyik postahivatal (mozgóposta) részére állította ki ellenjegyzékül az üres átadójegyzéket. Annak jelzéséül pedig, hogy a zárlatot átadó hivatal a mozgópostától (postahivataltól) cserezárlatot nem kapott, az átadójegyzéknek a jegyzékelésre használt részét teljes egészében át kell húzni.

Az Utasítás hivatkozott pontjában foglalt „Üres átadójegyzék” kifejezés tehát semmiképpen sem vonatkoztatható másra, mint a szóbanforgó nyomtatványnak egyébként a zárlatok bejegyzésére használt részére. (Beküldött kérdés.)

23. A Táviró Díjszabás „Tudnivalók” XP bekezdése Magyarázható-e úgy, hogy ha a távirat nem a rendeltetési postahivatal területére, hanem külterületére szól, a feladóval vagy XP-t kell fizettetni, vagy „Poste” jelzést kell alkalmaztatni és hogy a kézbesítő hivatal a címzett terhére nem kézbesítheti a külterületre szóló táviratokat?

A Táviró Díjszabás említett bekezdéséből ilyen következtetést levonni nem lehet.

A távirat feladója vagy a felvevő hivatal a legtöbb esetben nem is tudja, hogy a címzésszerű lakóhely a rendeltetési helynek bel- vagy külterülete-e. Ennélfogva a felvevő hivatal rendszerint nem is szólíthatja fel az ilyen távirat feladóját, hogy küldőndíjat fizessen.

A T. Ü. Sz. 65. §-ának 2. pontja szerint a külterületre címzett táviratokat a rendeltetési (kézbesítő) hivatalnak akkor is külön küldőnccel kell kézbesítenie, ha a küldőnccel való kézbesítést a feladó nem kötötte ki s a címzett sem kérte; ebben az esetben a külterületre megállapított küldőndíjat természetesen a címzettnek kell megfizetnie.

Más a helyzet a hivatal külső kézbesítő kerületébe szóló táviratoknál, amelyeknél minden esetben vagy XP, vagy Poste jelzést kell alkalmazni a szerint, amint a megkérdezett feladó küldőnccel vagy postával való kézbesítést köt ki.

A külső kézbesítő kerület meghatározására a T. Ü. Sz. 66. §-ában foglaltak az irányadók. (Beküldött kérdés.)

24. Helyes-e az a gyakorlat, hogy a kézbesítendő távbeszélő meghívásokat a távbeszélő vezetékjegyzőkönyvben nyilvántartjuk és a kézbesítővel átvételüket ugyanott elismertetjük?

Nem!

A távbeszélő vezetékjegyzőkönyv kizárólag a távbeszélő áramkörön előforduló események, illetőleg a forgalom lebonyolítását bármely tekintetben befolyásoló mozzanatok feljegyzésére szolgál.

Mint hogy pedig a C. 1. Szab. 54. §. 2. pontja értelmében, a meghívást a belföldi forgalomban ugyanúgy kell kézbesíteni, mint a sürgős táviratot, — azt a táviró vezeték és kiadó jegyzőkönyvben, illetőleg a kézbesített táviratok előjegyzésében kell nyilvántartani. (Beküldött kérdés.)

Forgalom és munkaegységek.

Rovatvezető: Dr. Ruttner Béla m. kir. postasegédtitkár.

Az április havi forgalom, hasonlóan a márciusi forgalomhoz, az előző évihez képest csak kisebb mértékben emelkedett. A gyengébb eredményt főleg a táviró és a távbeszélő üzletágak idézték elő, amelyek az országgyűlési képviselő választások hatása alatt megduzzadt múlt évi forgalmi eredményeket nem érték el, illetőleg — a távbeszélőnél — csak jelentéktelen mértékben haladták meg.

A viszonylag legkedvezőbb eredményt a postaforgalom mutatja, mert a feladott és a kézbesített ajánlott levélpostai küldemények és a kézbesített értéklevelek kivételével minden küldemény forgalma emelkedett. A legerőteljesebb, 17,6, illetőleg 23,3 százalékos emelkedés a postatakarékpénztári befizetések darabszámánál és összegénél tapasztalható.

Azzal kapcsolatban, hogy a posta f. évi

január hó 1-től ú. n. „Filléres postamegbizás“-i szolgálatot rendszeresített, a budapesti helyi expressz levélpostai küldemények díját pedig 1935. évi december hó 15-től mérsékelte, érdekes figyelemmel kísérni, hogy e küldemények forgalma a rendszeresítés, illetőleg a díjleszállítás óta eltelt időszakban hogyan alakult.

Időszak	A kiváltott	A visszaküldött
	filléres megbízások darabszáma	
1936. I.	34	163
1936. II.	730	293
1936. III.	753	1.837
1936. IV.	732	2.215
Összesen	2.249	4.508

Időszak	Az összes filléres megbízások darabszáma	Emelkedés az előző hónaphoz képest %-ban
1936. I.	197	—
1936. II.	1.023	+ 419.29
1936. III.	2.590	+ 153.18
1936. IV.	2.947	+ 13.78
Összesen	6.757	—

Megjegyezzük, hogy a filléres postamegbizási szolgálat valószínűleg új forgalmat teremtett, vagyis forgalmának túlnyomó részét nem a rendes megbizási forgalom rovására szerezte. Bizonyítani látszik ezt a feltevést az a körülmény, hogy a rendes postamegbizási forgalom az 1935. év első 4 hónapjához viszonyítva szintén emelkedett. Míg ugyanis az 1935. évben január 1. és április 30-a között összesen 73.482 postamegbizást adtak fel, addig az 1936. év ugyanezen időszakában 93.797 megbizást adtak postára. A postamegbizások darabszáma tehát a mult évhez képest, függetlenül a filléres megbizási szolgálatról, 27.65 százalékkal emelkedett.

A budapesti helyi expressz levélpostai küldemények forgalma a következőképen alakult:

	1935.	1936.	Emelkedés az előző évhez képest %-ban
Január	8.167	11.342	+ 38.88
Február	8.175	12.203	+ 49.27
Március	10.436	12.782	+ 22.48
Április	9.824	12.979	+ 32.12
Összesen	36.602	49.306	+ 34.71

Az adatok azt látszanak bizonyítani, hogy a díjleszállítás a forgalmat kedvezően befolyásolta.

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma 9.5, illetőleg 7.3%-kal csökkent. Figyelemreméltó, hogy a táviróforgalom nemcsak a mult évi erősebb forgalmat, hanem még az 1934. évi áprilisi forgalmat sem érte el.

A távbeszélőforgalom ebben a hónapban is igen változatos eredményeket mutat, mert a távbeszélőállomások még mindig jelentékeny szaporulatával szemben a helyi forgalom csak mérsékelten, 2.6%-kal emelkedett, a távolsági forgalom pedig 9.3%-kal csökkent. A helyi beszélgetések számának a mult évihez viszonyított gyengébb emelkedését és a távolsági beszélgetések csökkenését az 1935. évi márciusi országgyűlési képviselőválasztások magyarázzák, mert az ezek következtében erősen megélnékült távbeszélőforgalom a helyi beszélgetéseket számláló központok számadási rendszere következtében részben a márciusi, részben az áprilisi számadási időszakban jelentkezett. Azt mondhatjuk tehát, hogy nem a f. évi áprilisi forgalom volt gyenge, hanem a mult évi volt igen élénk.

A rádióengedélyesek száma a mult évi-vel szemben 12.172-vel, vagyis 3.49%-kal emelkedett, a f. évi március hónaphoz viszonyítva azonban 155-tel, vagyis 0.04%-kal csökkent, úgy, hogy a hónap végén nyilvántartott előfizetők száma 361.208 volt. Ebben a hónapban az előfizetők számának rendszeresen ismétlődő tavaszi lemorzsolódása tehát már megkezdődött. A lemorzsolódás ebben az évben is először csak a vidéki engedélyeseknél indult meg, míg a székesfővárosi rádióelőfizetők száma, ha jelentéktelen mértékben is, áprilisban is emelkedett.

2. A forgalom munkaegységeiben.

A személyzet munkaeredményének megállapítása oly módon történik, hogy a posta a végrehajtó szolgálatban végzett munkát a reájuk fordított idő, a munka minőségének és mennyiségének figyelembe vételével munkaegységekkel értékeli, méri. A posta forgalmának lebonyolításánál végzett és egységekben kifejezett munkát a küldemények darabszámának a küldeménymeneként megállapított értékegységgel való szorzata és e szorzatok eredményének együttes összege adja. Ily módon tehát a munkaegységek a posta forgalmával kapcsolatos különböző természetű munkákat közös fogalommal fejezik ki.

Szöveg folytatása a 316. oldalon.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak		F e l a d á s										
		Közön- séges ¹⁾		Aján- lott	Érték- levelek	Kéz, betét és nyomás csomagok	Postautalványok		Postafelhelyezések		Csekkbefizetések	
		levélpostai küldemények		darab- száma			összege ezer P-ben	darab- száma	összege ezer P-ben	darab- száma	összege ezer P-ben	darab- száma
		darab-szám			ezrekben							
Az 1930. évben		422.671	15.862	661	11.362	10.810	1.825.847	717	47.902	18.092	2.271.763	
Az 1931. évben		370.509	11.817	575	10.145	10.205	1.272.792	494	40.336	16.322	1.934.881	
Az 1932. évben		351.739	9.288	484	8.744	9.251	788.512	416	32.782	15.094	1.659.372	
Az 1933. évben		346.512	7.974	465	8.584	8.870	770.438	576	41.654	16.200	1.573.012	
Az 1934. évben		413.180	7.487	424	8.791	9.304	805.973	781	55.874	17.984	1.611.906	
Az 1935. évben		—	7.771	415	8.793	9.731	864.277	912	65.357	18.928	1.706.898	
1934.	V.	26.619	615	36	720	710	60.282	57	4.095	1.427	135.459	
	VI.	27.246	611	33	690	794	77.808	68	4.428	1.528	129.406	
	VII.	26.467	598	33	674	793	60.585	66	4.718	1.377	125.299	
	VIII.	27.219	589	36	693	792	72.594	66	4.867	1.404	143.034	
	IX.	31.284	613	35	725	753	67.877	66	5.101	1.393	133.556	
	X.	33.974	679	38	831	901	87.839	69	5.109	1.768	153.552	
	XI.	28.079	598	36	763	754	61.123	64	4.741	1.603	156.896	
	XII.	30.305	574	33	928	888	83.438	61	4.643	1.788	152.532	
	1935.	I.	28.085	640	32	696	795	56.884	85	6.631	1.630	122.890
		II.	26.718	588	30	611	745	65.090	82	5.371	1.449	126.522
		III.	37.642	652	32	664	740	64.748	79	5.063	1.352	114.367
		IV.	34.480	610	32	721	825	67.215	68	4.778	1.510	122.080
1934.V—1935.IV. összesen		—	7.367	406	8.716	9.490	845.483	831	59.545	18.229	1.615.593	
1935.	V.	32.334	2)914	34	679	767	65.631	74	5.398	1.535	139,941	
	VI.	28.066	537	30	631	733	64.846	64	4.825	1.445	123.989	
	VII.	28.384	650	36	690	877	74.499	84	5.912	1.553	138.224	
	VIII.	30.660	604	39	667	869	91.845	81	5.779	1.545	161.716	
	IX.	36.655	645	38	772	775	63.251	75	5.627	1.484	147.990	
	X.	38.632	721	40	835	913	93.308	77	5.234	1.856	165.308	
	XI.	33.816	611	38	798	800	77.647	73	5.145	1.783	181.427	
	XII.	39.633	599	34	029	892	79.323	70	5.594	1.786	162.444	
	1936.	I.	33.993	667	33	1.684	801	59.415	101	7.047	1.673	132.558
		II.	33.692	762	33	661	815	82.082	103	7.015	1.663	142.432
		III.	39.078	617	34	737	766	57.507	90	5.377	1.471	127.111
		IV.	35.867	588	3	741	832	70.995	80	5.892	1.618	135.014
1935.V—1936.IV. összesen		—	7.915	422	8.924	9.840	880.349	972	68.845	19.412	1.758.154	
1935. I.—IV.		126.925	2.490	126	2.692	3.105	253.933	314	21.843	5.941	485.859	
1936. I.—IV.		142.630	2.634	133	2.823	3.214	269.999	374	25.331	6.425	537.115	
Összehasonlítások	1936. IV. havában	szám- szerűleg	+1.387	— 22	+ 1	+ 20	+ 7	+ 3.780	+ 12	+ 1.114	+ 108	+ 12,934
	1935. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)	‰-ban	+ 4'0	— 3'6	+ 3'1	+ 2'8	+ 0'8	+ 5'6	+ 17'6	+ 23'3	+ 7'2	+ 10'6
	1935. V. — 1936. IV. időszakban	szám- szerűleg	—	+ 548	+ 16	+ 208	+ 350	+ 34.866	+ 141	+ 9.300	+ 1.183	+ 142.561
	1934. V. — 1935. IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	‰-ban	—	+ 7'4	+ 3'9	+ 2'4	+ 3'7	+ 4'1	+ 17'0	+ 15'6	+ 6'5	+ 8'8
	1936. I—IV. időszakban, 1935. I—IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 15.705	+ 144	+ 7	+ 131	+ 109	+ 16.066	+ 60	+ 3.488	+ 484	+ 51.256
		‰-ban	+ 12'4	+ 5'8	+ 5'6	+ 4'9	+ 3'5	+ 6'3	+ 19'1	+ 16'0	+ 8'1	+ 10'5

*) Az 1935. és 1936. évi adatok ideiglenesek. 1) Hírlapokkal együtt.

2) Közte 296 ezer drb. választási igazolványt tartalmazó ajl. levél.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak		K é z b e s i t é s											
		Közön- séges ¹⁾ levél, ostai küldemények	Aján- lott	Érték- levelek	Képi, hang- és szómai események	Postautalványok		Postafatarekékhifizetések		Csekk-kifizetések			
						darab- száma ezerben	összege ezer P-ben	darab- száma ezerben	összege ezer P-ben	darab- száma ezerben	összege ezer P-ben		
		darabszáma ezrekben				darab- száma ezerben	összege ezer P-ben	darab- száma ezerben	összege ezer P-ben	darab- száma ezerben	összege ezer P-ben		
Az 1930. évben		425.761	16.794	720	12.390	10.816	1.804.460	376	20.852	3373	1.036.937		
Az 1931. évben		373.517	12.442	637	10.687	10.102	1.267.997	295	25.646	3275	967.490		
Az 1932. évben		353.134	9.739	536	8.968	9.256	797.202	236	18.316	3259	785.987		
Az 1933. évbe		345.768	8.172	506	8.776	8.961	773.525	280	21.472	3373	698.973		
Az 1934. évben		416.564	7.653	481	8.890	9.320	802.581	367	28.707	3223	658.994		
Az 1935. évben		—	7.790	471	8.814	9.768	867.020	463	37.921	3398	662.151		
1934.	V.	26.691	615	40	718	709	60.803	31	2.190	269	54.910		
	VI.	27.346	612	37	693	758	74.860	31	2.349	289	73.408		
	VII.	26.564	616	38	686	798	59.002	31	2.369	238	43.352		
	VIII.	27.319	608	42	692	797	73.007	32	2.544	216	48.084		
	IX.	31.384	626	42	743	750	68.721	31	2.581	234	49.253		
	X.	34.085	696	43	834	896	86.038	34	2.823	282	69.037		
	XI.	28.182	599	42	768	766	63.169	31	2.296	236	42.225		
	XII.	30.416	581	40	945	884	82.599	37	3.069	308	66.618		
	1935.	I.	28.183	669	38	697	814	58.746	32	2.390	266	42.200	
		II.	26.809	591	35	617	749	65.218	30	2.265	234	46.391	
		III.	37.741	666	37	675	739	65.059	37	2.659	257	48.404	
		IV.	34.602	619	37	719	833	67.417	41	3.140	274	53.162	
1934.V—1935.IV.összesen		—	7.498	471	8.787	9.493	824.639	398	30.675	3.103	637.044		
1935.	V.	32.453	849	39	668	765	66.658	39	3.229	250	51.377		
	VI.	28.669	561	35	651	741	64.080	39	3.286	297	59.928		
	VII.	29.348	635	40	684	871	74.627	38	3.091	335	59.312		
	VIII.	30.780	606	44	666	863	91.074	41	3.518	303	68.821		
	IX.	36.755	638	43	772	787	64.619	41	3.718	259	41.949		
	X.	38.756	748	45	832	905	91.281	43	4.234	323	72.756		
	XI.	33.940	604	40	804	807	79.468	39	3.048	275	58.363		
	XII.	39.778	604	38	1.029	894	78.773	43	3.343	325	59.488		
	1936.	I.	34.112	685	36	679	821	61.678	39	3.036	286	42.304	
		II.	33.807	762	34	666	813	81.743	38	2.776	287	63.834	
		III.	39.181	630	35	727	772	58.180	48	3.544	268	37.070	
		IV.	35.994	592	34	747	845	71.343	46	3.356	298	55.970	
1935.V—1936.IV.összesen		—	7.914	463	8.925	9.884	883.524	494	40.179	3.506	671.172		
1935 I—IV.		127.335	2.545	147	2.708	3.135	256.440	140	10.454	1.031	190.157		
1936 I—IV.		143.094	2.669	139	2.819	3.251	272.944	171	12.712	1.139	199.178		
Összehasonlítások	1936. IV. havában 1935. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)		szám- szerűleg	+1.392	- 27	- 3	+ 28	+ 12	- 3.926	+ 5	+ 216	+ 24	+ 2.808
			%-ban	+ 4'0	- 4'4	- 8'1	+ 3'9	+ 1'4	- 5'8	+ 12'2	+ 6'9	+ 8'8	+ 5'3
	1935. IV. —1936. IV. időszakban		szám- szerű- leg	—	+ 416	- 8	+ 138	+ 391	+ 58.885	+ 96	+ 9.504	+ 403	+ 34.128
	1934. V.—1935. IV időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		%-ban	—	+ 5'5	- 1'7	+ 1'6	+ 4'1	+ 7'1	+ 24'1	+ 31'0	+ 13'0	+ 5'4
	1936. I.—IV. idő- szakban 1935. I—IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		szám- szerű- leg	+ 15.759	+ 124	- 8	+ 111	+ 116	+ 16.504	+ 31	+ 2.258	+ 108	+ 9.021
			%-ban	+ 12'4	+ 4'9	- 5'4	+ 4'1	+ 3'7	+ 6'4	+ 22'1	+ 21'6	+ 10'5	+ 4'7

*) Az 1935. és 1936. évi adatok ideiglenesek. 1) Hirlapokkal együtt.

2) Közte 219 ezer választási igazolványt tartalmazó ajl. levél.

I. Forgalom.*)

2. Táviró. 3. Távbeszélő.

Időszak	Táviró		Távbeszélő									
	Feladott	Kézbesített	Allomások száma					Közvetlen összeköttetések száma	Számított helyi beszélgetések száma ezekben			
			táviratok darabszáma ezekben	a bpesti egységes hálózatban	a falur. és 200-nál több előfizetővel bíró hálózatban	a 200-nál kevesebb	Összesen		bpesti egységes hálózatban	vidéken	Összesen	
												Számított helyi beszélgetések száma ezekben
Az 1930. évben	3.359	3.715	46.601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890			
Az 1931. évben	2.568	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135			
Az 1932. évben	2.038	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431			
Az 1933. évben	1.868	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947			
Az 1934. évben	1.848	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809			
Az 1935. évben	1.879	2.573	28.339	15.088	18.723	92.150	1.734	121.980	12.944	134.924		
1934.	V.	162	221	48.459	13.137	16.909	79.449	1.725	9.787	951	10.738	
	VI.	167	224	49.403	13.272	17.186	80.502	1.729	9.675	1.004	10.679	
	VII.	168	228	50.044	13.366	17.488	81.249	1.731	9.027	959	9.986	
	VIII.	189	247	50.395	13.469	17.674	81.816	1.731	8.280	956	9.236	
	IX.	165	224	50.673	13.576	17.815	82.571	1.735	9.003	978	9.981	
	X.	167	225	51.180	13.641	17.818	83.291	1.731	9.677	990	10.667	
	XI.	149	208	51.832	13.620	17.688	83.836	1.735	10.461	1.082	11.543	
	XII.	145	204	52.528	13.840	17.742	84.920	1.737	9.838	1.028	10.866	
1935.	I.	131	189	53.338	13.909	17.795	85.459	1.737	9.497	1.009	10.506	
	II.	121	177	53.755	14.019	17.874	86.099	1.732	10.128	1.074	11.202	
	III.	158	220	54.743	14.143	18.151	87.037	1.726	9.429	997	10.426	
	IV.	148	206	55.126	14.435	18.042	87.603	1.722	10.535	1.117	11.652	
1934. V. — 1935. IV. összesen		1.870	2.573	—	—	—	—	—	115.337	12.145	127.482	
1935.	V.	149	207	55.461	14.723	18.315	88.499	1.718	10.304	1.021	11.325	
	VI.	162	220	55.919	14.753	18.504	89.176	1.730	10.786	1.099	11.885	
	VII.	180	235	55.899	14.776	18.711	89.386	1.728	9.758	1.055	10.813	
	VIII.	186	244	56.146	14.827	18.881	89.854	1.738	9.075	1.064	10.139	
	IX.	171	227	56.648	14.926	19.029	90.603	1.742	10.024	1.090	11.115	
	X.	166	223	57.282	15.001	19.023	91.306	1.738	10.399	1.086	11.485	
	XI.	154	212	57.743	15.056	18.766	91.565	1.732	11.244	1.190	12.434	
	XII.	153	213	58.339	15.088	18.723	92.150	1.734	10.801	1.141	11.942	
1936.	I.	127	184	58.819	15.137	18.700	92.656	1.732	10.326	1.102	11.428	
	II.	130	184	59.222	15.234	18.737	93.193	1.730	10.935	1.129	12.064	
	III.	137	196	59.698	15.287	18.895	93.880	1.752	10.300	1.042	11.342	
	IV.	134	191	60.095	15.608	18.879	94.582	1.752	10.834	1.117	11.951	
1935. V.—1936. IV. összesen		1.849	2.536	—	—	—	—	—	124.786	13.136	137.922	
1935. I—IV.		558	792	—	—	—	—	—	39.589	4.197	43.786	
1936. I—IV.		528	755	—	—	—	—	—	42.395	4.390	46.785	
Összehasonlítások	1936. IV. havában	szám-										
	1935. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)	szé- rűleg	- 14	- 15	+4.969	+1.173	+ 837	+6.979	+ 30	+ 299	- + 299	
		o o-ban	- 9'5	- 7'3	+ 9'0	+ 8'1	+ 4'6	+ 8'0	+ 1'7	+ 2'8	- + 2'6	
	1935. V. — 1936. IV. időszakban	szám-										
	1934. V. — 1935. IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szé- rűleg	- 21	- 37	—	—	—	—	—	+ 9.449	+ 991	+10.440
		o o-ban	- 1'1	- 1'4	—	—	—	—	—	+ 8'2	+ 8'2	+ 8'2
1936. I—IV. időszakban	szám-											
1935. I—IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szé- rűleg	- 30	- 37	—	—	—	—	—	+2.806	+ 193	+ 2.999	
	o o-ban	- 5'4	- 4'7	—	—	—	—	—	+ 7'1	+ 4'6	+ 6'8	

*) Az 1935. és 1936. évi adatok ideiglenesek.

1 Csak az üzemben levő előfizetői állomások.

I. Forgalom.

3. Távbeszélő. 4. Rádió,

Időszak	T á v b e s z é l ő							Rádió				
	Köz- pon- tok száma	Kezdeményezett			Erkezett			Engedélyesek száma				
		tavolsági beszélgetések száma ezrekben							Buda- pesten	vidék- ken	össz- szesen	
		bpesti egység- háló- zatban	vidék- ken	össz- szesen	a bpesti egység- háló- zatban	vidék- ken	össz- szesen					
Az 1930. évben	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909		
Az 1931. évben	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032		
Az 1932. évben	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976		
Az 1933. évben	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179		
Az 1934. évben	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117		
Az 1935. évben	1.529	1.250	2.862	4.112	1.151	2.823	3.974	122.676	230.231	352.907		
1934.	V.	1.481	94	193	287	89	191	280	117.858	218.378	336.046	
	VI.	1.482	101	212	313	96	208	304	117.668	217.620	334.478	
	VII.	1.483	100	230	330	97	222	319	116.858	216.738	332.779	
	VIII.	1.493	110	251	361	104	245	349	116.041	215.668	331.075	
	IX.	1.498	109	237	346	104	233	337	115.407	215.701	331.104	
	X.	1.503	101	231	332	197	229	326	115.403	216.885	332.400	
	XI.	1.501	102	221	323	95	218	313	115.515	219.066	335.748	
	XII.	1.510	95	202	297	88	198	286	116.682	222.107	340.117	
1935.	I.	1.511	87	190	277	79	189	268	118.010	225.796	345.566	
	II.	1.512	94	185	279	82	183	265	119.770	227.877	348.583	
	III.	1.512	91	278	369	82	279	361	121.246	228.521	349.767	
	IV.	1.512	107	238	345	97	235	332	121.143	227.893	349.036	
1934. V.—1935. IV. összesen		—	1.191	2.668	3.859	1.110	2.630	3.740	—	—	—	
1935.	V.	1.514	96	213	309	87	212	299	120.606	226.992	347.598	
	VI.	1.519	102	221	323	96	217	313	119.862	224.773	344.635	
	VII.	1.523	106	261	367	101	256	357	119.652	223.994	343.646	
	VIII.	1.524	118	278	396	111	273	384	119.418	224.016	343.434	
	IX.	1.526	116	263	379	109	259	368	120.415	226.481	346.896	
	X.	1.526	114	266	380	108	262	370	120.480	226.490	346.970	
	XI.	1.528	113	246	359	104	241	345	121.055	228.158	349.213	
	XII.	1.529	106	223	329	95	218	313	122.676	230.231	352.907	
1936.	I.	1.529	96	204	300	88	201	289	124.126	233.331	357.457	
	II.	1.531	100	194	294	89	193	282	124.945	234.970	359.915	
	III.	1.531	90	211	301	82	209	291	125.526	235.837	361.363	
	IV.	1.533	100	210	310	92	209	301	125.554	235.654	361.208	
1935. V.—1936. IV. összesen		—	1.257	2.790	4.047	1.162	2.750	3.912	—	—	—	
1935. I—IV.		—	379	891	1.270	340	886	1.226	—	—	—	
1936. I—IV.		—	386	819	1.205	351	812	1.163	—	—	—	
Összehasonlítások	1936. IV. havában	szám- szerüleg	+ 21	— 7	— 28	— 35	— 5	— 26	— 31	+4.411	+7.761	+12.172
	1935. IV. havához képest több (+)	%-ban	+ 1'4	— 6'5	— 11'8	— 10'1	— 5'2	— 11'1	— 9'3	+ 3'6	+ 3'4	+ 3'5
	1935. V.—1936. IV. időszakban	szám- szerüleg	—	+ 66	+ 122	+ 188	+ 52	+ 120	+ 172	—	—	—
	1934. V.—1935. IV. időszakhoz képest több (+)	%-ban	—	+ 5'5	+ 4'6	+ 4'9	+ 4'7	+ 4'6	+ 4'6	—	—	—
	1936. I—IV. idő- szakban 1935. I—IV. időszakhoz képest több (+)	szám- szerüleg	—	+ 7	— 72	— 65	+ 11	— 74	— 63	—	—	—
	1936. I—IV. időszakhoz képest több (+)	%-ban	—	+ 1'8	— 8'1	— 5'1	+ 3'2	— 8'4	— 5'1	—	—	—

*) Az 1935. és 1936. évi adatok ideoiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben*)

Időszak	Kincstári postahivataloknál:					Postamesteri hivataloknál és ügyvédségeknél:																		
	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes														
	munkaegységek száma																							
	ezrekben					ezrekben	0/0-ban	ezrekben			ezrekben	0/0-ban												
Az 1930. évben	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71.3	95.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28.7												
Az 1931. évben	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72.7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27.3												
Az 1932. évben	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72.9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27.1												
Az 1933. évben	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72.6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27.4												
Az 1934. évben	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7												
Az 1935. évben	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72.0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28.0												
1934. V.	10.592	1.409	8.491	600	21.092	73.3	5.614	588	1.127	341	7.670	26.7												
VI.	10.795	1.451	8.539	597	21.382	72.9	5.793	612	1.221	340	7.966	27.1												
VII.	10.113	1.463	8.174	594	20.344	71.7	5.740	653	1.315	338	8.046	28.3												
VIII.	10.420	1.611	7.854	592	20.477	70.9	5.934	726	1.413	335	8.408	29.1												
IX.	10.546	1.466	8.282	593	20.887	71.6	5.925	636	1.379	334	8.274	28.4												
X.	12.353	1.454	8.618	596	23.021	71.5	6.875	604	1.370	335	9.184	28.5												
XI.	10.966	1.320	9.116	603	22.005	72.6	6.100	564	1.310	337	8.311	27.4												
XII.	12.651	1.300	8.645	611	23.207	71.8	7.003	533	1.224	341	9.101	28.2												
1935. I.	10.694	1.162	8.336	620	20.812	72.3	5.923	497	1.218	348	7.986	27.7												
II.	9.840	1.085	8.788	626	20.339	73.4	5.386	464	1.176	350	7.370	26.6												
III.	10.338	1.369	8.451	629	20.787	72.1	5.474	588	1.622	350	8.034	27.9												
IV.	10.779	1.278	9.310	628	21.995	72.8	5.929	555	1.374	349	8.207	27.2												
1934.V.—1935.IV.összesen	130.087	16.368	102.604	7.289	256.348	72.2	71.690	7.020	15.749	4.098	98.557	27.8												
1935. V.	10.828	1.301	8.964	626	21.719	73.1	5.753	555	1.342	347	7.997	26.9												
VI.	10.055	1.417	9.365	622	21.459	73.4	5.492	602	1.357	343	7.794	26.6												
VII.	10.808	1.549	8.841	621	21.819	70.9	6.364	696	1.550	341	8.951	29.1												
VIII.	10.785	1.639	8.610	620	21.654	70.3	6.496	728	1.589	342	9.155	29.7												
IX.	10.940	1.540	9.158	627	22.265	71.5	6.354	639	1.552	345	8.890	28.5												
X.	12.538	1.509	9.372	628	24.047	71.0	7.247	642	1.568	343	9.800	29.0												
XI.	11.573	1.400	9.901	631	23.505	72.0	6.740	588	1.463	347	9.138	28.0												
XII.	13.110	1.414	9.485	638	24.647	71.7	7.408	576	1.386	350	9.720	28.0												
1936. I.	10.727	1.177	9.058	646	21.608	72.3	6.110	503	1.322	355	8.290	27.7												
II.	11.241	1.215	9.434	650	22.540	73.0	6.185	490	1.303	358	8.336	27.0												
III.	10.608	1.287	8.977	653	21.525	72.4	5.918	546	1.381	359	8.204	27.6												
IV.	10.959	1.251	9.420	653	22.283	72.3	6.283	530	1.372	358	8.543	27.7												
1935.V—1936.IV.összesen	134.172	16.699	110.585	7.615	269.071	72.0	76.350	7.095	17.185	4.188	104.818	28.0												
1935. I—IV.	41.651	4.894	34.885	2.503	83.933	72.6	22.706	2.104	5.390	1.397	31.597	27.4												
1936. I—IV.	43.535	4.930	36.889	2.602	87.956	72.5	24.496	2.069	5.378	1.430	33.373	27.5												
Összehasonlítások	1936. IV. havában	szám-szerűleg	+	180	-	27	+	110	+	25	+	288	-	+	354	-	25	-	2	+	9	+	336	-
	1934. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)		0/0-ban	+	1.7	-	2.1	+	1.2	+	4.0	+	1.3	-	+	6.0	-	4.5	-	0.1	+	2.6	+	4.1
	1935. V.—1936. IV. időszakban	szám-szerűleg	+	4.085	+	331	+	7.981	+	326	+	12.723	-	+	4.660	+	75	+	1.436	+	90	+	6.261	-
	1935. I—IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		0/0-ban	+	3.1	+	2.0	+	7.8	+	4.5	+	5.0	-	+	6.5	+	1.1	+	9.1	+	2.2	+	6.4
1936. I—IV. időszakban	szám-szerűleg	+	1.884	+	36	+	2.004	+	99	+	4.023	-	+	1.790	-	35	-	12	+	33	+	1.776	-	
1935. I—IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		0/0-ban	+	4.5	+	0.7	+	5.7	+	4.0	+	4.8	-	+	7.9	-	1.7	-	0.2	+	2.4	+	5.6	-

*) Az 1935. és 1936. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben.*)

Időszak		Összes postai szerveknél:														
		Posta		Távíró		Távbeszélő		Rádió		Összes						
		munkaegységek száma														
		ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban					
Az 1930. évben		285.032	64.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520						
Az 1931. évben		242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003						
Az 1932. évben		206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839						
Az 1933. évben		198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054						
Az 1934. évben		202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
Az 1935. évben		206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090						
1934.	V.	16.206	56.3	1.997	6.9	9.618	33.5	941	3.3	28.762						
	VI.	16.588	56.5	2.063	7.0	9.760	33.3	937	3.2	29.348						
	VII.	15.853	55.8	2.116	7.5	9.489	33.4	932	3.3	28.990						
	VIII.	16.354	56.6	2.337	8.1	9.267	32.1	927	3.2	28.885						
	IX.	16.471	56.5	2.102	7.2	9.661	33.1	927	3.2	29.161						
	X.	19.228	59.7	2.058	6.4	9.988	31.0	931	2.9	32.205						
	XI.	17.066	56.3	1.884	6.2	10.426	34.4	940	3.1	30.316						
	XII.	19.654	60.8	1.833	5.7	9.869	30.5	952	3.0	32.308						
	1935.	I.	16.617	57.7	1.659	5.8	9.554	33.2	968	3.3	28.798					
		II.	15.220	54.9	1.549	5.6	9.964	36.0	976	3.5	27.709					
		III.	15.812	54.9	1.957	6.8	10.073	34.9	979	3.4	28.821					
		IV.	16.708	55.3	1.833	6.1	10.684	35.4	977	3.2	30.202					
1934. V—1935. IV. összesen		201.777	56.9	23.388	6.6	118.353	33.3	11.387	3.2	354.905						
1935.	V.	16.581	55.8	1.856	6.2	10.306	34.7	973	3.3	29.716						
	VI.	15.547	53.1	2.019	6.9	10.722	36.6	965	3.4	29.253						
	VII.	17.172	55.8	2.245	7.3	10.391	33.8	962	3.1	30.770						
	VIII.	17.281	56.1	2.367	7.7	10.199	33.1	962	3.1	30.809						
	IX.	17.294	55.5	2.179	7.0	10.710	34.4	972	3.1	31.155						
	X.	19.785	58.4	2.151	6.4	10.940	32.3	971	2.9	33.847						
	XI.	18.313	56.1	1.988	6.1	11.364	34.8	978	3.0	32.643						
	XII.	20.518	59.7	1.990	5.8	10.871	31.6	988	2.9	34.367						
	1936.	I.	16.837	56.3	1.680	5.6	10.380	34.7	1.001	3.4	29.898					
		II.	17.426	56.4	1.705	5.5	10.737	34.8	1.008	3.3	30.876					
		III.	16.526	55.6	1.833	6.2	10.358	34.8	1.012	3.4	29.729					
		IV.	17.242	55.9	1.781	5.8	10.792	35.0	1.011	3.3	30.826					
1935. V.—1936. IV. összesen		210.522	56.3	23.794	6.3	127.770	34.2	11.803	3.2	373.889						
1935. I—IV.		64.357	55.7	6.998	6.1	40.275	34.9	3.900	3.3	115.530						
1936. I—IV.		68.031	56.1	6.999	5.8	42.267	34.8	4.032	3.3	121.329						
Összehasonlítások	1936. IV. havában 1935. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+	534	—	—	52	—	+	108	—	+	34	—	+	624
		%-ban	+	3.2	—	—	2.8	—	+	1.0	—	+	3.5	—	+	2.1
	1935. V.—1936. IV. időszakban 1934. V.—1935. IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+	8.745	—	+	406	—	+	9.417	—	+	416	—	+	18.984
		%-ban	+	4.3	—	+	1.7	—	+	8.0	—	+	3.7	—	+	5.3
	1936. I—IV. idő- szakban 1935. I—IV. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+	3.674	—	+	1	—	+	1.992	—	+	132	—	+	5.799
		%-ban	+	5.7	—	+	0.01	—	+	4.9	—	+	3.4	—	+	5.0

Az 1935. és 1936. évi adatok ideiglenesek.

A munkaegységek természetüknél fogva igen alkalmasak az általános posta-, távíró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. Az itt közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak.

A munkaegységekben kifejezett összefoglalom az előző évhez képest csak kisebb mértékben, 2·10%-kal emelkedett. Ez a gyengébb emelkedés az előző hónapok forgalmi eredményei alapján szinte szokatlan. Magyarázatát a távbeszélő munkaegységek igen kismértékű (1·00%-os) emelkedésében találja, mely viszont annak a következménye, hogy a múlt évi áprilisi távbeszélőforgalom az országgyűlési képviseléválasztások következtében igen erős volt.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Amerika.

Az Amerikai Egyesült Államok postájának 1935. június végével záródott üzleti évében a bevételek 44 millió dollárral haladták meg az előző évi bevételeket, 1930. óta első eset, amikor az Egyesült Államok postájának bevételei emelkedő irányzatot mutatnak. A postabevételek végösszege 630·8 millió dollár, a kiadásoké 696·6 millió dollár volt, a költségvetési hiány tehát 65·8 millió dollárt tesz ki. Meg kell jegyezni azonban, hogy ezt a hatalmas költségvetési hiányt a különböző hajós- és légiposta szállító társaságoknak magasabb államérdekből biztosított állami hozzájárulás összegei, de nem utolsósorban az Amerikai Egyesült Államokban hihetetlen méreteket öltő portómentesség okozza. Ezen a címen az Amerikai Egyesült Államok postája 70·7 millió dollárt áldozott az 1934. költségvetési évben. Ennek az összegnek levonásával kb. 4·9 millió dollár bevételi többletet lehetne az Egyesült Államok postájának kimutatni. Farley főpostamester az évi jelentésben határozottan állást foglal az állami támogatásnak és a portómentességnek egészségtelen és tékozló rendszere ellen s annak határok közé szorítását kívánatosnak mondja. Egyébként az évi jelentés a posta pénzügyi helyzetének javulásáról számol be, amelyet egyrészt az általános gazdasági helyzet javulásának, másrészt azonban a postaigazgatás által a költségvetési évben foganatosított takarékosági rendszabályok és egyszerűsítési rendelkezések eredményének tud be.

A posta jövedelmezőségét erősen befolyásolja a többi államszervek javára a posta által ingyen átvállalt ama szolgáltatások önköltsége, amelyet törvényes rendelkezések kötelező érvénnyel a posta hatáskörébe utaltak; továbbá a vakos írású

küldeményeknek, a napilapoknak és folyóiratoknak ingyen történő postai szállítása és az a körülmény, hogy a postaépületekben, más állami ágazatok által igénybevett helyiségekért ellenszolgáltatást a posta nem kap. Az elmúlt költségvetési évben a posta 3 millió dollár értékű adóbélyeget, 635·000 dollár értékű jótékonyági bélyeget árusított ellenszolgáltatás nélkül. A kincstár által kibocsátott takarékszelvények árusításából 497·000 törzsjegyzőtől 128 millió dollárt szedett be a posta. Munkaalkalom teremtésével hatalmas áldozatok árán segítségére volt a kormányzat újjáépítő programjának is. A postaházak száma 1569-ről 1713-ra emelkedett. Új postaépületek építésére a költségvetési év folyamán 65 millió dollárt fordított az Egyesült Államok postája. A postaalkalmazottak járandóságának 1933. évben történt csökkentésével kapcsolatos rendelkezések hatályát az elmúlt költségvetési év folyamán felfüggesztették és ugyanakkor több munkaalikalom teremtése céljából a 44 órás munkahétet 40 órás munkahétre szállították le.

Az Egyesült Államok területén 45·687 postahivatal dolgozik, amelyből 13·731 kincstári, tehát olyan postahivatal, amelynek vezetőjét az elnök a szenátus beleegyezésével nevezi ki. A többi ú. n. 4. osztályú postahivatal, amelyeknek postamesterét a főpostamester bízza meg, 1·492 postaállomáson kívül 4·839 postaügynökség is dolgozik, amelyeket főként illatszervezetekben és egyéb nagyforgalmú kereskedőknél rendeznek be. Ezek a postaügynökök megbízatásukat két évenként kapják és évi jövedelmük 1·500 dollárig emelkedik.

Abból a célból, hogy az Amerikában nagyon gyakori jövedéki kihágásoknak elejét vették, a postaigazgatás röpiratot készített és hivatalai útján 300·000 példányban osztott ki, hogy a közönséget a pos-

tán kívüli levélszállítás következményeivel megismertesse és ezzel bevételeit növelje. Az évi jelentés szerint kb. 1 millió dollárra lehet tenni azt az összeget, amelyet ilyen módon a posta bevételei részére biztosított.

1935. év tavaszán kezdődött Amerikában a nálunk is egy időben divatossá vált hólabdarendszerű levelezési láz, amely a kézbesíthetetlen küldemények darabszámának szokatlan emelkedését vonta maga után. Ezekből a kézbesíthetetlen levelekből a költségvetési év folyamán 109.000 dollár került elő. A kézbesíthetetlen levelek számának megnövekedése szükségessé tette, hogy a központi szerven kívül, valamennyi I. oszt. postahivatalt megbízzák a kézbesíthetetlen küldemények felbontásával. Ezen a címen elért megtakarítást 85.000 dollárra teszi az évi jelentés.

Az amerikai törvények megengedik, hogy a posta olyan személyek küldeményeire, akik postai úton a közönség megtevésztésével valóságnak meg nem felelő hírek és ígéretek útján anyagi előnyöket igyekeznek maguknak biztosítani, postazárlatot mondjon ki. Az államügyészség tudtával elrendelt ez a zárlat azt jelenti, hogy az ilyen személyek részére érkezett küldeményeket a posta egyszerűen nem kézbesíti és ezáltal védi a lakosságot az anyagi károsodástól. Megtörtént pl. Amerikában az, hogy valaki 9 büntársával 26 millió dollárt csalt ki a hiszékenyektől: továbbá a nálunk is ismert hólabdalevelezéssel, amely 10 cent befizetéssel 1.562 dollár nyereséget ígért a résztvevőknek, milliói utaiányforgalmat idézett elő. A postazárlattal azonban ezeknek az üzelmeknek legtöbb esetben sikerült végetvetni.

New Yorkban a posta $26\frac{1}{2}$ mértföld hosszú, 22 postahivatalt érintő csőpostahálózatot bérel, amellyel New York főpostahivataltól kiindulva, reggel 4 órától éjjel 23 óráig tartja fenn a városi sürgős levélforgalmat. Ennek a hálózatnak a használatáért mértföldenként 19.500 dollárt fizet a posta. A helyi levélforgalomnak kb. 55%-át csőpostán továbbítják. A bostoni csőpostahálózat mindössze 1.5 mértföld hosszú és ennek az évi bérösszege 24.000 dollár.

Az elmúlt költségvetési évben is hatalmas erőfeszítéseket végzett az Egyesült Államok postája a csomagforgalom olymértvű emelésére, hogy a kiadásokat ennek az üzletágnak a bevételeiből fedezni lehessen. Ebből a célból 125 legnagyobb városában külön munkahelyeket rendszerezített; e tisztviselők feladata volt az ipar és kereskedelem minden számbavehető tényezőjével összekötötést fenntartani, azokat a csomagolás, az üzletszabályzati stb.

feltételekkel, a díjazás és irányítás szabályaival megismertetni és mindenképpen a közönség szolgálatára lenni abban az irányban, hogy csomagjaikat ne magánvállalatokkal, hanem a posta útján szállíttassák. Ebből a célból nemcsak díjazási füzeteket, röpiratokat osztottak szét, de hetenként rádió előadásokat tartottak, sőt postán kívül álló előkelő személyiségeket is megszólaltattak, akik a nyilvánosság előtt a posta jó szolgálatait dicsérték.

Az évi jelentés külön kiterjeszkedik arra a hatalmas értékű küldemény-campagnera, amelyet a posta a kincstár megbízásából 1935. október végétől szeptember 11-ig hajtott végre, amikor is postacsomagokban 2.375 tonna aranyat 2 milliárd 290 millió dollár értékben szállított az Egyesült Államok postája San Franciskóból a coloradoi Denverbe. A csomagok, mint ajánlott csomagok 47 tisztviselő kíséretében 25 külön postavonaton továbbítottak. Az évi jelentés megemlíti, hogy e küldeményekért szállítási díjak fejében 550.000 dollárt számoltak el.

A címzetlen nyomatványküldeményeket egy évi időtartamra kísérletképpen 1934. októberében vezették be. (D. P. Z. 1936:9.)

Anglia.

Az 1935. év március hó 31-ével végződő 1934. évi üzletét az angol postaigazgatás 11.9 millió font sterling tiszta jövedelemmel zárta az előző évi 12.3 millió font sterling tisztajövedelemmel szemben. A kimutatott tisztajövedelemből 10.9 millió font sterling a postai üzletágak, 1.4 millió pedig a távbeszélő bevételei többletéből állott elő. A táviró bevételei, az előző évi bevétellel szemben csökkenést mutatnak. Viszont a posta bevételei közel 1%-kal, a távbeszélő bevételei — az 1934. október 1-vel életbeléptetett díjleszállítás ellenére is — 4.3%-kal emelkedtek; a táviró bevételeinél a visszaesés 1.7%. A levélpostai forgalom emelkedő irányzatot mutatott, a csomagforgalom ellenben csökkent. A nemzetközi postaforgalom adatai, a légiposta kivételével, szintén csökkenő irányzatot mutatnak.

A kiadási tételek a postaszolgálatban 3.9, a távbeszélőnél 3.4%-kal növekedtek, a távirónál azonban 1.5%-kal csökkentek. A személyzeti kiadásoknál az emelkedés az előző évvel szemben kerekén 600.000 font sterling volt.

1934. év folyamán az angol posta megengedte a belföldi csomagforgalomban a feladásnál esedékes díjaknak a címzetre való áthárítását (portós csomagok); továbbá négy nagytávolságra közlekedő belföldi légipostai útvonalon szállított levél-

postai küldeményeknél megszüntette a légipostai pótdíjat; 1934. decemberétől Ausztráliával közvetlen légipostai összeköttetést rendezett be; 1934. novemberétől kezdve az összes viszonylatokban mérsékelte és egyeségesítette a levélpostai küldemények légipostai díjszabását. (D. P. Z. 1936:8.)

Az angol postaigazgatás a londoni Charing Cross postahivatalban gépiberendezést állított föl, amely a közönség részére a leggyakrabban előforduló kérdésekre közvetlen felvilágosítást ad. Ez a gépi berendezés 50 gombnyomásra működő szöveget tartalmaz. Ha például a csomagdíjszabás díjtétele iránt óhajt valaki megbízható felvilágosítást kapni, nem kell kérdezősködni, hanem a megfelelő gombnyomására a kívánt díjtételekkel megvilágított szöveg tűnik elő. Ezzel az önműködő felvilágosító berendezéssel egyrészt a közönség kényelmét óhajtja az angol postaigazgatás szolgálni, másrésztől azonban a hivatalok szolgálatát is meg akarja könnyíteni. Ha a gépiberendezés beválik, az angol posta nagyobb hivatalainál ezt rendszeresíteni óhajtja. (P. N. 1936:4.)

Belgium.

A belga postaigazgatásnak 1934. évről készített jelentése szerint a bevételek 22 $\frac{1}{2}$ millió frankkal haladták meg a kiadásokat, ami 12 millió frankkal jobb az előző évi eredményénél, bár a levélpostai küldemények belföldi forgalmában közel 1%, a külföldi viszonylatban pedig 2,8%-os csökkenés mutatkozott. A belga postaigazgatás hirdetési üzeme 300.000 frank tiszta hasznot eredményezett. A belga posta elfogad üzleti hirdetéseket nemcsak a postahivataloknak a közönség részére fenntartott helyén való kifüggesztésre, hanem a levélbélyeg-füzetekre, levelezőlapokra, levélborítékokra, a hivatalokban használt itatósokra, fali naptárakra, bélyegnedvesítő berendezésekre stb. A posta forgalomszerző hirdetményeket és röpcédulákat is bocsát ki; ezek előállítási költségeit is az azokon elhelyezett magánhirdetésekből fedezi. Egyébként az előző évi takarékosági rendszabályok még 1934. év folyamán is érvényben voltak. A belga postahivatalok száma 1934. év végén 2.794, a levélszekeré nyek száma 13.000 volt. A posta 15.918 alkalmazottja között mindössze 1.151 a női alkalmazott. Három évi megszakítás után 1934. év folyamán 57 főnyi új alkalmazottat is vett fel a belga posta, akiknek kiképzésére néhány hivatalnál 3 hónapos gyakorlati tanfolyamot rendeztek be. Az 1931. óta előkészületben lévő postamúzeum anyaga most van rendezés alatt; a posta-

múzeum a Brüsszel 3. sz. hivatal épületének földszintjén kap állandó elhelyezést. (D. V. Z. 1936:12.)

Dánia.

1934. év folyamán a dán postaigazgatás központi szervét és a kerületi igazgatóságokat érdeklő szervezeti változások történtek. A közmunka minisztériumnak alárendelt postavezérigazgatóság vezetője a vezérigazgató, aki mellé két főosztályvezető tartozik. Az egyik főosztályvezetőnek az általános igazgatási, kezelési és üzleti ügyek, a másik főosztályvezetőnek a műszaki osztályok vannak alárendelve. A műszaki főosztályvezető éppen ezért mindenkor mérnöki oklevéllel rendelkező tisztviselő. Megszűnt az átszervezés következtében a vezértitkár és a számvevőségi főnöki állás. A szervezeti változások a postaszolgálatnak a távíró és a távbeszélő szolgálattal még 1927-ben történt egyesítése tette szükségessé. A középfokú hatóságok közül a központi biztosi intézmény megszűnt, a 4 kerületi igazgatóság helyett pedig csak 3 maradt meg. Régebben Kopenhagen, Odense, Aarhus és Aarborg városok voltak a kerületi igazgatóság székhelyei. A megmaradt 3 kerületi igazgatóság most Kopenhágában, Fredericiában és Aarhusban székel. (D. P. Z. 1936:9.)

Franciaország.

A francia posta tevékenységéről közismert minisztere a vezetésre hivatott postatisztviselők továbbképzése és mennél jobb kiképzésének biztosítása céljából újra szabályozta a francia postaalakalmazottak szakképzését. Az új szabályzat szerint a személyzet kiképzése kétéves szaktanfolyamon, továbbá a különböző különfolyamokon, előadássorozatokon és gyakorlati bemutatások alakjában történik; a továbbképzés alkalmával nemcsak postai berendezéseket, hanem a kereskedelem és ipar nevezetesebb üzemait is bemutatják a tanfolyam hallgatóknak.

Egyes esetekben a tanfolyam igazgatójának javaslatára, a miniszter kiváló eredményeket felmutató hallgatók részére idegen igazgatások tanulmányozására külföldi tanulmányutakat is engedélyez.

A továbbképző tanfolyamok időtartama szolgálati áganként változó. A postaszolgálat továbbképző tanfolyama 4 hétig tart. Az előadásokat a párizsi postatanfolyam helyiségeiben elismert szakemberék és a kerületi igazgatóságok vizsgáló biztossai tartják. Különös súlyt helyeznek a tanfolyamra berendeltetteknek a felügyeleti szolgálatban való kiképzésére. Ebből a célból a hallgatók az előadó jelenlétében hivatalos szemléket főgafafosítanak és a szemlék

útján kapnak gyakorlati kiképzést az ellenőrző szolgálat eredményes ellátására. A levélirányító szolgálat és a rovatolási kimutatások és járatok összeköttetések létesítésének, felülvizsgálásának kérdését e tanfolyamon gyakorlati alapon tanulmányozzák.

A pályaudvari szolgálat elsajátítására berendezett továbbképző tanfolyam egy héti tart és főképen a mozgópostaszolgálat tanulmányozására terjed ki. Ebből a célból a hallgatók felváltva mozgópostai ellenőrző utakat tesznek és a mozgópostán önálló szolgálatot végeznek.

A távbeszélő továbbképző tanfolyam 3 héti tart, amely idő alatt a hallgatók gyakorlatilag a kapcsoló szolgálatban is kiképzést nyernek, de tanulmányozniuk kell az automata távbeszélő központok működését is. Akik a műszaki ellenőrző szolgálat iránt érdeklődnek, ezek részére a távbeszélő műszaki magasabb ismereteket 5 hetes tanfolyamon adják elő. A távíró továbbképzőtanfolyam tartama azonban mindössze egy hét, amelyet a hallgatók a párizsi távíró központban töltenek el s annak szolgálati viszonyait tanulmányozzák.

Végül egyhetes tanfolyamon sajátítják el a továbbképzésre behívott tisztviselők a géperejű postaszállító szolgálattal kapcsolatos tudnivalókat. Ezt a tanfolyamot valamelyik gépkocsijavitóműhelyben rendezik, amikor is az ott előforduló összes munkálatokkal, nyilvántartások vezetésével és a műhely vezetés szabályaival gyakorlatilag ismertetik meg a hallgatókat. (D. P. Z. 1936:9.)

Kína.

Kína újjászervezése néhány év óta komoly eredményeket hozott a postaigazgatás területén is. Ma már remény van arra, hogy a közlekedésügy központi és erélyes átszervezése a posta-távíró-távbeszélő igazgatás egységesítését is közelebb hozza a megvalósításhoz. Egyelőre a folyton erősödő központi kormányzat a magánposták megszüntetésével, a postaigazgatóság kerületi berendezkedésének a politikai beosztással való összhangbáhozatalával, a postaszemélyzet fegyelmének helyreállításával igyekszik a jobb jövőt ezen a téren is előmozdítani. Ugyanezt a célt szolgálja az a rendelkezés, amely vidéken a posta és távíró szolgálatot ugyanazon épületben igyekszik területileg is elhelyezni, hogy az egységesítésnek területi akadályai ne legyenek. Erélyes rendelkezésekkel igyekeznek rendet teremteni a hivatali hatáskörök meghatározásánál. Ma az a helyzet, hogy 1 dolláros kiadás engedélyezéséért még az I. o. postahivatal vezetője is kénytelen a postavezérgazgatósághoz előterjesztést

tenni. A megszüntetett magánposták forgalmi körét is újonnan létesített és 3 osztályba sorozott állami postahivatalok és postaügynökségek veszik át. Az új postahivatalok felállításánál alapul az, hogy az új hivatalok hivatali szükségleteiket lehetőleg saját bevételeikből fedezzék. Közérdekből természetesen ettől az alapelvtől el is tekintenek. Főtörekvés egyelőre Tibetnek postahálózattal való mielőbbi ellátása és fővárosának, Lhassának a postaforgalomba való mielőbbi bekapcsolása. Ezidőszerint 2300 hivatal és kereken 10.000 postaügynökség dolgozik Kína területén, de ezek közül mindössze 80 hivatal van kincstári postaházban elhelyezve. A kínai postaigazgatás arra törekszik, hogy mindenek előtt az I. osztályú hivatalok részére kincstári postaépületeket emeljen. A kínai posta különleges üzletágai közé a népbiztosítást és a könyvek, újságok árusítását is felvették. A postán köthető biztosítás legmagasabb összege 700 dollár. (V. B. W. 1936:4).

A kínai posta a belföldi ajánlott küldemények kezelésének egyik sajátos módját vezette be. Erre a célra 5 pence értékben egy 10 coll hosszú 5 részre osztott 2.5 coll széles értékcikket bocsátott ki. Az ajánlott küldemény feladásánál felvevő az értékcikk legfelső szelvényét feladóvényként visszaadja a feladónak; a következő részét a felvevőhivatal tartja vissza a felvett küldemények adatainak kartotékszerű nyilvántartására; az értékcikk megmaradó hármasszélvényét hozzáerősítik kísérő okmányként a küldeményhez. Az érkezésnél a rendeltetési hivatal a harmadik szelvényt leválasztja és nyilvántartási célokból hivatalában visszatartja; a következő (negyedik) szelvényt a felvevőhivatalnak küldi vissza, a beérkezés igazolásaként s az ötödik szelvényt a küldeménnyel együtt kézbesítik a címzettnek. (P. N. 1936:.)

Lengyelország.

A lengyel posta 1934. évi jelentése szerint, a posta legfőbb hatósága az önálló postaminisztérium, amely a postát önálló állami üzemként vezeti. A posta 388.634 km² területen 32.1 millió népesség szükségleteit látja el. Minden 95.5 km² és minden 7900 lakosra esik 1—1 postahivatal. Az 1930 óta tartó gazdasági válság a postaküldemények belföldi forgalmában még mindig érezhető hatását. A postaforgalom lassan átterelődött az olcsóbb levelezőlapra, amelynek a forgalma, a nyomtatványával együtt évről-évre növekedőben van. Miután a lengyel állam közérdekből az árak általános leszorításával igyekszik a gazdasági válságon segíteni, 1934. októ-

ber 1-től kezdve a posta és távbeszélő díjakat jelentékenyen leszállította. Ez a díj-szabás mérséklés az előző évi bevételekkel összehasonlítva a posta bevételeinél 20, a távbeszélő bevételeinél 10%-os csökkentést okozott. E jövedéki visszaesést egyrészt a portómentesség és egyéb kedvezmények lényeges megszorításával, másrészt pedig bizonyos forgalmi könnyítések bevezetésével, pld. az utalvány maximumnak 2000 zlotyról 5000 zlotyra, a csomagok súlyhatárának 15 kg-ról 20 kg-ra való felemelésével igyekszik a lengyel posta ellensúlyozni. Ennek ellenére a postaforgalom, különösen a pénzforgalomban 1934-ben is csökkenő irányzatot mutatott. Erre legjellemzőbb az évi jelentésnek az az adata, mely szerint míg 1929-ben az egy utalvánnyal küldött összeg átlaga 118, addig 1934-ben ez az átlagösszeg már csak 68 zloty volt és 1934-ben az utalványok összszegszerű forgalma alig érte el az 1928. évi forgalom felét. Egyedül a levélpostai küldemények forgalma, amelyben az előző évi darabszámmal szemben bizonyos javulás mutatkozik. Az 1934. év folyamán a lengyel posta pályaudvarokon és szállodákban a közönség kényelmére levélfelvevő állomásokat rendezett be, amelyek érték-cikkeket is árusítottak. Az év végén a lengyel postaigazgatás területén 1178 postahivatal, 2472 postaügynökség és 956 kisebb postai szerv működött. A postaalkalmazottak száma 33.766 volt. A lengyel posta az 1934. évet 172.3 millió zloty bevétel és 156.4 millió kiadás mellett 15.9 millió zloty bevételi többlettel zárta. (D. V. Z. 1936: 16).

Németország.

Abból a célból, hogy a nemzeti szocialista eszmék harcosainak az állami életben való elhelyezkedése mennél általánosabbá váljék, az állami alkalmazásra igényjogosult párttagok körét a 340.000 tagsági számgig bővítették. Az alkalmazásra érdemes párttagok kijelölését a pártvezetőség végzi, ahova a kerületi postaigazgatóságoknak is fordulni kell. Ennek az alapelvek betartása annál szigorúbb, mennél magasabb állás betöltéséről van szó.

Az alkalmazottak családtagjaiknak politikai megbízhatóságáért is felelniök kell hivatali felsőbbtségüknek; gyermekeiknek a Hitlerjugend-szervezetekbe való beíratása és nevelése kötelező. E tekintetben a hivatali felsőbbség ellenőrzést köteles teljesíteni.

A német postának 1935. év végén 358.584 főből álló személyzete volt; ebből 220.311 hivatalnok, 44.962 munkás, 40.192 szerződéses alkalmazott (ügynöskéknél),

26.944 vonalépítésnél alkalmazott munkás és iparos; a többi ideiglenes órabéres. (P. N. 1936: 3).

Tudvalevő, hogy a német posta alkalmazottainak kitünő szolgálatait újabban nem pénzbeli jutalommal díjazta, hanem legtöbbször a vezérnek, Hitlernek „Mein Kampf” című művét adja elismerésül az érdekelteknek. Most azután a posta személyzete azzal emlékezett meg a birodalom fejének születésnapjáról, hogy a birodalmi kancellárnak világhírű munkáját pergamentre másolva, kézírással, díszkiállításban elkészítették és azt nyújtották át születésnapjára ajándékként. A könyv 965 borjúbőrpergamen lapot tartalmaz: a könyv lapjai 42 cm magasságban és 29 cm szélességben készültek és egyenként 32 sor írást tartalmaznak. A szöveget azonos szépírással begyakorolt 7 grafikus, különleges fekete, a szövegben kiemelendő részeket pedig piros tuss festékkel írta; e célra kb. 1000 köbcm. festéket használtak fel. A fejezeteket kezdő betűket művészi kezek rajzolták és vízfestékkel festették. Az írás elővonalozása 323, a korrekтура négy személynek 247 munkaórát vette igénybe. A könyv 35 kg súlyú és acéllemezrel kivert díszes szekrényben van elhelyezve. (D. V. Z. 1936: 18).

A berlini és müncheni csőpostaberen-dezéssel továbbított levélpostai küldeményeket újabb rendelkezés szerint világos ibolya színű „Rohrpost” (csőposta) felírású, azokat a csőpostával továbbított küldeményeket pedig, amelyeknek feladójuk az expressz kézbesítést is kikötötte, a felvevőhivatalok „Rohrpost und Eilbote” felírású ilyen jelzőcédulával látják el. (D. V. Z. 1936: 17).

Románia.

A román postát az 1934. évi beszámoló szerint 1934. július 1-től kezdve — a közmunka minisztérium fenhatósága alá rendelték. Az élén a vezérigazgató áll, akinek legfelsőbb fokon a távbeszélő ügyek intézése is hatáskörébe tartozik, noha a távbeszélő szolgálatot belföldön magánvállalat tartja a kezében. 1934. év folyamán a posta és a vasut közötti viszonyt újból szabályozták. Az év végén 6592 hivatal működött, amelyből 490 kincstári, 844 postamesteri, 306 pályaudvari hivatal, míg a többi postaügynökség és más alább rendelt postai szervként működött. A postai szervek közül 2330 távbeszélővel is egyesítve van. A román posta területe 294 ezer négyzetkilométer és 18 millió lakos szükségleteiről gondoskodik. Az évi jelentés szerint

a Simplon-Expressz társaság a postaszállítáért egy millió leit, a román hajózási részvénytársaság 300.000 leit kapott állami támogatás fejében. A román posta vidéki kisebb helyeken tudvalevően a dohányárú- és gyufaárúsítást is végzi. A levélpostai küldemények forgalma az előző évvel szemben 4.5%-kal emelkedett. Feltűnő a szolgálati és portómentes küldemények darabszámának emelkedése, amely a 20%-ot is meghaladta. A nemzetközi levélforgalom 10%-os csökkenést mutatott. A postai alkalmazottak száma az előző évi 17.122-ről 16.898-ra csökkent. Pénzügyileg a román posta 1934. évi zárszámadása igen jó eredménnyel, nevezetesen 91.6 millió lei többlettel zárult, amelyet az évi jelentés elsősorban a kiadási tételeknek csökkenésével magyaráz. (D. V. Z. 1936:8).

(k. j.)

TÁVBESZÉLŐ.

Kanada.

A kanadai távbeszélő a világ államai közt második helyen áll az állomások sűrűsége terén s első helyen az egy-egy lakos által folytatott távbeszélgetések száma tekintetében. A kanadai távbeszélő igazgatás legújabb statisztikai adatai szerint a hatalmas brit dominiumban 1934. év végén 1.193.729 távbeszélő állomás volt üzemben, amivel szemben 1933. végén még csak 1.192.330 állomás működött Kanadában. Amíg tehát az 1931., 1932. és 1933-as években Kanadában a távbeszélő állomások száma csökkenő irányzatot mutatott, 1934-ben az irányzat ismét emelkedővé vált. A 100 lakosra eső állomássűrűség szempontjából ez a szám 11.01-nek felelt meg, amely számmal Kanada a világ második országává küzdötte fel magát. Az Egyesült Államokban ezzel szemben a 100 lakosra eső sűrűségi szám 13.29, Új Zélandban 10.01, Dániában 9.99, Svédországban 9.51. Az automatikus távbeszélő központokhoz kapcsolt távbeszélő állomások száma 1934-ben 507.971-re rugott, vagyis elérte az összes távbeszélő állomások 43%-át, míg 1933-ban az automatikus állomásoknak a száma még csak 488.826 volt.

A kanadai távbeszélő szervezet szempontjából felette érdekes, hogy ott nem kevesebb mint 2.388 magán távbeszélő társaság látja el az üzemet, amelyek hálózatába és berendezéseibe 271 millió dollárnyi tőke van beépítve, s amelyek összesen 17.291 egyént foglalkoztatnak. (J. T. 1936:4.)

Nagybritannia.

Az angol belföldi helyközi távbeszélő díjszabás újabb leszállítása. Az angol távbeszélő igazgatás a belföldi távbeszélő forgalom fellendítése érdekében a f. é. má-

jus hó 1-től számítandó érvényel, a nagytávolságú belföldi helyközi távbeszélő díjszabásban a beszélgetések maximális díját 2 silling 6 pennyben (3 pengő) állapította meg. Az angol igazgatás bízik benne, hogy a közelmúltban elért tekintélyes forgalom emelkedés ezzel az újabb díjleszállítással tovább fog fejlődni. (J. T. 1936:4.)

Svédország.

Távbeszélő a tengeralattjáró hajók szolgálatában. A svéd Ericsson társaság új találmánnyal lepte meg a távbeszélő üzemet. A tenger felszínén úszó s távbeszélővel felszerelt bójáról van szó, amely a tengeralattjáróknak van hivatva szolgálatot tenni akkor, amikor azok bajba jutottak, a tengerfenékre süllyedtek és saját erejükből onnan nem tudnak felemelkedni. Az új találmány működése oly módon történik, hogy a baleset következtében a tengerfenékre süllyedt tengeralattjáró hajó a távbeszélővel felszerelt bóját, amely a tengeralattjáró távbeszélő berendezéséhez hozzá van kapcsolva, felengedi szállni a tenger felszínére, ahol a bólya villogó tűzjelzéssel vonja magára a segélynyújtó hajók figyelmét. Amelyik hajó a bóját észreveszi, odamegy melléje, kiemeli a bójából a beléje rejtett távbeszélőt s azon érintkezésbe lép a tenger fenekén lévő tengeralattjáró személyzetével. A távbeszélő-bóját a svéd tengerészet már alkalmazásba vette. (J. T. 1936:4.)

VEGYES.

Egyesült Államok.

A Western Union távirótársaság 1935. évi jelentésében a következő érdekes adatokat olvassuk:

Az 1935. évi üzleti összjövedelem 89,869.000 dollárt tett, ami az 1934. évi jövedelemmel szemben 2,638.000 dolláros, vagyis 3%-os emelkedésnek felel meg.

Az üzleti kiadások, az üzletkör szélesebb kiterjesztése és annak ellenére, hogy a fizetéseknek és munkabéreknek a régi színvonalra való visszaállítása az 1935. évi kiadásokat 1,100.000 dollárral növelte, 375.000 dollárral csökkentek. Ezt a megakarítást általánosságban észszerű üzleti elvek, kisebb igazgatási költségek és nagyobb hatásfokú és zavarmentes berendezések által lehetett elérni. A tengeralatti kábelek fenntartási költsége az 1935. évben alacsonyabb volt, mint 1917. óta bármely más esztendőben.

Az alkalmazottak képviselőivel folytatott tárgyalások eredményeként a fizetéseket 1936. január elsejétől kezdődő hatályal folytatólagosan a régi színvonalra állították vissza, aminek következtében a társaság munkabérlistája évente megköze-

lítőleg 863.000 dolláros emelkedést fog mutatni. Az 1935. évi üzleti összjövedelem minden dollárjából kb. 60 cent így fizetésekre, munkabérekre, nyugdíjakra és segélyekre fizettetett ki.

A balesetek elhárítására irányuló tanulmányokat és vizsgálatokat folytatták s ennek eredményeként a hálózati munkások baleset-statisztikája lényegesen kedvezőbb képet mutatott. A társaság munkáslétszáma 1935. év végén kb. 47.000 volt.

Az 1935. év tiszta jövedelme 5.258.000 dollárra rúgott, vagyis a részvénytőke minden részvénye után 5.03 dollár jövedelem mutatkozott, szemben az előző év 2.243.000 dollárjával, ami részvényenként 2.15 dollárnak felelt csak meg. A feleslegből osztalék címén 1936. január 15-én részvényenként 2.00 dollárt fizettek ki a részvényeseknek, ami az 1934. évi osztalékkal szemben kedvezőbb volt.

A közadók a Western Union adóköteles tiszta jövedelmének 39%-át emésztették fel és ez a teher részvényenként 3.25 dollárnak felelt meg. A társaság mind az állam, mind a legtöbb közület által kivetett adót viselni köteles, fizeti azonkívül a különböző szövetségi adókat is. Az adóterhetől eltekintve évente a kb. 5.000 adóív előkészítése és kitöltése, valamint a minden egyes távirat és kábeltávirat után fizetendő és a szövetségi kormányt megillető adók beszedésével járó adminisztratív tevékenység is tekintélyes kiadást jelentett a társaság számára. Ez utóbbi adót, amely az összes adók kb. 50%-ára rúg, a Kongresszus 1935. évi július 1-től kezdve két-éves időszakra léptette életbe. Az 1935. évi jövedelmi adótörvény által 40%-kal fel-emelt részvénytőke-adó és egyéb különböző célokra szedett különleges adók az adóterhet még jobban növelték.

A Szövetségi Közlekedésügyi Bizottságot létesítő törvény rendelkezései értelmében, a kormány által váltott táviratok díjmegállapításának joga, amelyet azelőtt a postautakról szóló, az 1866. évi törvény értelmében a főpostamester gyakorolt, a Közlekedésügyi Bizottságra szállt át. Így az 1935. évi július hó 1-től kezdődő évre a Bizottság az állami táviratok díját, a kereskedelmi díjszabás 40%-ban állapította meg azzal a kivétellel, hogy a kormánytáviratok egy kisebb részénél e díjak bizonyos díjminimummal a kereskedelmi díjszabás 80%-ig emelkednek. Ezzel szemben a társaság évek hosszú során át állandóan hangoztatta, hogy a kormányzat által követt mérsékelt díjszabás, amely a magán-egyénekkal és az iparral lebonyolított forgalom 2/5-ének felelt meg, tiszta veszteséget jelent s ezért a kormánytáviratok megállapított díjai méltánytalanok.

A társaság állandóan arra törekszik, hogy új üzletágakat létesítsen és a meglévő szolgáltatást tökéletesítse. Az üdvözlő, jókívánságot tartalmazó levelezéscskénél, a táviró igénybevételének népszerűsítése céljából, mérsékelt díjakat léptettek életbe az Egyesült Államok bármelyik Western Union hivatala közt váltott születésnap, karácsonyi, újévi, szerencsés utazást kívánó (Bon voyage) és úgynevezett Walentin üdvözlő táviratoknál, s újabban ugyancsak mérsékelt díjszabással utazók részére ú. n. Tourate szolgáltatást is rendszeresítettek.

A képtáviró szolgálat (az eredeti kézírás továbbítása) gyakorlati tökéletesítése szempontjából további lépésnek számított az 1935. november havában üzembehelyezett Buffaló—Newyork közti képtáviró vonal.

A műszaki kísérleteket és a meglévő hálózat fejlesztését az elmúlt évben is folytatták. Így az év folyamán a többi közt 4.000 mértföld hosszú rézvezetékét feszítettek főként a régi vashuzalok pótlására.

Az automatikus kábelberendezéseket, amelyek Amerika fontosabb belföldi pontjai és a külföld közt már fennállottak, kibővítették s így közvetlen összeköttetés létesült Washington D. C. és New York közt is. Ez a rendszer kiküszöböli a kézi áttáviratozást és így megnöveli a szolgálat gyorsaságát.

1935. december 31-én a Western Union System 215.538 mértföldnyi oszloptávolságot, 4.188 mértföld szárazföldi kábelt, 1.869.422 mértföld légzeteket, 30.325 tengeri mértföld tengeri kábelt és 20.964 táviróhivatalt mondhatott magának, amelyekhez még kb. 15.900 táviróügynökség csatlakozott.

1935. év végén 28.948 részvényese volt a társaságnak, akik közül 27.815 részvényesnek száz vagy annál kevesebb, 23.744 részvényesek pedig huszonöt vagy annál kevesebb részvénye volt. Az év folyamán a részvényesek száma 2.977-el csökkent.

Németország.

A német posta üzletszerző tevékenysége. A német posta üzletszerző tevékenysége lényegében felvilágosító szolgálatból és ügyfélszolgálatból áll. A felvilágosító tevékenység során a forgalmi berendezések legcélszerűbb és legolcsóbb igénybevételi módjáról, valamint számos újtásról és változásról tájékoztatják a közönséget. Az ügyfélszolgálat során igyekeznek a távbeszélőt igénybevenni kívánó közönség számára, ezt az igénybevételt amennyire csak lehet könnyűvé, kényelmessé és kellemessé tenni.

E feladatok megvalósítását a propaganda eszközök legkülönbözőbb fajtáival érik el. Különösen gyakran nyúl a német posta a propaganda tisztviselők útján való felvilágosító tevékenységhez, a reklám-cédulák osztogatásához, a felvevő helyiségekben, pályaudvarokon, repülőtereken, szállodákban elhelyezett hirdetésekhez, a napisajtóban elhelyezett hirdetésekhez, igénybevételi utasításokhoz és jelmondatokhoz, amelyekkel a változásokat és újításokat népszerűsítik s úgyszólván az összes néprétegeket kioktatják. Alkalmos esetekben ilyen célra a rádióműsorszórót is igénybeveszik. Az oktató kultúrfilmek szintén a német posta kedvelt propaganda eszközei közé számítanak. Nagyszámú bemutatással a nyilvánosság, főleg pedig a sajtó képviselőinek a figyelmét hívják fel a forgalmi intézmények és berendezésekre, valamint arra a munkára, amely a posta, távíró és távbeszélő hivatalokban folyik. A levélbélyegek lebélyegzésére használt hely és keletbélyegzőket is felhasználják az üzletszerzés céljaira, különösen sokszor alkalmazzák a „Távbeszélővel időt és pénzt takarít meg” jelmondatot.

A német birodalmi posta naptára (Reichspost-Kalender), amelynek régebbi kiadásai kitűnő felvilágosító és üzletszerző eszköznek bizonyultak, 1936. évben 8-ik kiadásában jelent meg s azt a közönség újból igen kedvezően fogadta. Különösen nagy súlyt helyez a német posta az ifjúságnak a pttb. forgalom számára történő megfelelő nevelésére. Oktató és szemléltető anyagot ezért a német posta ingyen bocsát az iskolák rendelkezésére. A német forgalmi felügyelő hatóságokkal, valamint az iskolai felügyelő szervekkel karöltve a városok egész sorában, iskolai forgalmi-termekek rendeztek be, amelyekben a tanulók osztályonként gyakorlati bemutató előadások során ismerik meg a forgalmi berendezéseket, különleges szolgálatokat, sőt a távbeszélő készülékek kezelését, illetőleg az avval való bánásmódot.

Annak tudatában, hogy az utazás- és idegenforgalom a többi közt a távbeszélő forgalomra is igen előnyös hatással van, a német posta a német idegenforgalmi bizottságban, amely miniszteri irányítás alatt a német népfelvilágosító és propaganda tevékenység ágaként működik, szintén tevékenyen résztvesz. Képviselteti magát a német fürdők és forgalmi alakulatok szövetségében, az egyes országos forgalmi szövetségekben, valamint a helyi forgalmi egyesületekben is. A német posta azonkívül forgalmi eszközöket bocsát a német idegenforgalom lebonyolításának rendelkezésére. Önkéntes adományokat is ad a bel- és külföldi idegenforgalmi propaganda fő

képviselőinek, a német birodalmi vasutak központjának, a német forgalmi egyesületek és fürdők szövetségének, az országos forgalmi szövetségnek stb. A „Deutschland“ című, az idegenforgalmi birodalmi tanács folyóiratát, igen hatásos s a posta, távíró és távbeszélőre vonatkozó hirdetményekkel támogatták, amelyek e forgalmi berendezéseknek a külföldön történő propagandáját vannak hivatva elvégezni. A német posta elősegítette oly könyvek kiadását is, amelyek az idegenforgalmi propaganda s így közvetve a pttb. üzletszerző tevékenységét vannak hivatva támogatni. Az idegenforgalom fejlődésének előmozdítását szolgálja az is, hogy a német posta mind a tudakozó szolgálatot ellátó, mind a helyközi távbeszélő kapcsoló szolgálatban tevékenykedő személyzetét igen nagy számú idegen nyelveken is beszélő munkacserékkel frissíti fel.

Az ügyfélszolgálat szempontjából igen előnyös szerepet töltenek be a hivatalos távbeszélő névsorok, amelyeknek előszavában a távbeszélőre való előfizetésnek, a beszélgetési fajoknak és különszolgálatoknak, a különböző berendezések igénybevételének, valamint a díjszabásnak a leggyakrabban előforduló részleteivel stb. ismertetik meg a közönséget, s ahol a gyors-távbeszélő forgalomba bevont helyek jegyzékét is közzétették.

Mivel a nemzeti szocialista kormányzat a kiállításoknak és nemzetközi vásároknak sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonít, mint a régebbi irányzat, a postaigazgatás a kiállításokon, illetőleg nemzetközi vásárokon sokkal nagyobb üzletszerző tevékenységet fejt ki jelenleg, mint a múltban. Találó példáját mutatja ennek a megállapításnak a távbeszélővel kombinált távolbárló szolgálatnak a Berlin és Leipzig közt a f. é. március hó 1-én, a híres leipzig-i nemzetközi tavaszi vásár alkalmából történt megnyitása. Azzal, hogy a német posta ennek a szolgálatnak a díjszabását a leipzig-i vásár tartamára mérsékelten állapította meg, megmutatta, hogy a nemzetközi vásárokon kifejtendő propagandának igen jelentőségét kívánja elismerni.

A német postaigazgatás különben tarifapolitikájával is az üzletszerzést kívánja szolgáltni, abból indulván ki, hogy az olcsó díjszabás a legjobb reklám. Így az elmúlt évben a távbeszélő állomások belépési díját átlag 25%-al mérsékeltek, a távbeszélő ügyfélszolgálat díjait leszállították, a távbeszélő mellékállomások díját újra szabályozták oly módon, hogy az új mellékállomásoknál már nem szednek készülékhozzájárási díjat. Ezenkívül leszállították a tengerentúli távbeszélő viszonylatok díjszabását, valamint a német tengeri

hajókkal folytatott beszélgetések díját stb.

Végül a német posta a távbeszélő műszaki berendezéseinek állandó tökéletesítésével, valamint a forgalom minél gyorsabb és kifogástalanabb lebonyolításával is a forgalom fejlesztését kívánja változtatni, amit kétségen kívül el is ér (T. P. 1936:7.)
Németalföld.

A németalföldi postaigazgatás üzletszerző tevékenysége. Az üzletszerző tevékenység szempontjából Németalföld területe hat körzetre oszlik. A kerületek kiterjedése az illető vidék népsűrűsége és gazdasági jelentősége szerint változó. E körzetekbe nem tartoznak bele Amsterdam, Rotterdam és Hága távbeszélő hálózatai, mert ezek városi tulajdonban vannak.

A németalföldi posta propaganda osztálya 12 üzletszerzőt alkalmaz, akik közül 6 kizárólag a távbeszélő üzletszerző szolgáltatásával foglalkozik, míg a másik 6 a többi szolgálati ágakat népszerűsíti. A távbeszélő propagandisták 2 csoportba tagozódnak, 3—3 emberrel, akik közül egyik mint csoportvezető működik. A többi hat székhelyül pedig jó vasúti közlekedéssel bíró városokat szemeltek ki, s ezek a távbeszélő hivatalok főnökeivel együttműködve dolgoznak. Az üzletszerző tevékenységet, amelyet a propagandista egy-egy városban megkezdett, az illető távbeszélő központ folytatja tovább. A propagandisták postai alkalmazottak. Működésükért províziót nem kapnak, ellenben rendkívüli munkateljesítményükért fizetési pótlék jár.

Rendkívüli alkalmakkor, amelyek az üzletszerzés lehetőségei szempontjából fontosak, az üzletszerzők létszámát átmenetileg emelik.

Az üzletszerzők feladata a közönség fel-

világosítása, a rendszeresített szolgálatok ajánlása és a távbeszélő forgalom emelése. A propagandista tisztviselőket a kereskedelmi életbe is bevezetik s az egymás közötti egészséges verseny útján is serkentik őket működésükben. Mielőtt egy egy körzetben működésüket megkezdenék, tájékoztatják magukat az illetékes távbeszélő hivatal főnökével. Azonkívül állandóan tájékozást szereznek az illető körzetben bekövetkező változásokról, különös tekintettel a megalakuló új ipari, illetőleg kereskedelmi vállalatokra. Minden egyes szemleútjukról jelentést tesznek, amelynek másolatát az illető hivatal karotékjéhez csatolják. Így gyűjtik Németalföldön a propagandára vonatkozó adatokat. Az illető csoport vezetője üzletszerzőit negyedévenként értekezletre hívja össze, ahol gondolataikat és tapasztalataikat kölcsönösen kicserélik s jövő működésükre is egységes tervben állapodnak meg. E tevékenység eredményességét legjobban az igazolja, hogy Németalföldön az utolsó két évben az üzletszerző tevékenység révén 3000 új távbeszélő állomást sikerült berendeztetni. Az üzletszerzők által kifejtett személyes propaganda Németalföldön napgyon jól bevált s az a közönség körében is nagy népszerűsége tett szert.

Az üzletszerzés eszközeiül felhasználják a prospektusokat, a hirdetményeket, amelyeket az állami nyomdában állíttatnak elő. A propaganda nyomtatványok tervezeteit grafikusokkal készítetik. A pompás kivitelű nyomtatványok és hirdetések a németalföldi postaigazgatás talpraesettséget és élelmességét dicsérik. A jelentkezést közlő levelezőlapokat a németalföldi posta díjmentesen szállítja.

A propaganda osztály kiállításokon is részt vesz és előadásokat, valamint filmbemutatókat is rendez. (Dr. H. F.)

HIREK.

Nouvelles.

A Távbeszélő Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága (C. C. I. F.), mint a Távközlés Nemzetközi Egyesületének keretében működő szerv, a távbeszélő időszerű műszaki, forgalmi és díjszabási kérdéseinek tanulmányozásával foglalkozik s e tanulmányok alapján az igazgatásokat és társaságokat az időszerű kérdések megoldását és szabályozását elősegítő ajánlásokkal látja el. A tanácsadó bizottság legközelebbi teljes ülését 1936. évi június hó 11—20. közt Kopenhágában, Dánia fővárosában tartja. A teljes ülésen a magyar távbe-

szélő igazgatást Véghely Dezső posta műszaki főigazgató, dr. Havas Ferenc postaigazgató és dr. Tomits Iván postaműszaki tanácsos képviselik.

Szerkesztői üzenet.

Istvánfalvi Antal postakiadó, Jánoshalma. A jegyzékelő meneteket kísérő kezéhez adott közönséges és ajánlott levelek kezelését illetőleg az A. 2. Szab. 27. §-a tartalmaz részletes rendelkezést.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY G ABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.